

Referat

NNN LANDSMØTE 2013

Det 24. ordinære landsmøte
Norsk nærings- og nytelsesmiddelarbeiderforbund
Oslo Kongressenter, Oslo 7.-11. april 2013

Forord

Dette er et kronologisk referat av forhandlingene på NNNs 24. ordinære landsmøte i Folkets Hus i Oslo 7.-11. april 2013. Under landsmøtet ble det laget dagsreferater som ble lagt ut på nettet. Referatene inneholder alle taler og innlegg fra talerstolen, fremsatte forslag, innstillinger og innlegg samt alle vedtak.

Debattinnleggene er gjengitt i konsentrert form, bygget på referentenes notater. Delegationene har hatt anledning til å gjøre merknader og foreslå rettelser i det enkelte dagsreferat. Innledninger og taler med foreliggende manus, er gjengitt i sin helhet.

Referenter:

Geir Øvrevik (ansv.) og Olav Kobbeltveit

Innhold

Åpning av landsmøte	s. 5
Konstituering	s. 34
Muntlig beretning	s. 40
Beretning/Regnskap 2009-20012	s. 59
Forbundets organisasjon	s. 60
Den faglige situasjonen	s. 62
Den politiske situasjonen	s. 76
Bevilgninger til de politiske partiene	s. 90
Forbundets vedtekter	s. 91
Internasjonalt arbeid	s. 118
Valg	s. 131
Avslutning	s. 148
Representanter	s. 152
Forbundets administrasjon, forbundsstyret, landsstyret og kontrollkomité	s. 158
Register/talerliste	s. 160

DAGSORDENS PKT. 1 - Åpning av landsmøte

NNN-landsmøtet startet i Folkets Hus, kongressalen, i Oslo søndag 7. april presis kl. 14.00 med et skreddersydd kulturprogram.

Det kulturelle åpningsprogrammet var i stor grad preget av sang og spenstig dans. Først ute var *Jannike Kruse*, som fremførte en morsom monolog om det hun mente kunne være matkjedenes forsøk på å lansere nye matretter - med hestekjøtt som heftig ingrediens. Men som hun påpasselig poengterte; det ser ikke ut til at det mat-kjøpende publikum applauderer.

Stand up-komiker *Nils Ingar Aadne* tok en rask gjennomgåelse på forskjellen mellom lønnsforhandlinger i det brutale nord og på det blide Sørlandet, med innlagte spark til våre nye landsmenn fra Sverige.

Mest applaus fikk imidlertid dansekompaniet fra Oslo Streetdance Studio, under kyndig ledelse av *Kimhye Iversen*. Resten av den spenstige gruppen besto av *Ragnhild Hagen, Julie Lund, Kine Andersen, Erik Lundstad og Steffen Kristoffersen*.

I siste sangnummeret hadde skuespiller og vokalist *Jannike Kruse* fått assistanse av de tre NNN-sangerne *Magnus Hestegrei, Oddgeir Finstad og Asle Tronstad*. Teksten, som tok til orde for å vise sitt sanne jeg, var skrevet av *Hans Petter Thøgersen* og melodien komponert av *Svein Gundersen*. Akkompagnementet ble profesjonelt håndtert av *Svein Dag Hauge*, gitar, *Børre Flyen*, trommer, *Geir Langslet*, tangenter og *Dag Anders Sandell* på bass. Andre bakspillere var *Jacob Hultgren*, videoprodusent, *Tormod Fuglestad*, rekvisitør, *Kjetil Aavik*, lys, *Olav Johansen*, lyd og *Frode Myksvoll*, lyd.

Presentasjonen av forbundets verdier - på skjerm - tok *Janne Halvorsen* og *Mikael Johansen* seg av. NNNs slagord «Synlig, trygg og sterk» var stikkord som preget samtalen, og som skal gjøre Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund til en enda mer slag-kraftig organisasjon. Regien på åpningsprogrammet hadde *Terje Havrøy* fra AOF. En åpenbart godt fornøyd forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* avrundet med røde roser til hele ensemblet.

Minnetale ved forbundsleder Jan-Egil Pedersen

Forbundslederen holdt følgende minnetale:

Ifølge våre tradisjoner så stopper vi opp ved åpningen av våre landsmøter for å minnes våre fagforeningskamerater som har gått bort i denne perioden (tente et stearinlys).

Fagbevegelsens drivkraft og styrke er solidaritet og kameratskap. Generasjoners slit, pågangsmot og usvikelige innsats for arbeiderbevegelsens idealer har sikret vår velferd.

De aller fleste gjør denne jobben i stillhet, og de fleste går bort uten stor oppmerksomhet. Jeg skal nevne en person her som nylig har gått bort og det er Rolf Svestad. Rolf ble innmeldt i LO i 1951 som 20-åring, og oppnådde 62 års medlemskap. Han døde 24. januar i år. Rolf var aktiv i fagbevegelsen i hele sitt liv. Han var tillitsvalgt på et lite bakeri i Trondheim. Leder av Trondheim bakeri- og konditoriforening i mange år. Han satt i LO sitt representantskap i flere perioder, var medlem i forhandlingsutvalget for bakerne og var medlem i NNNs landsstyre fra 1985 til 1997. Vi minnes Rolf Svestad som et stort og godt forbilde for oss alle.

Jeg skal ikke nevne noen flere navn, men jeg vil også nevne den forferdelige tragedien som rammet oss alle 22. juli i 2011. Dette var et angrep på våre verdier og hva vi står for i denne bevegelsen. Jeg vil markere dette ved å lese et dikt av Rudolf Nilsen som heter «Bekjennelsen» og det er hentet fra hans første diktsamling «På stengrunn»:

***Det er ingen mening med livet!
Du sier: Vi fødes og dør,
men er det et mål for det hele,
en hensikt med alt det vi gjør?***

***Jeg kjenner en mening med livet.
Det er at du gjør din plikt
i stort og i smått mot din klasse -
i handling, i tanke og dikt.***

***Jeg kjenner en mening med livet.
Det er i de navnløses hær
å kjempe for arbeiderklassen
med tanke og sang og gevær.***

Jeg vil be landsmøtet reise seg og minnes alle de av våre medlemmer som har gått bort i perioden, og som gjennom sine bidrag, små eller store, har bidratt til vår felles samlede innsats. Vi gjør dette med ett minutt stillhet.

Forbundslederen foreslo at man reiste seg under den påfølgende allsang: «De unge slekter». *Terje Havrøy* og *Jo Hestnes* ledet allsangen.

Lederens åpningstale

Kamerater - gode venner - kjære alle sammen

Jeg har igjen gleden av på vegne av landsstyret å ønske dere alle - landsmøtedelegater, gjester fra inn og utland, hjertelig velkommen til vårt forbunds landsmøte.

NNN ble stiftet 1. november 1923. Vi er derfor 90 år, men med historie som for enkelte bransjer går 130-140 år tilbake. Jeg vil derfor åpne med å vise et bilde fra det konstituerende landsmøtet. Vi har mye å takke disse for. Derfor vil jeg åpne med å gratulere og gi disse en klapp.

NNNs landsmøte er en stor og viktig begivenhet, det er her vi skal utforme vår politikk og fremtid. 185 delegater og landsstyret skal gjennom noen hektiske dager nå diskutere innkomne forslag og konkludere på hva som skal være forbundets politikk i de neste fire år. Vi skal også ha valg for å bekle alle de viktige posisjonene som er i dette forbundet. Vi har nedlagt et omfattende arbeid i forberedelsen av landsmøtet, og vi håper og tror at vi vil få mange gode diskusjoner.

I morgen vil LO-leder *Roar Flåthen* innlede til debatt om den faglige situasjon.

Tirsdag kommer statsminister *Jens Stoltenberg* for å innlede om den politiske situasjon.

Onsdag blir det en temadag om «Mat og drikkevareindustrien som en fremtidsrettet næring».

Her vil vi både legge frem en rapport fra NILF (Norsk Institutt for Landbruksforskning), og vi vil få fire sentrale innledere fra bransjen: konsernsjef *Åge Korsvold* fra Orkla, styreleder i FHL og driftsdirektør i Norway Pelagic, *Gunnar Domstein*, konserndirektør i Nortura, *Egil Olsvik*, og styreleder og eier i Asko, *Torbjørn Johansson*.

Her blir det både paneldebatt og mulighet for salen til å engasjere seg.

Det er også en litt spesiell dag å åpne landsmøte på. Det som er situasjonen, er at det foregår mekling borte på riksmeklers kontor mellom LO og NHO. Hvis ikke det blir enighet om dette innen klokken 24.00 i kveld, så kan det bryte ut storstreik i morgen. NNN har i første omgang varslet plassfratredelse for hele Bryggerinæringen.

Dette er en velorganisert bransje, så det regner jeg med skal gå bra, selv om tillitsvalgte vil være her. Det er ikke uten grunn at vi valgte denne bransjen. Dette ligger nå i meklerens hender, og vi får håpe at vi får et resultat i kveld. Men om det skulle bli nødvendig, så skal ingen tvile på at vi er klare. Så dette blir en hektisk uke. Og jeg oppfordrer alle til å delta aktivt i debattene.

Gode venner!

Vi har landsmøte i et år hvor det også er et annet viktig jubileum. Det er 100 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge. Gratulerer til dere alle sammen.

På dette området har Norge vært fremst i verden og var det første land med full allmenn stemmerett for kvinner. Det at vi har hatt sterke kvinner med meninger, har også vært med på å utforme den norske politikken.

Denne statistikken dokumenter dette på en god måte og viser andelen kvinner som er ute i arbeidslivet. Her ligger vi på topp. Her fremstår alle de nordiske land i særklasse. Det er et stort pluss for samfunnet at så stor andel deltar i arbeidslivet.

Dette er ikke tilfeldig, og skyldes mange år med kamp. Jeg vil nevne full barnehagedekning og fødselspermisjon med lønn. Og i fjor sørget Fellesforbundet for at vi alle fikk 14 dagers pappapermisjon med lønn inn i tariffavtalene.

Vi kan også se i denne salen at kvinner er godt representert. Og det er en glede at vi ser at kvinneandelen øker i antall representanter, fra 23 % i 2009 til 33 % i år. Men det er med dette området som alle andre, at det kreves engasjement for å komme videre. Og ikke minst at vi har politiske partier som vil det samme som oss.

Derfor vil jeg minne om at det er stortingsvalg til høsten, et valg som blir svært viktig for alle, og ikke minst for NNN og sine medlemmer. Dette handler om hvilken vei vi ønsker at dette samfunnet skal utvikle seg videre på.

Gode landsmøte!

Det er ikke noen særlig tvil om at det blåser en høyrevind over landet. Ut fra meningsmålingene, så har dette ikke sett lovende ut, og jeg må si at dette er et stort paradoks.

NNN er et partipolitisk nøytralt forbund, men vi har tradisjon for at vi i løpet av uken vedtar både en politisk uttalelse og bevilger penger til de partiene som landsmøtet mener vil føre en politikk som våre medlemmer er tjent med. Og det er nettopp det spørsmålet vi må stille oss: Denne regjeringen eller en regjering med Høyre og Fremskrittspartiet?

I fjor høst så stilte vi følgende spørsmål til våre tillitsvalgte på våre klubb- og avdelingsleder konferanser. Hva er vi egentlig misfornøyd med? For hvis vi ser på de overordnede tingene i et samfunn, så scorer vi jo på topp i alle sammenligninger:

Av FN er vi igjen kåret til verdens beste land å bo i.

- Vi har ca. 3 % arbeidsledighet i Norge. EU har nærmere 11 %
- Arbeid til alle er jobb nummer 1
- Høy sysselsettingsvekst siden 2005
- Reallønnsøkning på nesten 30 % de siste 10 år
- Gode velferdsordninger, sykkelønn, ledighetstrygd

Gode tiltak fra regjeringen mot sosial dumping. De har jo levert alt vi har bedt om. Men som LO-lederen sa i representantskapet i februar: Vi finner jo stadig også på noe nytt.

Men det som var gjennomgangstonen på våre konferanser, var sykehus, vegbygging og boligpolitikk. Og man skal ikke underslå at det er mange utfordringer i disse sektorene, men jeg kan ikke skjønne at privatisering vil løse dette.

Vi har for et par måneder siden sett fra England hva ensidig fokus på økonomi og budsjett fører til. Folk både sultet og tørstet i hjel på det aktuelle pleiehjemmet. Vi så et eksempel for to år siden her i Oslo kommune, med et sykehjem som Adecco drev, hvor en kynisk utnyttelse av ansatte var resepten for å drive effektivt og billig. Vi kan ikke mene at det er en slik utvikling vi vil ha.

Det er selvfølgelig utfordringer, ting er ikke perfekt. Sykehus/eldre og vei er jo saker som media elsker, og jeg er ikke i tvil om at «Akersgata» gjør dette ganske bevisst fordi de har bestemt seg for å få skiftet regjeringen.

Det er jo snart ikke en sending hvor ikke media greier å finne en sak som regjeringen får skylda for. Jeg har tenkt på dette mange ganger når jeg ser og hører nyheter. Bor vi i det samme landet? Hvis man finner det minste å kritisere, så er det garantert hovedoppslag i beste sendetid. Det siste året har de knapt noe oppslag om hva som er bra, at så mange er i jobb osv. Jeg ber hver enkelt kjenne etter, har vi det så galt?

Så til bolig. Mange er opptatt av boligpolitikk, og her er det store utfordringer. Det har blitt utrolig vanskelig for unge i dag å etablere seg i boligmarkedet, og her har det oppstått et klart classeskille imellom de som har foreldre som kan hjelpe til, og de som ikke har den muligheten. Her må regjeringen komme med tiltak, for dette kan vi ikke lenger sitte å se på.

- Det må bygges flere boliger
- Det må lages gunstige etableringsordninger for ungdom
- Jeg mener at Husbanken må få en mye større rolle i dette.

Det ble lagt frem en ny boligmelding før påske med mange gode forslag, og jeg er spent på den videre oppfølging og hva som blir de konkrete tiltak.

Gode venner!

Høyres politikk ble synliggjort for et par måneder siden da de presenterte hvordan de skulle ta vekk formueskatten. Forslaget innebærer at Norges

rikeste får to millioner hver i skattelette. Det synes jeg er ganske avslørende i forhold til hvilken retning de ønsker å gå. Og det er ikke noe rart at disse karene her gir opptil 1million hver av egen lomme i støtte til Høyre. De får jo to tilbake!

Kamerater, dette kan ikke være hva vi ønsker.

Kjære landsmøte!

Hvis vi ser på viktige saker for oss i denne 4 års-perioden, så har vi fått til mange ting som er bra spesielt for NNN:

- Vi har fått til et bra permitteringsregelverk for fiskeindustrien
- Vi fikk opprettet et matkjedeutvalg, og vi er veldig spent på oppfølgingen i lovutvalget som skal legge frem sin innstilling 1. mai.
- En Mat- og landbruksmelding med store ambisjoner som er bra for våre medlemmer
- Endring og forsterkning i tollvernet fra 1. januar (les svenske brødre/ journalister - stalinister - lever godt med det.)

Jeg må kommentere to av disse sakene:

Først til saken om matmakt og lovutvalg. Honnør til Oslo og Akershus avdelingen, *Lars Iver Wiig, Erik Hagen og Jostein Aukland* og alle andre som tok dette initiativet til politisk streik. Og det var mange tusen NNN medlemmer over hele landet som var med denne dagen.

Hyggelig med beskjeden utenfor Stortinget om at lovutvalget blir nedsatt.

Dette området får vi utfordre Stoltenberg på til tirsdag, hvor vi må understreke hvor viktig det er å få på plass et lovverk om **God Handelsskikk**, og jeg tror at dette med eierskapsbegrensning, må bli et sentralt tema for å begrense dagligvarekjedenes makt.

Situasjonen har jo ikke blitt noe bedre etter at ICA gikk til Norgesgruppen med innkjøp og distribusjon. Nå ligger dette hos Konkurransetilsynet, og jeg er spent på resultatet. NNN sammen med LO og andre forbund, mener at vi

må få dette regulert gjennom eierskapsbegrensning og begrensning i markedsandel. Dette kravet er fremmet for de rette instanser.

Når det gjelder toll, så ble dette en helt utrolig historie i media. Jeg registrerte jo hvem som var i mot. Det var Høyre, Fremskrittspartiet, Hegnar og deler av NHO. I tillegg så kunne man jo se at media tok standpunkt ut fra måten ting var vinklet på.

Jeg vil si at den største trusselen på dette området er våre politikere på høyresiden; de som setter Norge i et merkelig lys og fyrer opp under parlamentarikere i andre land med sine angrep, og gir «mat» til journalister som elsker dette.

Jeg var på kongressen til NNF hos min gode venn Ole Wehlast den uken hvor dette raste som verst i media. Jeg spurte ham om denne saken, og han svarte at han ikke engang hadde hørt om den. I slike saker ser man godt de politiske skillelinjene, og ber om at våre medlemmer spesielt merker seg denne saken.

Den store forskjellen ligger jo i om han har tro på at markedet skal styre alt, eller at vi skal ha politikere som vil legge rammer som er bra for oss, og som vil styre utviklingen.

Jeg så på Dagsnytt 18 for en stund tilbake en debatt om fradrag på skatten for fagforeningskontingenten. Arbeiderpartiet vil som kjent øke denne muligheten. Begrunnelsen er jo at de tror på det samme som oss; de ønsker et organisert arbeidsliv og at flest mulig er organisert. Det er jo det vår samfunnsmodell er bygget på.

Fremskrittspartiet var imot, ikke overraskende. Men jeg registrerte veldig godt hva Høyre sa. De hadde kommet til at de kunne beholde nåværende sats. Men begrunnelsen var noe helt annet. De sa: Det var så mange som var organisert at de kunne alltid beholde den. Ikke noen tanker der om at de ønsker at folk organiserer seg, og at de har tro på det organiserte arbeidsliv og trepartssamarbeid som samfunnsmodell.

Gode venner!

Vi i NNN har hatt mange eksempler på bedrifter som vi mener driver med sosial dumping. Ett eksempel er bedriften Sekkingstad i Hordaland, som gjennom ulike tiltak og omorganisering nå fortsetter med sin forskjellsbehandling av norske og polske arbeidere.

Som Sekkingstad har protokollert i møter med oss, har bedriften forskjellsbehandling som forutsetning for sin drift. De har brukt firmaet «Coopers and Lybrand», et amerikansk konsultentselskap for å finne frem til denne modellen, som også må sies å være ren fagforeningsknusing. Alle tillitsvalgte burde grøsse på ryggen hvis et slikt selskap kommer inn i bedriften.

Dette er et eksempel på en egoistisk eier som kun tenker på egen lommebok og ikke ser andre verdier. Denne bedriftseieren er ingen samfunnsbygger, men en trussel mot vår måte å organisere samfunnet på. Hvilke våpen har vi i forhold til slike bedrifter?

Vi har et hovedvåpen, og det er det lokale engasjement, og å organisere oss godt, ha skolerte tillitsvalgte som har kompetanse og tør å stå opp mot det som skjer ute i bedriftene; det er kun gjennom det at vi har mulighet.

Regjeringen « leverer » til oss på tiltak mot sosial dumping, og vi har gode tariffavtaler. Men det hjelper ikke hvis vi ikke har lokale tillitsvalgte som bruker den redskapen vi har fått. Og det ble fremmet nye tiltak rett før påske. Vi får kollektiv søksmålsrett når det er tvil om innleien er lovlig. For det er tøft for enkeltpersoner å gå til søksmål i slike tilfeller. Arbeidstilsynet får også nå anledning til å gi bøter oppad til over 1 million kroner for de arbeidsgiverne som ikke følger opp pålegg.

Det vi ønsker oss nå er et enklere regelverk for å allmenngjøre tariffavtalene. Fiskeindustrien er et område vi ønsker å allmenngjøre, og vi har satt i gang med den jobben. Men det er et omfattende arbeid, og det kreves mye dokumentasjon slik som dagens regelverk er.

En av NNN s store utfordringer, er at vi må øke organisasjonsgraden i de bedriftene som vi har problemer med. Det er gjennomgående at det er de

bedriftene med lav organisasjonsgrad og lavt lønnsnivå, vi har de største utfordringene med.

Vi må derfor i kommende periode i samarbeid med avdelingene, bruke betydelig mer ressurser på lokal medlemspleie og oppsøkende virksomhet.

Våre store og tradisjonelle industribedrifter rasjonaliserer og antall medlemmer vi har hatt der blir færre. Dette gjør at medlemstallet har hatt en svak trend nedover. Denne trenden må vi snu og vi må som sagt være villig til å bruke betydelige ressurser på dette, for vi har et stort potensial i flere bransjer.

Gro Harlem Brundtland sa en gang at «Alt henger sammen med alt». Jeg synes måten vi har organisert dette samfunnet på, med det vi kaller «Den Norske Modellen», illustrerer dette, og at det har vært særdeles vellykket.

Forutsetningen for dette er sterke parter i arbeidslivet og en regjering som ser verdien av det, og som vil jobbe sammen med oss og ikke mot oss. Først og fremst har vi sterke parter i arbeidslivet. Både på arbeidstakersiden og arbeidsgiversiden, og jeg vil understreke **arbeidsgiversiden**, for det er vanligvis ikke det vi er mest opptatt av. Men jeg sier tenk dere en situasjon hvor vi ikke hadde en motpart som kunne representere arbeidsgiverne. Og at vi måtte lage avtaler med hver enkelt bedriftseier. For dette er virkeligheten de opplever i mange europeiske land. Det er i Norden vi har systemet med bransjevise kollektive avtaler.

I fjor fikk NNN en utfordring ved at Felleskjøpet meldte seg inn i Spekter. Spekter er en arbeidsgiverorganisasjon som ikke vil akseptere kollektive bransjevise avtaler, men kun bedriftsvise. De er nå ute for å få flere bedrifter til å melde seg inn hos dem. Jeg får si som *Tor Arne Solbakken* i LO sa før påske. «Spekter er Fremskrittspartiets drøm».

Dette er noe vi må ta et oppgjør med i LO-fellesskapet. Like viktig er jobben vi gjør, og at vi bevarer et sterkt LO med forhandlingsrett. Jeg tror heller ikke det er mange LO i verden som har en slik stilling i samfunnet som det norske LO har. Dette er det vi kaller den nordiske modellen. I LO er det representant-

skapet som legger rammene for lønnsoppgjørene både i offentlig og privat sektor. Og LO kan fortsatt føre forhandlinger på vegne av oss alle, når vi har felles krav og ofte i samarbeid med myndighetene. Det er ikke mange land som har det slik og som ikke minst har en motpart som matcher dette.

Den tredje parten, som er staten representert ved regjeringen, har en avgjørende rolle; og her er det noen viktige verdivalg som blant annet dreier seg om hvilket velferdssamfunn vi skal ha. Og at de ikke minst forstår verdien av et organisert arbeidsliv og legger forholdene til rette for dette.

Selv om Høyre, som jeg sa, nå sier at de ikke vil fjerne, men fryse fradraget for fagforeningskontingent, så sier Ap altså at de vil øke det. Dette for at vi skal bevare vår måte å organisere samfunnet på. Så alt henger sammen med alt.

Kamerater!

NNN og norsk matindustri har muligheter, både innenfor den tradisjonelle landbruksbaserte industrien og ikke minst innenfor de mulighetene som finnes innenfor sjømat. For å illustrere muligheten så sa vår fiskeriminister *Lisbeth Berg Hansen* nylig at det ligger et potensial til å øke eksportinntekten av norsk sjømat fra 50 milliarder til over 500 milliarder innen 2050, så her må vi være med.

Etter hvert som velstandsutviklingen øker i verden, vil det være et stort behov for mer proteinrik mat. Vi vet at det er begrenset hvor mye mer mat vi greier å dyrke på landjorden. Vi er rike på naturressurser i Norge, og vi har ikke bare olje. Vi har en helt fantastisk kystlinje og hav rett utenfor stuedøren. Norsk fiskeindustri burde ha store muligheter i fremtiden. Vi må ta ansvaret ved å være pådriver for økt satsning på forskning og utvikling for å utnytte de fantastiske mulighetene som ligger der.

Ofta blir det norske lønnsnivået brukt mot oss i mange sammenhenger, men lønnsandelen i vår industri er ikke større enn ca. 15 %, og vi er de mest produktive arbeidstakere i hele Europa. Så med en effektiv industri med satsning på forskning, teknologi og utvikling, så skal dette være mulig. Men vi har utfordringer: Importen av mat til Norge øker. Og det er sterke krefter som

jobber for mer import og mindre innenlandsk produksjon. Dette til tross for at Stortingsmeldingen om Mat og Landbruk sier at vi skal opprettholde selvforsyningen og øke vår egen produksjon med 1 % i året for å holde tritt med befolkningsveksten. Dette er et bra mål for NNN. Men som sagt: motkreftene er store.

Gode venner!

Jeg kan love at NNN skal være pådriver i forhold til hvordan denne industrien skal utvikle seg. Mat- og drikkevarerindustrien er nå den største industriegrenen i Fastlands-Norge. Vi representerer en næring med 46.000 ansatte og det som er helt sikkert, er at vi kommer til å trenge mat også i fremtiden - mye mat.

Vi må **frem snakke** denne industrien, vi skal være stolte av det vi holder på med. Og vi skal gjennom vårt fellesskap sørge for at våre medlemmer føler trygghet i hverdagen.

Kjære landsmøte!

Norsk matproduksjon og landbruk møter mye kritikk fra ulike hold. Det går blant annet på at vi har høye priser. Når det gjelder pris, så vil jeg si at i forhold til inntekten vår, så er ikke prisene høye. Vi ligger godt under gjennomsnittet i EU. Det viktigste med vårt system er imidlertid at vi har stabilitet i priser og produksjon.

Kamerater!

Hva var årsaken til den arabiske våren? Med opprør i Tunisia, Libya, Egypt og alle disse landene. Jo, arbeidsledighet, prisen på mat gikk kraftig opp, det ble lite mat, og da blir det opprør. Det har historien vist gang på gang. Så jeg synes vi har gjort kloke valg når det gjelder vår egen matproduksjon. Vi velger stabilitet og trygghet fremfor matbørsen. Eller for å sitere Olof Palme.

«Ethvert land som vil opptre som selvstendig, må først og fremst sørge for matproduksjon til sitt eget land».

Kloke ord!

Merking og kontroll av mat blir et område som vi må ha fokus på i tiden fremover. Jeg kan bare nevne hestekjøttskandalen i Europa, så viser det at her trengs det tiltak. Vi krever bedre merking av innholdet i maten, og vi vil vite hvor maten vår er produsert. Ikke bare hvilket land, men faktisk hvilket produksjonssted produktene kommer fra. Mattilsynet må styrkes.

Gode venner!

Vi har et godt utgangspunkt i denne bevegelsen og i dette landet. Jeg vet at resten av Europa ser til Norden og Norge i forhold til vår måte å organisere samfunnet på, og ved sammenligninger som blir gjort, så scorer vi bedre enn alle andre.

Når jeg treffer mine kolleger fra andre land og hører hva de sliter med og ser hva borgerlig politikk har ført til, så får jeg vondt langt inn i sjelen. Vi er etter min oppfatning i en unik situasjon.

Så er det slik at vi i NNN må uansett leve med den regjeringen som kommer, og vi vil kjempe for våre medlemmer både på lønns og arbeidsvilkår, gode jobber og et godt arbeidsmiljø. Men jeg håper virkelig at vi greier å mobilisere slik at vi vinner kampen i september, og at vi får fire nye år til å utvikle dette samfunnet i den retningen som vi ønsker.

Kjære alle sammen!

En liten appell til slutt:

- Vi er NNN-folk og står samlet om vårt forbund
- Vi godtar hverandre uansett om vi har ulike politiske synspunkter og holdninger.
- Vi skal være både være stolte og trygge gjennom vårt fellesskap

Vel møtt til arbeidsomme, men trivelig landsmøtedager.
Jeg erklærer herved NNNs 24. ordinære landsmøte for åpnet.

Gjestene hilser landsmøtet

Forbundslederen refererte navnene på alle gjestene til landsmøtet og ba dem reise seg etter hvert, de som var til stede.

Innenlandske gjester:

Gerd Kristiansen	LO
Finn Jota	Det Norske Arbeiderparti
Svein Kiran	Sosialistisk Venstreparti
Helge Haukeland	Norsk Arbeidsmandsforbund
Arve Bakke	Fellesforbundet
Anders Skattkjær	Fellesforbundet
Leif Sande	Industri Energi
Lars Johnsen	Transportarbeiderforbund
Bjørn Mietinen	Handel og Kontor Norge
Johnny Simmenes	Forbundet for Ledelse og teknikk
Hans Felix	EI & IT
Elin Veimo	Fagforbundet
Liv Tørres	Norsk Folkehjelp
Tove Johansen	AOF Norge
Johnny Olsen	Odin Forvaltning
Tom Hannestad	Sparebank1 Gruppen
Ottar Karbøl	Bank 1 Oslo Akershus
Tore Ryssdalsnes	LO Media
Geir Andreassen	FHL
Geir Ove Ystmark,	FHL
Gaute Lenvik	NHO Mat og Landbruk
Nikolai Astrup Westlie	NHO Mat og Landbruk
Carl E. Rønneberg	NHO Mat og Drikke
Knut Maroni	NHO Mat og Drikke

Spesielt innbudte:

Rolf Frøysland
 Johnny Hagen
 Arild Oliversen
 Inger Furmyr
 Diana Montes
 Helge Egeland
 Eirik Falk
 Svein Fjellheim
 Mette Nord
 Svein-Erik Simonsen
 Grete Andreassen

Innledere:

LO Leder Roar Flåthen
 Statsminister Jens Stoltenberg

Utenlandske gjester:

Hans Olof Nilsson	Nordisk Union
Ole Wehlast	NNF, Danmark
Tage Arentoft	NNF, Danmark
Hanne Holdgaard	3F, Danmark
Gerald Lindberg	Livs, Sverige
Henri Lindholm	SEL, Finland
Veli-Matti Kuntonen	SEL, Finland
Mauno Lemettinen	SEL, Finland
Harri Lantto	SEL, Finland
Georg Hansen	Føroya Arbeidarfelag, Færøylene
Adalsteinn Baldursson	SGS, Island
Pedro Manuel Diaz Jover	SNTIAP, Cuba
Natalia Agapova	Agro Industrielle Complex Russland
Magdalena Mellenova	OZP, Slovakia
Slavko Vlaisavljevic	GS PUT, Serbia
Aleksandra Vitorovic	GS PUT Serbia
Harald Wiedenhofer	EFFAT
Barbro Budin	IUL

LOs nestleder hilser landsmøtet

Forbundslederen ga ordet til nestleder i LO, *Gerd Kristiansen*, som hilste på vegne av de innenlandske gjestene. Hun roste innledningsvis forbundslederen for en god åpningstale og takket for at hun var invitert. Dere har virkelig valgt en hektisk periode for å holde landsmøte. Vi er midt i innspurten av en megling hvor fristen går ut ved midnatt, og hvor vi risikerer å komme ut i en streik fra i morgen med 1 600 LO-medlemmer, deriblant NNN-medlemmer i bryggerinæringen.

Det er nok derfor at de inviterte fra arbeidsgiversiden ikke er til stede i salen. Dette er en viktig megling, sa Kristiansen.

Hun viste til forbundets motto for landsmøtet: «Synlig, trygg, sterk». Dere gjør en viktig jobb både for næringen og for samfunnet. Dere representerer den viktigste industrien på fastlandssiden i Norge. Dere representerer 20 % av fastlandsindustrien. Vi har ennå mye ugjort når det gjelder den norske næringsmiddelstrukturen; det er mer å hente. Dere fortjener stor respekt, og dere har stor innflytelse på det som skjer. Dere har stor innflytelse på det som skjer på arbeidsplassene, men dere gjør også et godt stykke politisk arbeid. Ikke minst gjennom arbeidet i Matvareutvalget har Jan-Egil vært en tydelig stemme i samfunnsdebatten. Det er viktig å ha noen som kan tale Roma midt imot. Det gjelder også innad i LO.

Dere er med på å skape verdier. Dere representerer den mest komplette kjede fra råvarer til bordet, og jeg vet at dere jobber utrettelig for å sikre industrien norske råvarer. Dere er opptatt av rammevilkårene, og dere er opptatt av forskning og utvikling. Dere ønsker også en nasjonal styring av fiskeriresursene og sikring av norsk råstoff til havs og til lands. Vi står overfor store utfordringer ettersom sysselsettingen i næringen går ned. Men dere gjør en god jobb og arbeider for økt organisasjonsgrad. Dette er veldig viktig både for forbundet og LO. Et nytt medlem er viktig, enten det er medlem av dette forbundet eller noe annet LO-forbund. Dere er godt organisert og motarbeider effektivt sosial dumping.

Hordalandsprosjektet deres viser at dere fikk avslørt sosial dumping i fiskeindustrien. Dere avdekket uverdige arbeidsforhold og mange eksempler på

sosial dumping. Dere prioriterer også bedriftsutvikling og fagopplæring. Dette er viktig fordi kompetanse blir stadig viktigere i industrien. Kjære landsmøte. Jeg opplever at jeg møter en livskraftig 90-åring. Dere har en viktig jobb foran dere på dette landsmøtet. Dere skal i fem dager samles på valen, og jeg er sikker på at både forbundet og LO vil gå styrket ut av disse dagene. Det vil også styrke matindustrien i Norge og peke vei fremover. Vi krysser samtidig fingrene for at meglingen går bra for LO og alle medlemmene. Godt landsmøte!

Hilsningstale ved Harald Wiedenhofer, generalsekretær for EFFAT

Harald Wiedenhofer holdt følgende hilsningstale:

Dear Colleagues,

I would like to express our sincere thanks for this invitation and your great hospitality. It is really a great pleasure for me to attend this important event. I would like to thank NNN for the excellent cooperation. And I would like to particularly thank Jan-Egil, who is one of the Vice Presidents of EFFAT and very much committed to our European and International work.

At a time of profound changes in the economic and social fabric of Europe, cooperation across European trade unions has never been more needed, especially in terms of fighting precarious work and social dumping and securing decent working conditions across Europe.

As GS of EFFAT I also bring you the solidarity from the 120 national EFFAT affiliates that are representing more than 2.6 Mio trade union members in the Agriculture, Food, Beverages, Tobacco and Tourism sector in Europe.

Several of you know EFFAT and its work very well as they regularly and actively take part in its initiatives and policies, but some of you may still wonder: what is EFFAT and what it does?

How can we in Norway benefit from EFFAT work in Brussels? To answer this

reasonable question, let me highlight a few examples of the work EFFAT carries out:

- We have set up more than 100 EWC. We provide expertise to them, capacity building to its worker members and oversee their functioning so that they can be an important instrument and complement to your TU work in the companies.
- We manage European social dialogue in nearly all the EFFAT sectors but tobacco.

The most recently launched of these social dialogs is the one in the Food and Drink sector which is representing more than 4,5 mio. workers, the largest single industrial sector in the EU, which was inaugurated last year. Norway is part of this social dialogue as well.

Only six months after this launch, EFFAT has already secured EU funding to carry out a joint action in cooperation with the employers in the Food & Drink industry to enhance the attractiveness of the sector among young people, ensure succession planning as well as to promote the long term employability of an increasingly mobile workforce.

Also, we have reached a joint statement with the Food and Drink employers on the reform of the CAP. This Statement highlights the importance of Decent work, quality working conditions, appropriate worker training and health and safety in agriculture, as the EU Food and Drink sector relies very heavily on the EU agriculture sector for its production. We also launched a joint initiative in order to get rid of food taxes.

EFFAT also brings your voice to the European High Level Forum on the better functioning of the food chain, and regularly advocates for quality work and social conditions along the food supply chain on a European and global scale. We are working on unfair contractual practices between the food and drink sectors and the large retailers that are squeezing and blackmailing food companies. EFFAT supports adequate EU regulation which provides for fair relationships in the whole food chain.

We are also bringing forward the discussion on CSR in the food and drink industry and shedding light on the first initiatives of social labeling. At a time when environmental labels are now a given and there are increasing discussions about an EU animal welfare labels, the discussion on labeling products with the social conditions under which they were produced is still a taboo. This is totally unacceptable.

EFFAT's group on a sustainable cocoa chain is also determined to make its contribution to the eradication of the worst forms of child labor on cocoa plantations and in Turkish hazelnuts fields: to do so, EFFAT has launched a series of rolling awareness-raising actions at chocolate processing plants including EWC so that workers can question their employers on child labor along the cocoa chain and request more transparency and involvement in the anti child-labor initiatives.

But let me come to a key topic of EFFAT's EU agenda, that is precarious work and the fight against social dumping. Due to an ongoing fragmentation and segmentation of the labour markets as well as due to the EU enlargement we are witnessing more and more workers doing the same job at the same workplace but being paid different salaries and being treated with different rights and conditions. Unequal treatment is one of the main reasons for social dumping. We have not overcome gender discrimination, yet a new major form of discrimination has appeared based on different employment relationships.

Unequal treatment is not only unfair, it also leads to stress, health problems and social exclusion of those who see their basic rights refused - such as access to credit and the ability of planning one's life - because they are locked in the substandard working conditions of precarious work.

In one of the most recent initiatives the Belgian government and the social partner have jointly brought an official complaint to the EU Commission on social dumping in the German meat industry which is still paying low wages of about 5 €/hour. This Belgian initiative is not only an important but also a very new step forward as Belgian Government and social partner are fighting jointly for decent salaries in Germany.

But it is not the EFFAT Secretariat that is going to win this battle. It is EFFAT, with your strength, with the strength and commitment of our 120 affiliates and 2.6 million trade union members that can.

It is crucial that EFFAT knows about your initiatives and good practices in this field so that we can disseminate them - among others. Therefore EFFAT has set up a precarious work website. Please use it as a forum to share your experiences with other affiliates. They are facing the same challenges.

Let me highlight a couple of key essentials for fighting against social dumping:

1. If it's the same work, it's the same job - so it must come with the same rights and pay.
2. It is where you work that counts, not where you are from.
3. All workers in Europe must deserve decent minimum wage protection - either through collective agreements (our preferred option) or where this is not feasible, through legislation.
4. All workers must be covered by collective bargaining - it is the most effective way to prevent people suffering in low wage work.
5. Employers must be held to account for their subcontracted workers. These may seem difficult principles to uphold at times of crisis and austerity, but they are and have always been the basics of trade unions work, and they are more than ever valid today.

Workers in Europe are paying the price for a crisis that they did not cause and are hit hard by the austerity measures implemented by governments to rescue banks and calm greedy financial markets. Extremely rich members of powerful elites in finance, politics and business have spent the last decade in many countries promoting disastrous deregulation policies while the wage share of GDP has constantly shrunk over the past 10 years.

Now it has all gone wrong and they want to make working people with their modest incomes to clean up this mess.

Colleagues. Let us not lose sight of the truth:

- Wages are not the enemy of growth. They are the engine.
- CB is not part of the problem. It is part of the solutions.
- Precarious work does not promote better competitiveness. It promotes new discrimination and new working poor.
- Cutting ordinary jobs in tough times makes things worse, not better. Greece shows you cannot cut yourself to growth.
- We need a people first solution!
- Business is sitting on 700 Bio \$ in Europe. We have to get this money working again for investments and sustainable growth and decent employment.
- We need financial institutions not serving the casinos but serving real economy and a sustainable future.
- We have to close tax havens and need a Finance transaction tax.
- We particularly need a a people first solution.
- We do not have an expenditure but a revenue problem.

But for this we need not less but more Europe.

a Europe,

which accepts and respects its cultural and national differences

which even promotes its cultural diversity

which teaches us that this kind of diversity makes us not poorer but richer

which respects that Norway is not a member of the EU, but which realizes as well that Europe very much needs a economically and socially strong Norway.

but also a Europe,

which strongly pushes forward cooperation and democracy,

which respects industrial actions as one of the cornerstones of democracy

in which all workers are covered by CLAs,

in which fundamental rights have priority over economic freedom

which provides safe jobs, decent salaries and better qualification for all and any kind of discrimination,

but also a Europe,

which provides opportunities to young people

which prevents young people from dropping out of school and successfully entering the labour market

More than 25% of young people in Europe are well qualified but without a job or a continuous training. This is a lost generation - a generation without any future!

We were successful in getting a EU „Youth Guarantee“.

Now we have to take care that each youngster are guaranteed a training or a job - at least 3 months after leaving the school.

This is what the Norwegian and the European Social Model is really about! Employment rights, salary increases, decent living and working conditions have never fallen from heaven.

We have achieved remarkable progress.

- because you have built trade unions like NNN
- because you have fought for fairness, justice and equal treatment jointly and
- because we have united our forces across the borders in solidarity.

This is the secret of our success.

This is our common responsibility for the future.

So, let us stand up and together in NNN, EFFAT and IUF for a decent world everywhere. Long live NNN!

Harald Wiedenhofers tale i norsk oversettelse:

Kjære kolleger!

Jeg ønsker å gi uttrykk for vår oppriktige takknemlighet for denne invitasjonen og for deres store gjestfrihet. Det er en stor glede for meg å delta på dette viktige arrangementet. Jeg ønsker å takke NNN for det utmerkede samarbeidet. Og jeg vil rette en spesiell takk til Jan-Egil, som er en av EFFATs visepresidenter, og som er svært engasjert i vårt europeiske og internasjonale arbeid.

I en tid med dype endringer i Europas økonomiske og sosiale strukturer har det aldri vært større behov for samarbeid blant europeiske fagforeninger, spesielt når det gjelder å bekjempe usikre arbeidsplasser og sosial dumping, og for å sikre anstendige arbeidsforhold i hele Europa.

Som generalsekretær i EFFAT bringer jeg dere også solidaritet fra de 120 nasjonale organisasjonene tilsluttet EFFAT, som representerer mer enn 2,6 millioner fagforeningsmedlemmer innen europeisk landbruk, reiseliv, tobakksindustri og mat- og drikkevareindustri.

Flere av dere kjenner EFFATs arbeid svært godt, siden dere regelmessig deltar i organisasjonens initiativer og programfelter, men noen av dere lurer kanskje fremdeles på: Hva er EFFAT, og hva gjør EFFAT? Hvordan kan vi i Norge dra nytte av EFFATs arbeid i Brussel?

Dette er et rimelig spørsmål som jeg skal forsøke å svare på ved å fremheve noen eksempler på det arbeidet EFFAT gjør:

- Vi har etablert mer enn 100 europeiske samarbeidsutvalg. Vi yter ekspertbistand til dem og kapasitetsbygging for arbeidstakermedlemmer i disse utvalgene, og vi holder oppsyn med hvordan de fungerer, slik at de kan være et viktig verktøy for deres faglige arbeid i bedriftene og utfylle dette.
- Vi forvalter den europeiske dialogen mellom partene i arbeidslivet i nesten alle EFFATs sektorer, unntatt tobakkssektoren.

Den mest nylige av disse sosiale dialogene er den som angår mat- og drikkevaresektoren, som representerer mer enn 4,5 millioner arbeidere i EUs største enkeltstående industrisektor, og som ble iverksatt i fjor. Også Norge deltar i denne sosiale dialogen.

Bare seks måneder etter denne lanseringen har EFFAT sikret EU-midler til gjennomføring av et fellestiltak i samarbeid med arbeidsgiverne i mat- og drikkevareindustrien for å gjøre bransjen mer attraktiv for unge, sikre planlegging av overgang til neste generasjon arbeidstakere, samt øke mulighetene for langvarig sysselsetting av en arbeidsstyrke som blir stadig mer mobil.

Sammen med arbeidsgiverne i mat- og drikkevareindustrien har vi også utarbeidet en felleserklæring om reformen av EUs felles landbrukspolitik. Denne erklæringen fremhever viktigheten av anstendig arbeid, gode arbeidsvilkår, riktig opplæring av arbeidere, og helse og sikkerhet i landbruket, siden EUs mat- og drikkevaresektor i sin produksjon er sterkt avhengig av EUs landbrukssektor.

Vi har også lansert et felles initiativ for å fjerne skatt og avgifter på mat. EFFAT bringer også deres stemme til EUs høynivåforum for bedring av verdikjeden for mat, og vi driver med jevnlig pådriverarbeid for å fremme kvalitetsarbeid og sosiale vilkår langs matverdikjeden på europeisk og globalt nivå. Vi jobber med å endre urettferdige kontraktsvilkår mellom mat- og drikkevarebransjen og de store butikkjedene som tvinger og utpresser matvarebedriftene. EFFAT støtter en hensiktsmessig EU-regulering som sikrer rettferdige forhold langs hele verdikjeden for mat.

Vi fremmer også debatten om bedrifters samfunnsansvar i drikke- og matvareindustrien, og vi setter fokus på de første initiativene til samfunnsansvarsmerking. I en tid da miljømerking er noe man tar for gitt, og det er en økende debatt om EU-merking for dyrevelferd, er det fremdeles tabu å diskutere merking av produkter med angivelse av de sosiale forholdene de har blitt produsert under. Dette er fullstendig uakseptabelt.

EFFATs gruppe for en bærekraftig verdikjede for kakao er også fast bestemt på å bidra til å bli kvitt de verste formene for barnearbeid på kakaoplantasjer

og tyrkiske hasselnøttmarker. Med tanke på dette har EFFAT lansert en rekke rullerende bevisstgjøringsaksjoner på sjokoladeproduksjonsanlegg, også i tilknytning til europeiske samarbeidsutvalg, slik at ansatte kan stille arbeidsgiverne sine spørsmål om barnarbeid langs kakaoens verdikjede, og kreve mer gjennomsiktighet og engasjement i initiativer mot barnarbeid.

Men la meg nå ta for meg et nøkkeltema på EFFATs EU-dagsorden, nemlig usikre arbeidsplasser og kampen mot sosial dumping. På grunn av en pågående fragmentering og segmentering av arbeidsmarkedene, og på grunn av utvidelsene av EU, er vi vitne til at stadig flere arbeidere utfører samme jobb på samme arbeidssted, men til ulik lønn og med ulike rettigheter og vilkår. Ulik behandling er en av hovedgrunnene til sosial dumping.

Vi har ennå ikke fått slutt på kjønnsdiskrimineringen, og likevel har det dukket opp en ny, viktig type diskriminering basert på forskjeller i ansettelsesforhold. Ulikeverdige behandling er ikke bare urettferdig, men fører også til stress, helseproblemer og sosial ekskludering av de som nektes sine grunnleggende rettigheter – slik som adgang til lån og mulighetene til å planlegge livene sine – fordi de er fanget av de annenrangs arbeidsvilkårene som kjennetegner usikkert arbeid. I et av de mest nylige initiativene, innga den belgiske regjering og partene i arbeidslivet en felles offisiell klage til EU-kommisjonen om sosial dumping i den tyske kjøttbransjen, som fremdeles betaler lave lønner på omtrent 5 euro pr time.

Dette belgiske initiativet er ikke bare et viktig, men også et helt steg framover, siden den belgiske regjeringen og partene i arbeidslivet sammen slåss for anstendige lønninger i Tyskland.

Men det er ikke EFFATs sekretariat som kommer til å vinne denne kampen. Det er det EFFAT, med deres styrke, med styrken og engasjementet til våre 120 medlemsorganisasjoner og 2,6 millioner fagforeningsmedlemmer, som kan.

Det er viktig for EFFAT å kjenne til deres initiativer og gode praksiser på dette feltet, slik at vi kan spre dem – til andre. EFFAT har derfor laget en nettside om usikkert arbeid.¹

¹ Hvis det er det samme arbeidet, er det samme jobb – og da skal man ha samme rettigheter og betaling.

Bruk den gjerne som et forum for å dele erfaringene deres med andre medlemmer. De står overfor de samme utfordringene.

La meg framheve et par nøkkelpunkter i kampen mot sosial dumping:

1. Hvis det er det samme arbeidet, er det samme jobb – og da skal man ha samme rettigheter og betaling.
2. Det er hvor du jobber som teller, ikke hvor du kommer fra.
3. Alle arbeidere i Europa må fortjene beskyttelse av en anstendig minstelønn – enten gjennom kollektive avtaler (vår foretrukne løsning) eller, der dette ikke er mulig, gjennom lovgivning.
4. Alle arbeidere må dekkes av kollektive forhandlinger – det er den mest effektive måten å hindre at folk lider i lavlønnsarbeid.
5. Arbeidsgivere må holdes ansvarlige for arbeidere som jobber for dem via underleverandører.

Dette er prinsipper det kan synes vanskelig å opprettholde i tider med krise og innsparinger, men de er og har alltid vært grunnleggende for fagbevegelsens arbeid, og de er i dag mer gyldige enn noensinne. Europas arbeidere betaler nå prisen for en krise de ikke skapte, og de rammes hardt av innsparingstiltakene som iverksettes av regjeringer for å redde banker og berolige grådige finansmarkeder.

Ekstremt rike medlemmer av mektige eliter innen finans, politikk og næringsliv har tilbragt det siste tiåret i mange land med å fremme katastrofale avreguleringspolitikker, mens lønnsandelen av BNP har sunket konstant de siste 10 årene. Nå har alt dette gått galt, og så vil de at vanlige arbeidsfolk, med sine beskjedne inntekter, skal ordne opp i dette rotet.

Kolleger, la oss ikke tape sannheten av syne:

- Lønninger er ikke vekstens fiende. De er drivkraften.
- Kollektive forhandlinger er ikke en del av problemet. De er en del av løsningen.
- Usikkert arbeid fremmer ikke bedre konkurransevne. Det fremmer ny diskriminering og nye arbeidende fattige.

- Å kutte ned på vanlige stillinger når det er tøffe tider gjør ting verre, ikke bedre. Hellas viser at du ikke kan kutte deg til vekst.
- Vi trenger en løsning som setter folk først!
- Næringslivet sitter på 700 milliarder \$ i Europa. Vi må få disse pengene til å jobbe igjen for investeringer og bærekraftig vekst og anstendige arbeidsplasser.
- Vi trenger finansinstitusjoner som ikke betjener kasinoene, men realøkonomien og en bærekraftig framtid.
- Vi må stenge skatteparadisier og vi trenger en skatt på finanstransaksjoner.
- Vi trenger spesielt en løsning som setter folk først.
- Vi har ikke et utgiftsproblem, men et inntektsproblem.

Men for å løse dette, trenger vi ikke mindre, men mer Europa.

...et Europa:
som aksepterer og respekterer sine kulturelle og nasjonale forskjeller

som til og med fremmer sitt kulturelle mangfold

som lærer oss at dette slags mangfold ikke gjør oss fattigere, men rikere

som respekterer at Norge ikke er medlem av EU, men som også innser at Europa har et stort behov for et Norge som er økonomisk og sosialt sterkt.

... men også et Europa
som er en sterk pådriver for samarbeid og demokrati,

som respekterer streik som en av demokratiets grunnsteiner

der alle arbeidere er dekket av kollektivavtaler,

der grunnleggende rettigheter har høyere prioritet enn økonomisk frihet

som sørger for trygge arbeidsplasser, anstendige lønninger og bedre kvalifi-

kasjoner for alle, og ingen form for diskriminering,

...men også et Europa
som gir ungdommen muligheter

som forhindrer at unge dropper ut av skolen, og sørger for at de får en vellykket inntreden på arbeidsmarkedet.

Mer enn 25 % av Europas unge er godt kvalifiserte, men mangler jobb eller videre opplæring.

Dette er en tapt generasjon - en generasjon uten framtid!

Vi lyktes med å få til en ungdomsgaranti for EU.

Nå må vi sørge for at all ungdom er garantert opplæring eller jobb - innen maksimum 3 måneder etter at de forlater skolen.

Det er dette den norske og europeiske sosiale modellen i bunn og grunn dreier seg om!

Jobbrettigheter, lønnsøkninger, anstendige leve- og arbeidsvilkår er noe som aldri har kommet dalende ned fra himmelen.

Vi har oppnådd bemerkelsesverdige framskritt

- fordi dere har bygget opp slike fagforeninger som NNN
- fordi dere sammen har slåss for rimelighet, rettferdighet og likeverdig behandling
- fordi vi har forent kreftene våre i solidaritet på tvers av landegrensene.

Dette er grunnen til at vi har lyktes. Dette er vårt felles ansvar for framtida. La oss derfor reise oss og stå sammen i NNN, EFFAT og IUF for en anstendig verden overalt. Lenge leve NNN!!

DAGSORDEN PKT. 2 - Konstituering

Lederen ga ordet til fullmaktskomiteens leder, *Kjell Mjaatvedt*, som viste til følgende innstilling fra komiteen:

Fullmaktskomiteens innstilling

Fullmaktskomiteen valgt i forbundsstyret 2. januar 2013 har bestått av:

Kjell Mjaatvedt, leder
Anne-Karin Nyborg
Ken Ove Sletthaug

I henhold til forbundets vedtekter § 4, pkt. 4, skal landsmøtet bestå av 185 valgte representanter. 183 representanter er anmeldt. Etter at representasjonen til landsmøtet var fordelt i henhold til forbundets vedtekter, har følgende avdelinger meddelt at de ikke sender representanter:

<i>Avd. 157 Berlevåg</i>	<i>43 medlemmer</i>
<i>Avd. 143 Gryllefjord</i>	<i>44 medlemmer</i>
<i>Avd. 364 Vannøy</i>	<i>57 medlemmer</i>
<i>Avd. 23 Lovund</i>	<i>73 medlemmer</i>
<i>Avd. 126 Herøyholmen</i>	<i>81 medlemmer</i>
<i>Avd. 665 Førde</i>	<i>90 medlemmer</i>
<i>Avd. 73 Austevoll</i>	<i>109 medlemmer</i>
<i>Avd. 152 Svolvær</i>	<i>49 medlemmer</i>
<i>Avd. 125 Ytre Namdal</i>	<i>81 medlemmer</i>
<i>Avd. 43 Honningsvåg</i>	<i>37 medlemmer</i>

Følgende avdelinger i samme fylker ble tilbudt en ekstra representant grunnet forfall:

<i>Avd. 327 Sogn og Fjordane, indre</i>	<i>447 medlemmer</i>
<i>Avd. 8 Troms</i>	<i>608 medlemmer</i>
<i>Avd. 88 Harstad</i>	<i>190 medlemmer</i>
<i>Avd. 81 Nord Møre og Romsdal</i>	<i>174 medlemmer</i>
<i>Avd. 9 Hordaland</i>	<i>1693 medlemmer</i>
<i>Avd. 79 Vesterålen</i>	<i>387 medlemmer</i>
<i>Avd. 159 Båtsfjord</i>	<i>184 medlemmer</i>
<i>Avd. 56 Bodø</i>	<i>155 medlemmer</i>
<i>Avd. 113 Inderøy</i>	<i>95 medlemmer</i>
<i>Avd. 623 Mosjøen</i>	<i>82 medlemmer</i>
<i>Avd. 145 Tana</i>	<i>22 medlemmer</i>

Avdeling 327, 8, 88, 81, 9, 79, 159, 623, 145 og 113 har meddelt at de møter med en ekstra representant.

Avdeling 56 har meddelt at de ikke stiller med en ekstra representant.

Følgende avdelinger har meldt forfall på en av sine representanter:

*Representant nr. 47 Marwell Øyen møter ikke.
Vararepresentant Hjørdis Eline Gulla møter.*

*Representant nr. 60 Sverre Slettedal møter ikke.
Vararepresentant Renate Strandmann møter.*

*Representant nr. 81 Vidar Lindvik møter ikke.
Vararepresentant Jan Petter Moe møter.*

*Representant nr. 85 Rolf Borlaug møter ikke.
Vararepresentant Jan Frode Øvsthus møter.*

*Representant nr. 62 Roger Vangen møter ikke.
Vararepresentant Ingrid Støylen møter.*

*Representant nr. 5 Alf Hansen møter ikke.
Vararepresentant Irene Nilsen møter.*

*Representant nr. 112 Bente Landås møter ikke.
Vararepresentant Henrik Stabel møter.*

*Representant nr. 169 Anne Gudbrandsen møter ikke.
Vararepresentant Vigdis Korpisekä møter*

*Representant nr. 180 Terje Olsen møter ikke.
Vararepresentant Jan Sundell møter.*

*Representant nr. 45 Rolf Martinsen møter ikke.
Vararepresentant Randulf Aunan møter.*

*Representant nr. 21 Bjarne Kristiansen møter ikke.
Vararepresentant Kenneth Johansen møter.*

*Representant nr. 150 Stein Skagestad møter ikke.
Vararepresentant Ove Pedersen møter.*

*Representant nr. 39 Elin Margrete Eide møter ikke.
Representant nr. 72 Rita Refsnes Veiesund møter ikke.*

Fordelingen på dette landsmøtet er som følger:
6 % av representantene er under 30 år
57 % av representantene er mellom 31 og 50 år
37 % av representantene er mellom 50 og 66 år
Kjønnsfordeling er 32 % kvinner og 68 % menn

Yngste representant er Katrine Karlsen, 22 år.
Eldste representant er John Roy Thorbjørnsen, 66 år.
Gjennomsnittsalder er 47 år.

Innstillingen: **Samtlige fullmakter godkjennes.**

Kjell Mjaatvedt   Ann Karin Nyborg   Ken Ove Sletthaug

Innstillingen ble tatt opp og enstemmig godkjent.

Konstitueringen skjedde i tråd med innstillingen fra landsstyret. Navneopprop viste at det bare var ett forfall, og at det dermed var 182 stemmeberettigede i salen.

Dagsorden

Følgende dagsorden ble godkjent, etter landsstyrets innstilling:

1. Landsmøtets åpning.
2. Konstituering
3. Beretning 2009-2012
4. Muntlig beretning
5. Regnskap 2009-2012
6. Internasjonal solidaritet
7. Den politiske situasjonen
8. Den faglige situasjonen
9. Forbundets organisasjon
10. Forbundets vedtekter
11. Innkomne forslag
12. Bevilgninger
13. Valg
14. Avslutning.

Forretningsorden

Dirigenten viste til landsstyrets innstilling på forretningsordenen:

1. Landsmøtet er åpent unntatt når møtet vedtar noe annet.
2. Til å lede møtet velges tre ordstyrere. Til å føre protokollen velges fire sekretærer.
3. Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Taletiden er syv minutter første gang og fem minutter andre gang, unntatt for innledningsforedrag og redegjørelser fra landsstyret. Ordstyreren har, når han/hun finner det påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensninger og strek med de inntegnede talere. Til forretningsordenen gis ingen ordet mer enn en gang og høyst to minutter til hver sak. Representanter skal tale fra en bestemt plass i salen. Ordstyreren kan fremme forslag om endring av rekkefølgen på sakene på dagsorden under møtet.
4. Forslag må leveres til ordstyreren via lese Brett, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den avdeling han/hun representerer. Innsendte forslag, som ikke opptas av noen representant, bortfaller. Intet nytt forslag kan opptas etter at det er vedtatt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsorden oppførte saker, kan ikke behandles.
5. Alle beslutninger avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfeller, eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen med navneopprop, eller elektronisk via lese Brett.
6. I protokollen innføres bare forslag, talere, avstemninger og vedtak.
7. Protokollen leses opp ved hvert møtes begynnelse og for siste gang ved dets avslutning.
8. Protokollen fra siste dag godkjennes av forbundsstyret.

Landsstyrets forslag til forretningsordenen ble også enstemmig vedtatt etter innstilling fra landsstyret:

Som møteledere ble valgt *Anne Berit Aker Hansen* fra administrasjon, *Hans-Johan Dahl* fra administrasjon og *Erik Hagen* fra forbundsstyret.

Følgende fire ble valgt til møtesekretærer: *Bjørn Tore Kyllø*, administrasjon

(leder), *Ann Elise Hildebrandt*, administrasjon, *Ann Therese Jacobsen*, avd. 7 Oslo og Akershus og *Ingunn Ekremsæter*, avd. 327 Sogn og Fjordane indre.

Disse ble valgt inn i redaksjonskomiteen: *Eystein Gaare*, administrasjon, *Nina Hansen*, avd. 79 Vesterålen, *Terje Utstrand*, avd. 10 Sør-Trøndelag, *Egil Torland*, avd. 18 Rogaland og *Bente Løvås* fra landsstyret, med *Bente Birkeland* fra administrasjon som sekretær.

Følgende ble valgt inn i tellekorpset: *Tore Nielsen* (leder), *Viggo Sennesvik*, *Janne Halvorsen*, *Ann-Iren Karlsen* og *Jon Erik Lyng*, alle fra landsstyret.

Brettinstruksjon

Etter en halvtimes pause samlet delegatene seg igjen klokken 16.35 til intensiv innføring i bruk av Ipad. Instruktør var svenske *Mats Abrahamsson*, som hadde ni såkalte superbrukere (LOs undomssekretærer) i salen. De hadde nok å gjøre med å rettlede delegater med minimal erfaring med lese Brettet.

Abrahamsson forsikret at han hadde brukt samme metoden på lignende forsamlinger tidligere, og lovet at i løpet av et par landsmøtedager ville det meste gå greit.

Instruksjoner finnes også på NNNs nettsider.

Seansen og første landsmøtedag ble avsluttet klokken 17.05.

Landsmøtet mandag 8. april

Andre landsmøtedag ble åpnet med stående sang kl.09.00.

Terje Havrøy akkompagnerte og *Jo Hestnes* ledet forsamlingen gjennom allsangen: «Ta hverandre i handa og hold» - alle versene - skrevet av *Stein Ove Berg*. Deretter var fotografen i sving og tok det som skal bli de/ det offisielle landsmøtebildet.

Klokken 09.10 åpnet dirigent *Anne Berit Aker Hansen* forhandlingene. Hun presiserte at det er Ipad'en som gjelder når folk skal ta ordet, og minnet om at alle som trenger teknologisk hjelp, kan vise opp gule lapper og på den måten tilkalle superbrukerne i salen. Det skal også være mulig å be om ordet på gamlemåten, men ambisjonen er at dette landsmøtet skal være papirløst.

I morgen, tirsdag, kan det bli kveldsmøte, dersom det er behov. Onsdag er tanken å avslutte forhandlingene klokken 17.00, slik at alle skal rekke landsmøtefesten. Ifølge planen er det lagt opp til å gjennomføre valgene onsdag ettermiddag.

En av sekretærene leste opp protokollen fra søndagens møte. Den ble godkjent uten merknader. Hun opplyste at *Jostein Aukland* nå var kommet til landsmøtet slik at det var totalt 183 stemmeberettigede i salen.

Dirigenten sa at man ville starte dagen med å behandle Dagsordens pkt. 4. Muntlig beretning. Hun ga først ordet til forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* som ga følgende beretning:

DAGSORDENS PKT. 4 - Muntlig beretning

Jan-Egil Pedersens muntlige beretning

Forbundsleder Jan-Egil Pedersen sa at han hadde fulgt meglingen den siste natten og var glad for at man var kommet i havn med 75 øre i generelt tillegg og 140 øre for dem som tjener under 90 % av industrigjennomsnittet. Han

hadde vært innom meglingen ved midnatt. Da så det lyst ut, men så hadde det mørknet til litt utover natten, og siste melding mottok han halv fire.

For NNNs medlemmer vil lavlønnsstillegget komme medlemmene i Mat og drikke og Egg og fjørfe til gode. Alle med minstelønn vil samtidig sikres fem kroner i timetillegg. Så da var det grunn til å være fornøyd.

Han opplyste at det ville være ni innledere på beretningen. Innleiderne ville fortelle hva som har skjedd på deres felt. Han understreket at forbundet var veldig godt fornøyd med oppfølgingen av den handlingsplanen som ble lagt for fire år siden. Det er en glede å se hvor mange av tingene i handlingsplanen som er gjennomført. Vi er ikke alene om å ta æren for dette. Vi har hatt god hjelp av LO-fellesskapet og Regjeringen i dette arbeidet.

På politikkområdet hadde vi tre målsettinger. Vi skulle beholde den rødgrønne regjeringen. Det har vi fått til. Vi hadde som målsetting at arbeid til alle skulle være jobb nr. 1. Det må vi si vi har oppnådd. En ledighetsprosent på 3 er enestående i Europa. Vi ønsker også å øke skattefradraget for fagforeningskontingenten. Det har vi fått til. Den er nå på 3720.

Vi ønsket økt satsing på vei og bane. Budsjettene på samferdsel er fordoblet siden 2005, men ennå klages det. Vi har ikke fått jernbane til Kirkenes, men ellers er økt satsing på vei og bane gjennomført.

Vi har arbeidet mye mot sosial dumping, og vi har arbeidet for å styrke tillitsvalgtes innsynsrett. Vi har arbeidet for å styrke Arbeidstilsynet, og vi har gått ut mot for sterk kjedemakt i matvaresektoren. Det er nedsatt et lovutvalg som jobber med disse sakene. LO-fellesskapet støtter oss i disse sakene. Vi mener at ikke noen kjede skal ha mer enn 30 % av markedet og at den maksimale eierprosenten må være 40 %. I dag har NorgesGruppen 40 %, men med den avtalen de har inngått med ICA om innkjøp og distribusjon, ville prosenten blitt 50. Heldigvis har Konkurransetilsynet grepet inn overfor NorgesGruppen og denne avtalen.

Vi har også sett på avgiftspolitikken og grensehandel, og laget en egen grensehandelsanalyse. Den viser at ikke alt handler om pris. Handelen i Sverige har

også med opplevelser å gjøre; man tar en «kosetur» over grensen. Så viser det seg at det til dels er norske eiere som står bak noen av de store kjøpesentrene på svensk side av grensen. På dette området arbeider vi tett sammen med LO.

Vi har fått en stortingsmelding som heter Mat og landbruk, der mye handler om råvareprodusentene. For oss i NNN er det viktig å holde fast ved målet om å opprettholde selvforsyningsgraden; og med stor folketilvekst, må norsk matproduksjon øke med en prosent i året.

Mot et slikt bakteppe er det bekymringsfylt at matimporten til Norge stadig øker. Fra Høyre hører vi at tollvernet skal bygges ned. Dette blir viktige utfordringer for oss.

Når det gjelder norsk fiskeripolitikk, mener jeg at den i altfor stor grad bygger på fiskernes premisser. Alt for lite fisk blir bearbeidet i Norge, og alt for mye fisk har for dårlig kvalitet. Vi opplever at våre folk blir permittert fra fiskeforedlingsindustrien, mens havet er fullt av fisk. Det går pinadø ikke an!

I stortingsmeldingen Fiskeri og sjømat er det slått fast at fiskerne skal ha siste ordet når det kommer til pris. Vi ville hatt en uavhengig oppmann som kunne fastsette pris når partene ikke kom til enighet. Det har vi ikke fått gjennomslag for. Nå blir det satt ned et utvalg som skal se nærmere på disse spørsmålene.

Vi inngikk avtale om AFP i 2008. Senere er forutsetningene for denne avtalen endret. Dette er en sak LO må se nærmere på, og den vil bli tatt opp på LO-kongressen senere i vår.

Tariffpolitikken er det viktigste NNN driver med, og vi har fått slått fast at forbundsvise oppgjør skal være hovedregelen. Minstelønnen er vesentlig forbedret, og er hevet med 70 000 kroner fra 2010. Er man fylt 18 år, skal ingen tjene mindre enn 157 000 kroner,

Det har vært arbeidet med sammenslåinger av avdelinger i NNN. Vi var 160 avdelinger. Nå er vi kommet ned i vel 60. Derimot har medlemsvervingskam-

panjen ikke vært noen suksess. I stedet for flere medlemmer har vi mistet 1 200. Det er for dårlig.

Ellers er sosial dumping hele tiden en av våre største utfordringer, der allmenngjøring av tariffavtaler er et sentralt tema.

Jeg kan også melde at vårt første ungdomsutvalg nå er på plass; som vi ser på bildet er det en engasjert gjeng. Om ikke lenge skal det holdes en forhåpentligvis stor ungdomskonferanse.

Avslutningsvis vil jeg berømme det internasjonale samarbeidet NNN er med i, i EFFAT og IUL. Også der er arbeidet mot sosial dumping svært viktig, og *Ole Wehlast* har gjort et stort arbeid for å løfte den saken inn på dagsordenen i disse fora.

Dirigenten takket for innledningen og ga ordet til nestleder *Anne Berit Aker Hansen* som leverte følgende beretning:

Anne Berit Aker Hansens muntlige beretning

Først litt om lønnsoppgjørene, ettersom tariffpolitikken er en viktig del av forbundets arbeid. Lønnsveksten i vår bransje har vært på linje med øvrig industri de siste ti årene, med mindre variasjoner. Vi har nå færre avtaler som ligger under 90 prosent av industrigjennomsnittet. I 2012 ble det enighet om en ny garantiordning for alle våre overenskomster. Den nye ordningen har betydd et vesentlig løft for våre lavest lønte uansett bransje, i og med at den utgjør en individuell garanti for minstelønn. Ny minstelønn etter årets oppgjør blir 157 kroner pr time.

På grunn av ordningen med frontfagene som skal forhandle først, har det vært vanskelig å få til avtaler som er bedre enn rammene som er lagt. Vi har likevel lyktes med å få til gode forbedringer i alle våre overenskomster gjennom de forbundsvise oppgjørene, ved at vi har fremmet noen felles krav for alle avtalene. Med noen få unntak er tariffoppgjørene blitt vedtatt med stort flertall, selv om deltagelsen i noen bransjer er altfor lav. Nye måter å gjennomføre uravstemninger på, bør vurderes.

Etter tariffoppgjøret 2012 er forbundet part i til sammen 20 tariffavtaler, med rett til lokale forhandlinger. Men det fungerer ikke like godt overalt. Derfor må tillitsmannsapparatet styrkes, og vi har fått utarbeidet et eget temahefte pluss årlige rundskriv om lokale forhandlinger. Det finnes dessverre bedrifter der minstelønssatsene er normallønssatser.

På arbeidsgiversiden har det vært endringer, der Tine gikk fra Landbrukets arbeidsgiverforening (LA) til NHO. Det ble en kronglete vei, men vi fikk til en avtale med NHO som motpart. Etter hvert ble hele LA avvirket, og alle meldte overgang til NHO. Dette fikk også konsekvenser for potetindustrien og deler av mølleindustrien.

Både arbeidsgiversiden og vi har tidvis hatt ønsker om å slå sammen noen av de små avtaleområdene til større enheter. Det har vært noen runder med forhandlinger gjennom perioden, og noen konkrete endringer har skjedd. Mer kan skje frem mot hovedoppgjøret i 2014.

Også innad i LO-familien er det noen utfordringer, som i grenseområdene mellom forbundene. Ansatte kan jobbe både i NNN og i HK. Et bakeri som baker, selger og serverer er innom både NNN, HK og Fellesforbundet. I fremtiden må vi se på muligheten for å etablere et samarbeid på tvers av forbundsgrensene.

Kampen mot sosial dumping har stått sentralt i hele fireårsperioden, der særlig østeuropeiske arbeidere er blitt grovt utnyttet og underbetalt. I NNN-området er problemet størst innen fiskeribransjen.

Vikarbyrådirektivet ble vedtatt i Norge 1. januar i år, etter mye debatt. Nå er det lovbestemt likebehandling av innleid arbeidskraft. Vi har fått innsynsrett for tillitsvalgte, og vi har sikret kollektiv søksmålsrett for fagforeningene. Det siste mener jeg NNN skal ta mye av æren for.

Vi har nå fått på plass et viktig verktøy i kampen mot sosial dumping og uverdige forhold for de innleide. Nå må vi sørge for at verktøyet blir brukt rundt om i bedriftene. Det er der det må brukes.

Så ser vi at noen tar i bruk svært kreative metoder for å tjene store penger.

De vil omgå likebehandlingskravet, blant annet ved å sette ut hele driften på underentrepriser. Svaret er å allmenngjøre Fiskeindustrioverenskomsten. Først da kan vi forhindre at enkelte bedrifter kan fortsette å underbetale utenlandsk arbeidskraft. Men kravet til dokumentasjon ved allmenngjøring er stort. Her er det behov for endringer i lovverket. Eksemplet Sekkingstad er skremmende, for slipper han unna med sin metode, er det mange som vil følge etter.

Dirigenten ga først ordet til hovedkasserer *Kjell Mjaatvedt*, som trakk seg p.g.a. tekniske problemer med power pointen.

Neste taler ble derfor forbundssekretær *Hans Johan Dahl*.

Han sa følgende:

Hans Johan Dahls muntlige beretning

Ved landsmøtet for 12 år siden hadde vi dobbelt så mange medlemmer i fiskeindustrien. Det forteller oss tre ting: En dramatisk nedgang i sysselsettingen som følge av konkurser og omstruktureringer innen hvitfiskektoren. Nedgang i antall selskaper og slakterier i lakseektoren, samtidig som man har opplevd en voldsom økning i lakseeksporten. Også pelagisk sektor har overkapasitet. Hvordan kan så sjømatnæring bli framtidens næring - og hvordan kan forbundet bidra?

Forbundet har aktivt arbeidet gjennom styrene i Sjømatrådet, FHF (Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond) og NOFIMA, men også gjennom egne utspill. For våre medlemmer er det viktig at forbundet kan medvirke til løsninger i sjømatnæring på kort og lang sikt, og at vi stiller oss bak de krav lokale tillitsvalgte reiser.

For næringen er det viktig at den har konkurransedyktige rammevilkår - totalt sett. Dette er også fokus i den framlagte stortingsmeldingen - verdens beste sjømatnasjon. Men svakheten i meldingen er at den ikke har nok fokus på industriens utfordringer. Derfor har forbundet blant annet sammen med LO initiert et prosjekt med sikte på økt bearbeiding innen hvitfiskektoren

sammen med NOFIMA, og departementet har nå fulgt opp med å nedsette et utvalg for å rette søkelyset på rammevilkårene til næringen. La meg likevel understreke at vårt politiske engasjement innen området, alltid vil ha fokus på sysselsetting og økt bearbeiding.

Så lenge jeg har arbeidet med næringen, har fangst og oppdrett vært styrt av volum. Det er derfor positivt at regjeringen mener at reguleringene av fiske-ressursene også må ta omsyn til markedet, og ikke bare fiskernes interesser. Dette er et gammelt NNN-krav som jeg tror kan trygge både sysselsetting og bidra til økt bearbeiding. Derimot er jeg betenkt når fisk landes ved tilgodesette anlegg, uten at fisken bearbeides der den landes. Dette truer arbeidsplassene.

Derfor har også forbundet arbeidet aktivt for at nye laksekonsesjoner må tildeles innovative selskaper og ikke selskaper som utelukkende eksporterer fisken rundt. Det er viktig at virkemidlene i næringen også ivaretar interessene til våre medlemmer og ikke primært aksjonærene.

Det går selvsagt ikke an å berøre beretningen for denne perioden eller tidligere perioder uten å berøre dagpengeordningen. Jeg er derfor glad for at forbundet har nådd fram med avskaffing av karensdager og innføring av 40 %-regelen i fiskeindustrien. Men siste ord er ikke sagt. Mens Stortinget sier at næringen er spesiell, sier NAV at den ikke er det. Derfor har ansatte innen pelagisk sektor blitt fratatt dagpenger fordi det ikke landes fisk ved anleggene hele året. Derfor vil forbundet følge opp denne saken. Vi kan ikke ha et regelverk som utstøter ansatte både fra jobb og trygdeytelser.

Jeg innleder med å gå 12 år tilbake i tid. I løpet av 90-tallet forsvant finske og tamilske arbeidere fra fiskeindustrien. De var ansatt på like vilkår som nordmenn. I dag er de erstattet med arbeidstakere fra Øst-Europa. Andelen utgjør 30-40 %. Forskjellen fra tidligere er at disse ikke er fast ansatt, men innleide. Mange av disse arbeider 10 timer seks dager i uken, har en timelønn på under 100 kroner uten overtidstillegg, og de betaler 3 000 kroner måneden for en sengeplass. Dette er ikke enkelttilfeller - og kan ikke kalles noe annet enn sosial dumping.

Dette er konkurransevridning som FHL etter min mening burde medvirke til å

sette en stopper for. Uansett er dette forhold vi ikke kan leve med. Forbundet ansetter derfor en medarbeider i forbindelse med arbeidet for å få allmenngjort fiskeindustrioverenskomsten. Dette er en utfordring, men en utfordring som vi må løse. I dette arbeidet er det også viktig at vi setter fokus på å verve medlemmer - også blant de utenlandske arbeiderne. Her har vi et stort medlemspotensial, samtidig som dette vil ha betydning i arbeidet for å lykkes i arbeidet for allmenngjøring.

Kjell Mjaatvedts beretning

Hovedkasserer *Kjell Mjaatvedt* hadde fått litt bedre ordening på teknikken og informerte innledningsvis om den store omorganiseringen av forbundet i perioden. Det hadde vært arrangert 40 regionkonferanser i denne forbindelsen, og dette hadde vært uhyre lærerikt og også oppbyggelig for NNN-troppene i distriktene. Det har vært rene happeninger. På mange måter hadde regionkonferansene også fungert som politiske verksteder.

Man startet med 160 avdelinger i forbundet og var nå nede i 65 avdelinger, uten at omorganiseringen var helt fullført i alle regioner/fylker. Antallet avdelinger vil bli ytterligere redusert. Omorganiseringen hadde også ført til mer aktivitet i avdelingene. De var blitt bedre til å markere seg og var også bedre organisert enn før.

På organisasjonskartet hadde man nå 4 avdelinger i Østfold, 1 i Oslo, 4 i Hedmark, 5 i Oppland, 2 i Buskerud, 1 i Telemark, 2 i Vestfold, 1 i Aust-Agder, 1 i Vest-Agder, 2 i Rogaland, 4 i Hordaland, 3 i Sogn og Fjordane, 2 i Møre og Romsdal, 1 i Sør-Trøndelag, 4 i Nord-Trøndelag, 8 i Nordland, 4 i Troms og 10 i Finnmark.

Nå starter det virkelige arbeidet med å aktivisere de nye avdelingene. Det skal ansettes organisasjonsarbeidere i alle fylker. De skal ikke ha kontorplass, men de skal ha bil. Verving er en viktig del av organisasjonsarbeidet. Vi har i perioden mistet 1 200 medlemmer, men det er ikke så mye når vi tar i betraktning alle de arbeidsplassene som er blitt nedlagt som følge av omstillinger mv.

Alle skal verve medlemmer. Det står på baksiden av invitasjonen til landsmøtefesten. Hvis man ikke har vervet noen, så blir det bare et halvt måltid på festen.

Vi har i perioden også jobbet mye med næringspolitikken og rammebetingelsene for industrien. Det har vært arbeidet overfor Orkla, landbruksdepartementet, fiskeridepartementet og helsedepartementet.

Vi har vært fornøyd med det som kom fram i Landbruksmeldingen om at matproduksjonen i Norge skal økes med en prosent. Vi har også i samarbeid med mat- og drikkesektoren arbeidet med spørsmål knyttet til svenskehandelen.

Internasjonalt har det gode samarbeidet mellom forbundet og Slovakia og Cuba fortsatt. I Slovakia har man også fått tilsagn om tilskudd fra Innovasjon Norge til et prosjekt vi har samarbeidet om. Vi har også et tett samarbeid med Russland og Serbia om bryggeriene. Vi har besøkt våre russiske venner, og vi har nylig fått tilsagn fra DU til et prosjekt innen sjokoladeindustrien i Russland. Den er Orkla-eid. Vi har også et humanitært samarbeid med Cuba.

I perioden har vi også arbeidet aktivt i LOs komiteer og fellesutvalg, bl.a. med Sparebank1 i forbindelse med å få til nye og bedre ordninger i tilknytning til LO favør, særlig på forsikringer. Vi håper på bedre oppslutning om de nye tilbudene.

Når det gjelder fagbladet vårt, har vi hatt en gjennomgang som har ført til at redaktøren har fått redaktørplakat å forholde seg til, samtidig som han er kommet inn i et faglig miljø i LO media. Vi har også ansatt en ny informasjonsmedarbeider som heter *Bente Birkeland*, og som har ansvar for hjemmesiden vår.

Han nevnte også at han hadde vært involvert i fornyelsen og oppussingen av rommene på Sørmarka. Han hadde hatt dette som hjertesak og var glad for det arbeidet som var gjennomført. Med dette takket hovedkassereren for seg og ønsket alle et godt landsmøte.

Neste mann ut var forbundssekretær Eystein Gaare:

Eystein Gaares beretning

Bransjene Kjøtt og Egg og fjørfe utgjør en stor del av forbundets medlemstall med mer enn 5.000 medlemmer. De omfatter 106 bedrifter, hvorav kjøttindustrien er forbundets desidert største, med over 4 700 medlemmer.

I begge bransjene er det et stort potensial for økt medlemstall; bare for kjøtt er dette beregnet til ca. 1 500 nye medlemmer. Dette betyr at vervearbeidet er et prioritert arbeidsområde, både innenfor bedrifter som allerede er organisert, og i nye bedrifter.

I bedrifter som allerede er organisert og har tariffavtale og tillitsvalgtordninger på plass, ligger det største antallet potensielle nye medlemmer. En ekstra innsats lokalt og i samarbeid med forbundet sentralt, kan gi resultater i kommende landsmøteperiode.

For nye bedrifter er dessverre situasjonen slik at arbeidsgiverforeningen bruker alt for lang tid på å bekrefte tariffavtalekravet. Det medfører frustrasjon og stagnasjon ute blant de som melder seg inn. Dette er tatt opp og påpekt overfor landsforeningene.

Blant de potensielt nye bedrifter er Norsk Kylling på Støren. Det har over lang tid vært mye turbulens rundt lønns- og arbeidsforhold ved bedriften. Verveforsøkene har vært flere, men med lite resultat. Årsakene til dette har vært de tidligere eieres ledelsesfilosofi og oppfatning av fagforeninger. Ved at Rema etter hvert overtok eierskapet, er det gjort store endringer på dette. Forbundet har etablert kontakt med en ny ledelse, og vi forventer at dette skal gi resultater i form av nye medlemmer og tariffavtale.

En stor utfordring i vervearbeidet og i oppfølgingen av medlemmene, er språket. Antallet fremmedspråklige i bransjen har hatt en økning de siste årene. Mange av sakene disse tar opp, skyldes ofte misforståelser eller lite kjennskap til det norske systemet. Det er ofte behov for tolkehjelp i medlemsoppfølging og i vervearrangement. I hovedsak gjelder dette medlemmer med polsk, litauisk og slovakisk bakgrunn.

Kjøttindustrien og Egg- og fjørfeindustrien er på sett og vis beslektede industriområder. Det ble under tariffoppgjøret i 2010 foreslått at vi skulle se nærmere på en samordning av de to overenskomstene, uten at dette medførte noe konkret arbeid mellom NNN og NHO ML. Som forberedelse til tariffoppgjøret i 2012, ble det fra bransjeutvalgene i disse to områdene gjennomført et betydelig arbeid i å finne frem til et forslag om felles overenskomst med utgangspunkt i status quo. Arbeidet viste noen få, men betydelige realitetsforskjeller i overenskomstene, hvorpå det også ble foreslått løsninger frem til punktene blir løst i fremtidige tariffoppgjør.

Arbeidsgiverne avviste å diskutere saken, og dermed er dette spørsmålet skutt ut i mørket en god tid fremover. Den praktiske konsekvens av dette er tvisten om tariffavtale ved nyetableringen av Norfersk på Hærland. Bedriften produserer utelukkende varer omfattet av kjøttindustrioverenskomsten, og forbundet har derfor krevd at kjøttindustrioverenskomsten innføres. Arbeidsgiverforeningen motsetter seg dette og krever egg-fjørfeoverenskomsten innført - av lettvinde og administrative årsaker. Tvisten går nå til behandling i den faste tvistenemnd. Når dette blir avgjort, er uvisst. Konsekvensen av at NHO får medhold i sitt syn, er kort og godt kaos.

Det er i perioden gjennomført omorganiseringer og omstillinger i bransjene. Anlegg er etablert og anlegg er nedlagt. I 2013 har vi fått melding om at Cardinal Foods, som bl.a. eier Jærkylling, er solgt til Lantmannen - gruppen som er 52 % eid av et britisk investeringsfond og 48 % av svenske bønder. Salget betyr en internasjonalisering.

I Trøndelag har vi hatt etableringen av Malvikanlegget, med påfølgende nedleggelse andre steder i fylket. På Østlandet har Grilstad og Fatland inngått samarbeid i en ny bedrift etablert i Oslo, med påfølgende nedleggelse av Grilstad på Gjøvik. Nortura har inngått samarbeid med Norgesgruppen om etablering av ferskvareproduksjonsbedrift på Hærland i Østfold (Norfersk). Nortura overfører fjærfeproduksjon fra Rakkestad til Hærland og åpnet et nytt moderne eggepakeri i Rakkestad. Det har vært nedleggelse i Haugesund og Sortland, og det pågår diskusjon om anlegget i Elverum.

Tap av leveringskontrakter til kjedene medførte øyeblikkelige nedbemanninger i flere bedrifter. Dette illustrerer kjedenes innflytelse på de ansattes

lønns- og arbeidstrygghet. Kjodemakten overfor produsentene er betydelig, og negative konsekvenser for ansatte i industrien, bryr heller ikke kjedene seg nevneverdig om i sin forhandlingsstrategi.

Med det antallet medlemmer og bedrifter som denne bransjen utgjør, er det ikke til å komme forbi at en stor del av arbeidsoppgavene består i å løse personalsaker. En del er knyttet til omstilling og ned-bemanninger, men det er også saker av annen karakter. Av yrkesskadesakene er den eldste fra 1995 blitt løst i disse dager, og den nest eldste fra 2008 kan gå mot en avslutning.

Disse sakene er krevende, og dokumentasjonen ofte omfattende. Felles for de sakene som er løst, er at det økonomiske utbyttet for medlemmene er blitt betydelig høyere enn det forsikringsselskapene mente var korrekt.

Innleieomfanget i kjøttbransjen er fortsatt stort. Noe av dette skyldtes sesongmessige svingninger og spesielle oppgaver, men alt for mange benytter innleie på permanent basis i produksjonen.

En av de bedriftene det har vært mye oppmerksomhet rundt, er Fatland-konsernet, spesielt i Ølen. Her har det vært et kontinuerlig arbeid med hjelp fra LOs juridiske kontor og forhandlinger og diskusjoner mellom bedrift/landsforening og NNN/LO. Prosessen har medført løsninger i form av faste ansettelser og i lønnsproblemer. Mye av de forholdene som lå til grunn for forbundets engasjement, er blitt løst, men det er fortsatt grunn til å ha kontakt med utviklingen, sa Gaare.

Dirigenten ga ordet til *Bjørn Tore Kyllø* som holdt denne orienteringen:

Bjørn Tore Kyllø beretning

Undertegnede ble valgt inn i forbundet på landsmøtet i 2009, og jeg startet på forbundskontoret i juni samme år. Jeg har i perioden først jobbet i to år i organisasjonsavdelingen i forbundet, der hovedoppgaven var gjennomføringen av organisasjonsprosessen og avdelingssammenslåingen som ble vedtatt i 2009. I tillegg var oppdraget oppsøkende virksomhet og verving.

Arbeidet i organisasjonsavdelingen var en nyttig erfaring for meg som fersk i forbundet; der jeg fikk muligheten til å lære å kjenne mange for meg nye bransjer, besøke mange av avdelingene i de fylkene jeg hadde ansvaret for, og treffe dyktige tillitsvalgte fra våre medlemsbedrifter og avdelinger.

Fra sommeren 2011 fikk jeg tildelt bransjeansvar og har i dag ansvaret for følgende tariffområder: Baker- og Konditorfagene NHO og Samfo, Møller- og Forblanderier NHO, LA og fra 2012 Spekter, Idun NHO, Margarin NHO (fra sommeren 2012).

Baker og konditorfagene er den største av mine bransjer. Med ca. 1 500 medlemmer, er det den største av mine tariffområder. Største aktør her er Bakers AS, Mesterbakeren AS og Goman-bakeriene. I tillegg er det bakerier tilknyttet f.eks. Nærbakst/Norgesbakeriene, og mange andre frittstående bakerier.

Bransjen har vært og er inne i utfordrende år. Det er hard konkurranse om kundene, flere bakerianlegg er nedlagt, og mange av våre medlemmer har mistet sine jobber. Orkla Brand AS og Norgesgruppen ASA inngikk i november en avtale om salg av Bakers AS til Norgesgruppen. Konkurransetilsynet godkjente salget, og overdragelsen fant sted 1. februar 2012.

Goman-bakeriet har i 2012 åpnet et helt nytt bakeri i Tromsø. Det er ikke vanlig med nyetableringer i bransjen for tiden. Men Goman har fått erfare at tromsøværingene er tro mot sitt brød, og bakeriet er nå solgt til Bakehuset Nord-Norge, som hadde leveransene før Goman etablerte seg. Salget ligger nå hos Konkurransetilsynet i påvente av godkjenning.

Bransjen som helhet er til dels godt organisert med et fungerende tillitsvalgtapparat, men vi opplever også det motsatte. Det er stort vervepotensial i en del bakerier. Det mangler tillitsvalgte i noen avtalebedrifter, og fortsatt er det mange bakerier i Norge uten avtale. Her er det en jobb å gjøre for oss alle.

Møller og Fôrblanderier: Det er ca. 400 medlemmer i et oversiktlig bransjeområde med tre store aktører, Norgesmøllene, Felleskjøpet Agri og Lantmännen. I tillegg er det en del frittstående bygdemøller og kornsiloer innenfor tariffområdet der Norgesfôr er i ferd med å ekspandere. Bransjen er godt organisert med et velfungerende tillitsvalgtapparat der vi har avtaler. Verdt å nevne

er Felleskjøpet Agris overgang til arbeidsgiverorganisasjonen Spekter fra og med 2012. Dette har medført noen utfordringer for NNN, da Spekter har tradisjon for bedriftsvise tariffavtaler, og har en helt annen forhandlingsstruktur enn vi tradisjonelt er vant til.

Idun NHO: Bransjen er sammensatt av 4-5 Orkla-eide bedrifter, der Stabburet Rygge er den største. God organisasjonsgrad, godt etablert og et vel fungerende tillitsvalgtapparat som representerer i overkant av 100 medlemmer. Stabburet Rygge har i 2012 vært gjennom et Redesignprosjekt, som resulterte i noe nedbemanning og oppsigelse av våre medlemmer.

Margarin NHO: Lite, oversiktlig og godt organisert bransjeområde med ca. 120 medlemmer. Mills og Pals i all hovedsak, samt Kjeldsberg Kaffe. Mills er midt inne i en stor omstilling med nedleggelse av to anlegg, som berører mange av våre medlemmer. Aktiviteten flyttes til Fredrikstad.

Så til slutt noen ord om et par prosjekter som også er omtalt i de skriftlige beretningene:

Melstøv i Bakerbransjen

Prosjektet pågår i bergensregionen med AT, Helse Vest, NHO og NNN som «parter». Runde 1 startet for 10-12 år siden med fokus på melstøv som allergikilde og årsak til yrkessykdom blant bakeriansatte. Runde 2 tar for seg hvilke strukturelle tiltak som er iverksatt, og om de har hatt positiv påvirkning på eksponeringen av melstøv og graden av yrkessykdom. Prosjektet avsluttes i år.

321 - Sammen for et bedre arbeidsmiljø

Dette er et prosjekt i 10 pilotbedrifter i kjøttindustrien sammen med NHO og Arbeidstilsynet -for å redusere sykefravær, bedre arbeidsmiljøet og øke den reelle pensjonsalderen. Et parallelt prosjekt ble kjørt i sykehjemsektoren. Prosjektet ble avsluttet sommeren 2011.

Takk for oppmerksomheten!

Ann Elise Hildebrandts beretning

Anne Elise Hildebrandt oppsummerte sin første periode som forbundssekretær, etter å ha blitt valgt i 2009. Hun fikk ansvaret for å gjennomføre deler av den organisasjonsprosessen landsmøtet hadde vedtatt, med en rekke sammenslåinger av avdelinger. Hildebrandts ansvar ble Finnmark, Troms, Hedmark, Oppland, Buskerud, Vestfold, Telemark, Aust-Agder, Vest-Agder, Rogaland og Hordaland. Da Jarle Wilhelmsen startet i forbundet, var det naturlig at han overtok Hordaland.

Arbeidet har vært både spennende og inspirerende. Det var viktig at avdelingene selv styrte prosessen, og satte mål for arbeidet. Her har mange dyktige tillitsvalgte gjort en stor innsats for å nå målet om større avdelinger. Fylkeskoordinatorerne som ble valgt på regionkonferansene høsten 2009, har gjort en kjempegod jobb for å holde tråden i arbeidet. Det var de som fikk ansvaret for å drive prosessen i fylket sitt, noe de løste på en utmerket måte.

Fra juni 2012 har jeg overtatt ansvaret for Sjokolade, sukkervare og snacksindustrien og Rieber & Søn ASA TORO-produksjon. I tillegg har jeg fått lov til å vikariere på bransjene Meieri, Iskrem og overenskomst for melkebearbeidende industri, i Grete Andreassens sykefravær.

Ved tariffoppgjøret i 2012 ble Sjokolade, sukkervare- og snacksindustrien slått sammen med snacksoverenskomsten til Overenskomst for Sjokolade, sukkervare og snacksindustrien. Prosessen med dette arbeidet startet opp i september 2011, og de siste brikkene kom på plass i tariffoppgjøret 2012.

På bedriftene har vi dyktige tillitsvalgte, og god organisasjonsprosent. Stort sett fungerer samarbeidet mellom tillitsvalgte og bedrift slik det skal.

Kavli-overenskomsten endret i 2012 navn til overenskomst for melkebearbeidende industri. Samtidig gikk Synnøve Finden over fra Meierioverenskomsten til overenskomst for melkebearbeidende industri. Denne overgangen førte til at de tillitsvalgte i Synnøve Finden måtte sikre seg en del bestemmelser fra Meierioverenskomsten, i lokale særavtaler. Det ble også enighet om å se på muligheten for å slå sammen iskremoverenskomsten med overenskomsten

for melkebearbeidende industri. Arbeidet med dette skal være slutført innen neste hovedforhandling. De tillitsvalgte er engasjerte og deltar aktivt i arbeidet.

For iskrem har det skjedd endringer i distribusjon for den ene aktøren i markedet, som har valgt å overføre distribusjonen til ASKO. De tillitsvalgte kjempet hardt for å beholde distribusjonen, men fikk ikke gjennomslag for dette. Så vi er glad for at TINE valgte å beholde sin iskremproduksjon, etter en utredning om eventuelt salg.

TORO-produksjon

I august 2012 inngikk Orkla som kjent avtale med familien Rieber om kjøp av selskapet Rieber & Søn. Oppkjøpet må godkjennes av EU. Europakommisjonen har vedtatt at oppkjøpet skal behandles av norske konkurransemyndigheter, der det nå er til behandling. Begge konsernene har etablerte ordninger med konserntillitsvalgt, og vil integrere disse når godkjenning kommer.

I 2012 vedtok Tine ny konsernstruktur med bakgrunn i ny samvirkelov. TINE BA slås sammen med meieriselskapene og blir til TINE SA.

Konsernet har foretatt meget store investeringer, med nytt ysteri på Jæren og utbygging og automatisering av lageret i Oslo, for å nevne noe. Som en konsekvens av dette blir anlegg lagt ned. Fra 2009 til i dag har sju anlegg/terminaler blitt avvirket. Dette kan høres negativt ut, men det positive er at konsernet har tro på fremtiden. De er villige til å investere for å få en fremtidsrettet produksjon.

Tine har en spesielt godt oppbygd tillitsvalgtordning. Dette gjør at de tillitsvalgte er med i alle prosessene som har betydning for medlemmene. På et hvert nivå der en beslutning fattes, er det en tillitsvalgt som ivaretar medlemmenes interesser.

Grete Troset Salbergs beretning

Grete Troset Salberg opplyste at hun siden juni 2011 hadde hatt ansvaret for overenskomsten for Mat og Drikkevareindustrien. I 2012 fikk jeg i tillegg ansvaret for Rieber & Søn, Elverum, Røra fabrikker og Coop Kaffe. Under tariffoppgjøret i 2010 ble fem forskjellige overenskomster slått sammen til én ny; den fikk navnet overenskomsten for Mat og Drikkevareindustrien. De som ble slått sammen var Konserveres & Hermetikkfabrikkene, Flatbrødfabrikkene, Fiskemat og Salatindustrien, Nestlé og Normilk. Fra mai 2012 ble også potetindustrien en del av den nye overenskomsten. Det skjedde da Landbrukets arbeidsgiverforening og bedriftene gikk over i NHO Mat og Landbruk og Mat og Drikke.

Innen overenskomstområdet er det bedrifter som har flyttet sin produksjon både innenlands og utenlands, og noen bedrifter har lagt ned sin produksjon. I 2011 fikk vi vår første tariffavtale innen sushibransjen, en bransje som er i stor vekst. Det er gjerne bedrifter med utenlandsk arbeidskraft, som har dårlige lønns- og arbeidsvilkår.

Det har ikke manglet på utfordringer. Det er store språkproblemer og kulturforskjeller. Kommunikasjon er derfor en stor utfordring både tillitsvalgte imellom, i forhold til medlemmene og ledelsen. De tillitsvalgte representerer alle medlemmene og ikke bare de fra eget land. Det har også vært en stor utfordring. Det går sakte men sikkert fremover med tillitsvalgtes arbeid i de bedriftene vi har tariffavtale med. Også de små steg er til stor glede.

Vi har også en annen bransje med noen av de samme utfordringene. Det er de som lager salater, matpakker, bagetter og lignende som selges i butikker, kiosker og på bensinstasjoner. Der er det også mye utenlandsk arbeidskraft med dårlige lønns- og arbeidsvilkår.

I dag er det 144 arbeidsgivere og 1 208 medlemmer som er tilknyttet Mat og Drikkevareindustrien.

Når det gjelder de andre bransjene jeg har ansvaret for, så er det stabile bedrifter. Rieber & Søn Elverum er i stadig vekst. Bedriften ble oppkjøpt av Orkla i 2012, men venter på godkjenning fra Konkurransetilsynet i mai.

Coop Kaffe er en stabil bedrift som ikke har hatt de store utfordringene i perioden. Røra fabrikker har fulgt overenskomsten for Konserveres og Hermetikkfabrikkene inntil sammenslåingen. Bedriften har Samfo som arbeidsgiverorganisasjon og har derfor fått en egen avtale som heter overenskomsten for Konserveresfabrikker.

I tillegg til bransjeansvar, har jeg et overordnet ansvar for inkluderende arbeidsliv og Helse, Miljø og Sikkerhet. Avtalen om inkluderende arbeidsliv ble fornyet i 2010 og utløper i desember 2013. Arbeidet med en forlengelse av avtalen er allerede i gang. Det ble i 2010 og 2012 foretatt en spørreundersøkelse blant de tillitsvalgte angående arbeidet med et mer inkluderende arbeidsliv. Hovedinntrykket fra resultatet av undersøkelsen er at arbeidet går i riktig retning. Spørreundersøkelsen ble gjennomført elektronisk.

Forbundet har sett det som viktig å styrke de tillitsvalgtes kompetanse om IA-avtalen og de lovendringene som har kommet i Arbeidsmiljøloven og i Folketryktdoven. IA er et eget tema på forbundets grunnskoleopplæring, fylkeskonferanser og temakonferanser. I tillegg har vi samarbeidet med NHO, arrangert konferanser og seminarer hvor både arbeidsgivere, tillitsvalgte og verneombud har deltatt. Et viktig element i IA-avtalen har også vært at den innebærer en slags «fredning» av dagens sykelønnsordning. Det er viktig at de tillitsvalgte deltar i sykefraværarbeidet.

Til slutt vil jeg nevne et prosjekt som ble startet i 2011, men som ikke kom skikkelig i gang før i 2012. Det heter «Sammen for et godt arbeidsmiljø» og er en videreføring av 3-2-1-prosjektet i kjøttindustrien. NHO Mat og Landbruk eier prosjektet, og vi er med i styringsgruppen og i prosjektgruppen. Resultatet av 3-2-1-prosjektet viste at i de bedriftene som hadde felles fokus, og godt samarbeid mellom verneombud, tillitsvalgte og ledelse, skapes det gode resultater. Virksomhetene får også bedre vernetjeneste, og sykefraværet holder et lavere nivå. I de bedriftene der dette ikke fungerer, har det motsatt effekt.

«Sammen for et godt arbeidsmiljø» har som mål å utvikle et verktøy som hjelper bedriftene til å utvikle et godt samarbeid mellom ledelsen, tillitsvalgte og verneombudene. Det skal bidra til et helsefremmende arbeidsmiljø og økt effektivitet og lønnsomhet i bedriftene.

Jarle Wilhelmsens beretning

Dirigenter og landsmøtedelegater!

Jarle Wilhelmsen sa at han det siste året hadde hatt delansvar for fiskeområdet. Han tok særlig opp kampen mot engangsflasker og Sekkingstads selskapsmetoder i sitt innlegg, ved siden av at han gledet seg over at Arcus har investert 1,3 milliarder kroner på Gjelleråsen.

De fleste av dere har sikkert fått med dere noe av det som er blitt sagt om bedriften Sekkingstad og Norse production i media. Dette er en sak som viser hvor kreative bedriftseiere er i sin iver etter å unngå vikarbyrådirektivet og solidaransvar. De ønsker ikke å gi de ansatte de rettigheter som alle dere tiltsvalgte har vært med på å kjempe for.

I sin streben etter å forskjellsbehandle har Sekkingstad lagt ned egen produksjon og sagt opp alle sine produksjonsansatte. Så har de inngått avtale med det polske selskapet Norse Production, for øvrig eid av en nordmann, om å drifte produksjonen for Sekkingstad som en entreprise. Norse har så ansatt de «norske» til tarifflønn for at de ikke skal kjøre sak mot bedriften.

Wilhelmsen hadde lite til overs for en bedrift som vil unngå allmenngjøring og likebehandlingsprinsippet. Her er det viktig å stå opp og forsvare etablerte rettigheter.

Bedriftene ønsker ikke en rettsak under noen omstendigheter slik at siste forslag fra deres advokat er at vårt medlem kan velge hvem han ønsker å arbeide for, og han skal kompenseres også for sine rettigheter i forhold til AFP.

Alle utenlandske arbeidere i Norse får maks 100 kroner timen. For ordens skyld skal det sies at vi har tatt ut stevning mot begge bedriftene via et medlem.

Vi følger saken nøye videre. - For denne type kreative bedriftseiere ønsker vi absolutt ikke i Norge.

Han var som nevnt også bekymret både for arbeidsplasser og den norske panteordningen, etter at Coca Cola har bestemt seg for å satse på engangsflasker. Ifølge Coca Cola-konsernet skjer det av miljøhensyn. Wilhelmsen antydte at en dobling av grunnavgiften pluss en høy miljøavgift på engangsflasker, kunne være det som skulle til for å redde både arbeidsplassene og den norske panteordningen.

Vedtak:

Landsmøtet tok de muntlige beretninger til etterretning.

Forbundsleder Jan-Egil Pedersen tok etterpå ordet til en kort replikk, der han sa seg både skuffet og forbannet over avgjørelsen Coca Cola hadde tatt.

DAGSORDENS PKT. 3 - Beretning 2009-12

Landsmøtet tok deretter de skriftlige beretninger 2009-2012 til etterretning.

Kort pause - 15 minutt

DAGSORDEN PKT. 5 - Regnskap for 2009-2012

Hovedkasserers innledning

Hovedkasserer *Kjell O. Mjaatvedt* gjennomgikk regnskapet 2009-2012, som alt var godkjent av revisor. Han kunne melde om god kontingentinngang og en god økonomi, som i 2012. For første gang hadde forbundet driftsinntekter på over hundre millioner kroner. Samtidig var det litt økning i lønnsutgifter og utgifter til generell drift. Her var regionkonferansene en utgiftspost, men disse konferansene mente han var både nyttige og viktige. Kravet landsstyret hadde stilt til avkastning, var overoppfylt. Men Mjaatvedt understreket at flere medlemmer var og er en viktig ambisjon for forbundet.

Regnskapet ble tatt til etterretning.

DAGSORDENS PKT. 9 - Forbundets organisasjon

Deretter ble forbundets organisasjon behandlet.

Følgende hadde ordet til forslag 46:

Eva Anette Lintho mente det ikke var riktig at de som sitter sentralt på landsmøtet, skal få vervepremie. Den bør ikke gå til enkeltpersoner. Ellers etterlyste hun litt småstøtte i vervearbeidet, og litt nytenkning.

Per Gunnar Sivertsen støttet at vervepremien bør gå til klubbene, ikke til enkeltpersoner.

Ann Kristin Kvalø Sund var den første som mottok vervepremien, og hun mente det var en selvfølge at premien på kr. 10 000 kroner gikk til klubben hun representerte.

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* oppsummerte: Ingen stor sak for oss, vi tar en ekstra runde på dette i administrasjonen.

Landsstyrets innstilling nr. 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45 og 46 ble vedtatt. Innstilling nr. 41 ble vedtatt mot én stemme, innstilling nr. 46 ble vedtatt mot to stemmer. De øvrige vedtakene var enstemmige.

Forbundets vedtekter

Vedtektene ble endret i tråd med landsstyrets innstilling. Landsstyrets innstilling nr. 47, 48, 49 og 50 ble enstemmig vedtatt.

Også landsstyrets innstilling nr. 57 - om kontingentfritak for lærlinger - ble til slutt vedtatt, mot et mindretall, som stemte for et forslag fra *Hilde Karin Fismen* fra Hordaland. Hun mente lærlingene ville bli urimelig tilgodesett sammenlignet med studenter.

Ann Kristin Kvalø Sund var redd for at lærlinger lot være å organisere seg av økonomiske årsaker. Hun var for kontingentfritak.

Kjell O. Mjaatvedt skulle gjerne hatt pengene, men ville heller ha lærlinger som organiserte seg. Det er viktig å få med ungdommen.

Leif Olav Støle meldte seg inn som lærling, og han mente han fikk igjen hele kontingenten på skatten. Han ville beholde dagens ordning.

Hilde Karin Fismen la til grunn at forslaget hennes ville falle. - Men da må vi i alle fall se nærmere på ordningen som gjelder for studenter.

Landsstyrets innstilling nr. 51 ble vedtatt mot to stemmer. Landsstyrets innstilling nr. 52, som sier nei til advokatforsikring for medlemmene, ble enstemmig vedtatt.

Ann Kristin Kvalø Sund mente advokatforsikring er viktig i dagens samfunn.

Jan-Egil Pedersen repliserte at dette var blitt diskutert flere ganger, og hver gang var konklusjonen at det blir for dyrt. Men han ville ta en ny runde på saken i administrasjonen og i landsstyret.

Møtet hevet for lunsj kl. 12.45. Pause til 14.30.

DAGSORDENS PKT. 8 - Den faglige situasjon

LO-lederens innledning

14.30 introduserte Jan-Egil Pedersen LO-leder Roar Flåthen, som skulle snakke om den faglige situasjonen:

LO-leder Roar Flåthen ville først si at landsmøtet skulle glede seg over det store og sterke fellesskapet alle i LO-familien er en del av. Og det er et fellesskap som blir større. Vi blir betraktet som verdens sterkeste fagbevegelse. Vi har satt ny medlemsrekord. Nå har vi passert 859 000 medlemmer. Vi har fått 14 000 nye medlemmer siden 2011. Vi er alene i Europa om denne utviklingen. De tillitsvalgte gjør en viktig jobb. Nå vokser vi også blant de unge. Vi har 18 000 studenter som medlemmer. For ikke lenge siden hadde vi bare et par tusen.

Og vi har lyktes med det vi holder på med. Siden 2000 har vi i Norge hatt en kjøpekraftvekst på over 30 prosent. Ellers i Europa går det andre veien.

Vår suksess i Norge er sammensatt. Men den har sterk sammenheng med god produktivitet i norsk økonomi. Vi skal ha vår rettmessige del av verdiskapningen. Ellers blir det mer penger til *Stein Erik Hagen* og de karene der. Det kan vi ikke tillate.

Vi har små lønnsforskjeller i Norge. Det har mange årsaker. En av dem er at vi har sentrale oppgjør som kan hjelpe dem som er svake i lokale lønnsforhandlinger. Da sikrer vi tillegg til dem som er lavest på lønnsstigen. Der er det mange kvinner. Det vet dere i NNN.

Nå åpner det en ILO-konferanse i Oslo. Det er FN-organisasjonen for arbeidsliv, og er et tre-partopplegg med partene i arbeidslivet pluss myndighetene. Jeg skal være med i en paneldebatt i morgen, der vi skal diskutere hvordan vi kan skape nye arbeidsplasser - gode arbeidsplasser.

Men hva er det med Norge, som klarer seg så godt? Det er ikke så lett å forklare en greker eller en portugiser. Vi har fått store naturressurser, men

det er det også andre land som har fått. Men her hos oss har vi tatt politisk styring med naturressursene. Her skal de komme hele folket til gode. Det er Pensjonsfondet et godt eksempel på.

Phillips tilbød seg å ta alle leteutgiftene etter olje i Nordsjøen. Vi stilte betingelsene og hadde politisk styring. Da Maersk tilbød seg å dekke alle utgiftene ved boring utenfor Danmark, sa den danske regjeringen ja. Det er en av grunnene til at Danmark aldri er blitt noen oljenasjon. Det er snakk om politisk styring med naturressursene. Det sørget vi for å ha i Norge.

Vi har en sterk krone som gjør det vanskelig å konkurrere med mange av våre handelspartnere. Vi har høyere tilvekstkostnader enn andre - hele 60 %. Dette er NHO veldig flinke til å fortelle om i forbindelse med tariffoppgjørene. Det de ikke er så flinke til å fortelle om, er at vi har høyere produktivitet enn alle andre.

Vi skal alltid ha et aktsomt øye til det å kunne konkurrere med utlandet. Det hadde vi også i dette oppgjøret. Vi har tatt initiativ til å få lønnsdannelsen ned fordi vi ønsker lav inflasjon og lave renter fortsatt. Vi vet at det er de lokale tilleggene som er viktigst. De utgjør hele 70 % av potten på 3,4. Vi ønsket derfor i dette oppgjøret et lavt generelt tillegg og et bedre lavlønns tillegg. Motparten hadde som målsetting å definere minstelønn til 85 % av gjennomsnittet. Dette ville ramme tusener av våre medlemmer som tjener mellom 85 og 90 % av gjennomsnittet. Hadde vi ikke fått til dette at grensen skal forbli 90, så tror jeg det hadde blitt konflikt. Dette var viktigere enn penger i dette oppgjøret.

Jeg hadde vanskelig for å svelge under ei krone i generelt tillegg, men det ble kompensert med et bedre lavlønns tillegg. Det er dessverre ikke alle som kommer opp i en lønnsvekst på 3,5 %. Det avgjøres lokalt noen steder. Ikke alle får så mye som dette i privat sektor. Lønns tilleggene lokalt utgjør så mye som 2,8 % for noen.

Vi i LO skal fortsatt ta kampen opp for de lavtlønte, de med ufrivillig deltidsarbeid, kjempe mot et kjønnsdelt arbeidsliv og for like rettigheter for kvinner og menn, lønnsmessig og karrieremessig. De skal ha samme rettigheter. Dette

må vi jobbe for hvert år. Vi kjemper for jentene. Det er bare vi som kan ta den kampen og oppnå resultater. Dette har preget også dette oppgjøret.

Matindustrien i Norge er en viktig næring som skaper mange arbeidsplasser i distriktene. Forutsetningen for at vi har en matvareindustri i Norge, er at den har forutsetningene for å kunne produsere og konkurrere med andre. Det forutsetter en landbrukspolitikk som gjør det mulig å produsere norske råvarer, og det forutsetter tollbarrierer som gjør dem i stand til å konkurrere med billige varer fra utlandet.

Ostetollen til Jan-Egil er et godt eksempel på dette.

Jeg husker at vi på Leangkollen for mange år siden fikk en svær hestebiff servert til konsernkurset. Jeg tenkte at jeg måtte få den i meg. Og den smakte helt ok. Jeg spiser hestepølse også, jeg. Det er nok ikke hesten det er noe galt med.

Denne industrien kommer til å få problemer med en borgerlig regjering. En borgerlig landbrukspolitikk kommer til å radbrette hele matvareindustrien. Jeg synes at det er rart at bøndene ikke går hardere ut mot den borgerlige politikken. Før forrige stortingsvalg var Jan-Egil og jeg på Jæren ved en av de store bedriftene der som produserer matvarer. Denne hadde måttet nedlegges øyeblikkelig hvis Fremskrittspartiet skulle styre landet.

Å foredle vår egen mat i Norge, er viktig. Ikke bare fordi vi ønsker kvalitet og høy selvforsyningsgrad. Den er i dag på 47 %. Og vi kan vel ikke påstå at denne næringen lider av dårlig omstillingsevne. Tine har lagt ned 200 meierier, og slakterier legges ned hele tiden. Det er snakk om effektivisering av produksjonen.

Et annet tema er innkjøpsmakta. Jan-Egil og jeg har kjempet hardt sammen mot økt kjedemakt. Vi har også fått satt ned et lovutvalg som skal se på konsentrasjonen i bransjen. NNN og Jan-Egil har gjort en kjempejobb ved å sette dette på dagsorden. Ica har sagt at de har store problemer med det norske markedet. Vi har ønsket at Ica skulle forbli i det norske markedet. Uten dem ville det bare bli tre store aktører igjen. Vi har mange medlemmer i Ica,

både innen Transport og Handel og kontor. Vi har også hatt møter med Ica om dette. Jan-Egil har også bidratt til at det har vært arbeidet med en offentlig utredning om innkjøpsmakta, og vi har jobbet sammen overfor matvareindustrien.

Den kanskje viktigste naturressursen vi har her i landet, og som er fornybar, er fisken. En distriktssekretær i Finnmark sa at det nå var så mye fisk at havet slo krøll på seg og at man skulle kunne gå på vannet. Vi ser hva som er galenskapen i systemet når vi vet hva som har skjedd med Aker Seafood. Jeg kan ikke skjønne at det kan lønne seg å fryse ned torsken hel, sende den til Kina, tine den og lage fiskemat av dette og returnere dette frossent til Norge for ny opptining. Da er også fisken så utvannet og seig at du bare kan ha den i en fiskesuppe. Du eter den ikke flere ganger.

Jeg har holdt på med fiskeripolitikk i LO i mange år, og dette er noe av det verste du kan komme borti. Det er et vepsebol av en annen verden. Det er masse interne motsetninger. Det er nå en veldig motstand mot fiskeindustrien i Finnmark.

Nå kommer det et nytt utvalg som skal se på rammevilkårene for fiskeforedlingsindustrien i nord, rammevilkår som kan skape lønnsomhet i denne industrien. Da Røkke gikk inn i dette med alle sine millioner, så ble han genierklært. I dag ser det litt annerledes ut. Men dersom vi ikke kan skape rammevilkår som gjør fiskeindustrien lønnsom, så blir det ingen foredling av fisk i Norge på litt sikt.

Kampen mot sosial dumping har stått sterkt hos oss. Vi har arbeidsgivere som finner på meget kreative løsninger. Men av regjeringen har vi fått alt vi har bedt om av verktøy for å hindre sosial dumping. Men til Jens må jeg likevel si, at uansett hvor mye du leverer, så kommer vi til å stille nye krav. Men nå er det om å gjøre at vi bruker det verktøyet vi har fått av regjeringen.

Så har vi vikarbyrådirektivet, som vi egentlig sa nei til. Det var arbeidsgiverne som ville ha det. Da trodde de at de kunne fjerne paragraf 14 fra Arbeidsmiljøloven. Men regjeringen har levert. Paragraf 14 står fast. Tillitsvalgte har fått innsynsrett. Vi har fått solidaransvar for innleid arbeids-

kraft. Dermed blir innleid arbeidskraft dyrere enn arbeidsgiverne hadde tenkt seg. Men det var de som ville ha dette direktivet. I sum står vi i Norge best rustet til å møte sosial dumping. Men det krever også økt kompetanse blant de tillitsvalgte.

Så gikk arbeidsgiverne til rettssak mot staten om allmenngjøringen på skipsverftene på Vestlandet. De mente det var i strid med EU-retten. Vi vant på alle punkter. Våre jurister sier det er den viktigste dommen vi har vunnet. Allmenngjøringsinstituttet er en viktig del av den norske samfunnsordenen.

Så er det diskusjon om EØS-avtalen, i en situasjon der vi har lav arbeidledighet, lave renter og lav inflasjon. Til gjengjeld har vi høy kjøpekraft. Men hva er den største trusselen mot det norske velferdssamfunnet - en borgerlig regjering med Frp eller EØS-avtalen? Svaret er en borgerlig regjering. Den kan gjøre stor skade på et velferdssamfunn som har stått seg godt under EØS-avtalen. De vil radbrette Arbeidsmiljøloven. De vil gi mer makt til arbeidsgiverne. Det blir en maktforskyvning i det norske samfunnet, til fordel for dem som har mest fra før. Tror dere et Frp i regjering vil bli snillere med fagbevegelsen?

Meningsmålingene er tydelige - nå. Men hva er det de vil ha mere av, de som vil skifte regjering? Hva er det de vil ha annerledes? Meningsmålingene reflekterer slitasje, det er greit nok. Men vi må være klar over at de milliardene med skattelette som vi nå hører om, det er skatte kroner som i dag går til skoler og sykehus. Nå skal vi på individuell basis kjøpe slike tjenester. Det er å undergrave de offentlige tjenestene. Jeg er vokst opp med en tro på at mine unger skal ha samme rett til utdanning som unger med høyere status og mer penger. Samme rett til helsetjenester. Det er dette velferdssamfunnet som blir utfordret av en borgerlig regjering.

Jeg blir beskyldt for å legge lokk på EØS-diskusjonen. Da blir jeg forbanna. LO har tvert om tatt initiativ til EØS-debatt. Og debatten kommer på kongressen vår. Det er store utfordringer ute i Europa, men er løsningen å stenge de norske grensene?

Pensjonsspørsmålet er viktig for dere. Vi ønsker å gå videre og få bedre og sikrere ordninger.

Vi har veldig mye å tape på ei borgerlig regjering. Derfor må vi ikke miste trua på at vi kan greie det en gang til, avsluttet Flåthen.

Pause kl. 15.27 - 10 minutter.

Debatten om den faglige situasjon

Endre Sekse, landsstyret, sa at han kom fra fiskeindustrien. Han representerte en bedrift som tok imot 40 % av all norsk sild og makrell til fastlandet. I denne industrien er innleie et stort problem, men vi har fortsatt norske fast ansatte med norsk lønn. Hvor de kommer fra, er ikke så viktig.

Han ville konkludere med at det ikke var noen framtidsutsikter for den pelagiske industrien i Norge. Vi har en tredeling av fiskeindustrien. Du har pelagisk sektor, oppdrettssektoren og hvitfisksektoren. Oppdrett har gode betingelser. De øvrige har det ikke.

Etter Råfiskloven er fiskerne sikret maksimal fortjeneste, mens industrien sliter med konkurransevilkårene. Innenfor hvitfisk har det vært overskudd i to av de siste tolv årene, i pelagisk har det vært overskudd i fem av sytten år. Det er overkapasitet både på land- og sjøsiden. Før var alt arbeid med mottak manuelt, og man kunne skifte mellom produktene. På grunn av automatiseringen, kan man ikke foreta slike skifter på mottakene lengre. Et annet problem er at det er store svingninger i bestanden. Tidligere hadde vi en kvote på norsk vårgytende sild NVG på 1 million tonn. Fra 2009 er den redusert til 378 000 tonn.

Et annet stort problem er at ansatte i bransjen ikke har rett til dagpenger. NAV presiserer at svingningene i fiskeindustrien er forutsigbare, og gir da ikke rette til dagpenger. Fiskerne bestemmer når de vil fiske, basert på egne økonomiske betraktninger. Fiskerne opparbeider seg inntekter på linje med olje og offshore, mens man i industrien går på minstelønn. Man har heller ikke rett på dagpenger. LO må spille på lag med oss. Ellers ser jeg bare dystre fremtidsutsikter.

Forbundssekretær *Jarle Wilhelmsem* sa at Flåthen hadde holdt en god og imponerende innledning. Han var for at man skulle allmenngjøre fiskeri-overenskomsten. Han var glad for det arbeidet LO hadde gjort for å få på plass kollektiv avtalerett og likebehandlingsprinsippet, men minnet om at det fortsatt er useriøse arbeidsgivere som omgår lovverket. De oppfører seg som virus og dukker opp i ny avert. Man omgår loven ved entrepriser. Han skulle også ønske at man fikk kollektiv søksmålsrett. Vi trenger noen flere virkemidler, og jeg holder med Flåthen i at vi skal stille stadig nye krav til regjeringen. Det er en fantastisk bra regjering som er på vår side.

Arne H. Rolijordet sa at det var bra at alle med under 90 % av lønns gjennomsnittet, fikk lavlønns tillegg. Dette gjelder ikke minst mange kvinner. Vi skal imidlertid være klar over at 1,40 ikke er så mye om du ikke har lokal forhandlingsrett. Når LO nå jobber med en reform som minstelønns pensjon fordi folketrygdsatsene er senket, da er vi kanskje på ville veier. Kan det være riktig å ta rettigheter fra folketrygden og flytte dem over til de private? Det må ikke være vår linje.

Vi sa for fire år siden at vi skulle ha en folketrygd å leve av. Jeg gikk imot uravstemningen i 2008 som ja til AFP-ordningen, og jeg har siden fått kjeft for det. Man har kalt meg udemokratisk. Jeg er blitt skjelt ut av AKP-ere, rasister og direktører. Det har vært store motsetninger – en skarp debatt. Jeg synes at man skal spare slike uttrykk til man møter direktørene, og ikke bruke slike hersketeknikker mot egne medlemmer!

Lars Iver Wiig sa at han hadde få innvendinger mot talen til LO-lederen. Jeg er egentlig veldig fornøyd. Likevel noen ord om landbrukspolitikken: I en gruve kan vi flytte ut maskineriet dersom råvareprisene går ned. Det går ikke i landbruket. Legger vi ned, så må det til nybrottsarbeid for å komme i gang igjen. Nå går investeringene i landbruket ned. I møte med misbruk av markedsrett, trenger vi en lov om god handelsskikk. Forbrukeren, som skulle reagere, forstår ikke spørsmålet. Nå ser vi at kjedene tar makten over næringsmiddelindustrien.

Erik Torkelsen sa at det foregår en kamp om valg av emballasje. Vi trenger hjelp, og en lov om god handelsskikk kan være den hjelpen. Et annet aktuelt tiltak mot engangsflasker er avgiftslikhet for ulike emballasjer.

Arne Larsen sa at han jobbet på Arcus, og med en fornybar ressurs – akevitt. Men de jeg ville si noe om, er sliterne. Vi visste hvem de var før. Men i dag er det kvinnene, for eksempel i helsetjenesten, som – på toppen – må jobbe ufrivillig deltid og dermed får en dårlig pensjon. LO må forhandle pensjonsavtalen pluss den som gjelder for AFP.

Trygve Isaksen roste Flåthen for et fint innlegg. Du snakket om at du stakk handa inn i vepsebolet, men du skal holde henne der, helt til vepsen kanskje stikker av. Jeg har jobbet i fiskeindustrien i 40 år, og har opplevd mye permitteringer og sosial dumping. I Finnmark er det nå permitteringer, mens fisken går til Kina. Jeg er flau på Norges vegne når vi importerer billig arbeidskraft uten å gi dem en anstendig lønn.

Erik Hagen sa at 75 øre ikke er all verden. Men at 90 prosentregelen ble lagt til grunn, det er viktig. Hos oss er det ofte lite å hente lokalt. Det er ofte bekymring over lønnsnivået i Norge. Men kan ikke du Roar se på de galopperende direktørlønningene? Og så vil jeg overrekke deg en liten button vi har fått laget, der det står «Faglige rettigheter – JA. Høyrepolitikk – NEI».

Ann Kristin Kvaløysund var særlig opptatt av kvinner og pensjon. Hun hadde fått erfare på sin arbeidsplass, at det er kvinnene som er taperne når det kommer til pensjon. Vi trodde ikke det var så ille. Men det er veldig galt. Vi har hatt hundre år med stemmerett, men vi er ikke flinke nok til å ta vare på oss selv.

Jan-Egil Pedersen sa at hvis man får med seg Roar og LO, så bruker det å bli resultater. I alle fall med en rødgrønn regjering. Det blir verre med Høyre/Frp i regjeringskontorene. Jeg vil takke deg Roar, for god hjelp, blant annet har du åpnet kontorene inn til ministre og andre vi ville snakke med. Og da du og jeg skrev et felles brev til Regjeringen om ostetoll, så ble det fart i sakene.

Roar Flåthens oppsummering

LO-leder Flåthen sa at noe av det delegatene hadde tatt opp med ham, passet det godt å ta med Jens også. Når det gjelder fisk og foredling, og bedre rammevilkår, så står LO sammen med dere. Vi gir oss aldri. Det med dagpen-ger er en vanskelig sak. NAV strammer inn. Men ting skjer, uten at jeg kan utstede noen garantier.

Det var også nevnt allmenngjøring og stadig nye krav til dokumentasjon. Ja, vi vet at arbeidsgiverne er imot dette. Derfor lager de mest mulig helvete. Men vi har dette på dagsorden med regjeringen.

Kollektiv søksmålsrett har vi fått gjennomslag for. Våre jurister vil ha saker der arbeidsgiver vil omgå allmenngjøring og likebehandlingsprinsippet, så vi kan få prøvd dem for retten.

Til Arne – ja, visste medlemmene hva de sa ja eller nei til? Jeg mener vi må respektere medlemmenes dom, som ble over 70 prosent ja. Det var mye opplysningsarbeid i forkant. Men det er alltid grunn til å se nærmere på pensjonen og AFP-ordningen. Ting kan bli bedre. Nå har folk flest fått del i den ordningen som tidligere var reservert for politimenn, brannmenn og offiserer i forsvaret. Men det gamle LO-kravet om 67 prosent lønn når du er 67 år, det står fast. Og vi skal finne løsninger, selv om jeg mener vi har sikret oss bra. Jeg forstår at kvinner på deltid protesterer, og det skal vi se på. Og så vil jeg minne om at hele pensjonsreformen skal evalueres i 2017.

Direktørlønningene skal vi passe på, for moderasjon gjelder alle. Nå sier jeg takk for meg og ønsker lykke til med landsmøtet videre.

Dirigenten viste til det utlagte forslaget til tariffpolitisk uttalelse:

Tariffpolitisk uttalelse

Tariffpolitikk er et viktig verktøy i arbeidet for et mer rettferdig samfunn med mindre forskjeller og arbeid til alle. For å nå disse målene er det viktig å

forsvare og utvikle de sentrale tariffoppgjørenes betydning og styrke de kollektive landsomfattende tariffavtalene.

Oppgjørsform i hovedoppgjørene vil være avhengig av hvilke overordnede mål som til enhver tid foreligger. Forbundet vil likevel først og fremst gå inn for forbundsvise forhandlinger også i fremtidige oppgjør.

I 2010 ble det innført en ny garantiordning i alle våre overenskomster. Den sikrer våre medlemmer en individuell garanti for en minstelønn på 85 % av næringsmiddelindustriens lønnsgjennomsnitt. Garantiordningen har bidratt til en betydelig økning i minstelønnsatsene i overenskomstene, og er et viktig redskap i kampen for å heve de lavest lønte og kampen for like-lønn mellom kvinner og menn. I flere bedrifter får minstelønnshevingen stor effekt. En grunn til dette er at lokale lønnsforhandlinger ikke fungerer godt nok. Resultatet av lokale forhandlinger avhenger blant annet av klubbens styrke og organisasjonsgrad. Derfor må vi fortsatt jobbe for å styrke vårt lokale tillitsvalgtapparat. Gjennom skolering og veiledning skal klubbene settes i stand til å ta ut bedre tillegg lokalt og bygge lønnsystemer som sikrer alle grupper en rimelig andel av tilleggene. Forbundets målsetning er at ingen bransjer i NNN skal ligge under 90 % av industriens lønnsgjennomsnitt.

Sosial dumping foregår også i mat- og drikkevareindustrien. Spesielt innenfor fiskeindustrien er dette en utfordring. Allmenngjøring av fiskeindustri-overenskomsten er derfor et nødvendig tiltak for å bekjempe sosial dumping i denne bransjen spesielt. Det foreligger sosial dumping både når utenlandske arbeidstakere utsettes for brudd på helse-, miljø- og sikkerhetsregler, herunder regler om arbeidstid og krav om bostandard, og når de tilbys lønn og andre ytelser som er uakseptabelt lave sammenlignet med hva norske arbeidstakere normalt tjener. Nye regler i lov og avtaleverk om likebehandling av innleid arbeidskraft fra bemanningsforetak trådte i kraft fra nyttår. Dette er et viktig bidrag for å motvirke sosial dumping. Ulike former for selskapsorganisering må imidlertid ikke gjøre det mulig å omgå lov- og avtaleverk.

Sosial dumping må derfor bekjempes med flere tiltak. Lov om allmenngjøring av tariffavtaler må endres slik at det blir både enklere og raskere å få på plass vedtak om allmenngjøring. Kollektiv søksmålsrett ved brudd på reglene om midlertidig ansettelse og ulovlig innleie må inn i lovverket.

Arbeidstilsynet må få utvidet både myndighet og ressurser slik at de effektivt kan føre tilsyn og gi pålegg når det avdekkes lovbrudd. Hovedregelen må være at norske lønns- og arbeidsvilkår skal legges til grunn for alt arbeid som utføres i Norge.

Et godt arbeidsmiljø er en viktig forutsetning for et arbeidsliv med plass til alle og hvor ansattes helse, miljø og sikkerhet ivaretas. IA-avtalen gir ansvar til de lokale parter for å forebygge og følge opp sykefravær, inkludere arbeidstakere med nedsatt funksjonsevne og jobbe for at folk kan stå lenger i jobb. Dette krever en arbeidsplass som tilrettelegger for ulike behov og ulik livssituasjon.

Arbeidsmiljøloven må forsvares og forbedres. Arbeidstidsordninger må innrettes slik at de ikke utsetter arbeidstakerne for økt helseisiko, men fremmer god helse.

Kompetanseutvikling og rekruttering er viktige satsingsområder. Et bedre og mer systematisk arbeid i bedriftene må etableres både når det gjelder intern opplæring og etter- og videreutdanning. Dette er viktig både for bedriftens utvikling og fremtid og den enkelte ansatte. Inntak og tilrettelegging for lærlinger og økt søkning til mat-fagene er også et viktig satsingsområde. For å styrke partssamarbeidet og utviklingen i bedriftene, bør det satses på mer kompetanseutvikling også innenfor dette området.

Høy organisasjonsgrad er forbundets viktigste redskap for å opprettholde vår styrke både lokalt og sentralt. Vi må fokusere på fellesskapstanken og vise i praktisk politikk hva fagbevegelsen betyr for medlemmenes økonomiske og politiske interesser. Vi må jobbe videre for å styrke og synliggjøre medlemsfordelene. Tilbudet om uføreforsikring til medlemmene er et eksempel på dette. Kampen mot gratispassasjerene må fortsette. I samarbeid med LO og øvrige forbund vil vi jobbe for å få innført tariffavgift for de som velger å være uorganisert i tariffbundne bedrifter. Andre ordninger som medfører at de som velger å være uorganiserte ikke automatisk får de samme lønnsstilleggene og andre goder, må også ses på. Vi må vise at det lønner seg å være organisert.

Nestleder *Anne Berit Aker Hansen* viste til den fremlagte tariffpolitiske uttalelsen og sa at hun bare ville komme med noen få bemerkninger om denne. – Jeg skal ikke presse dere ved å lese hele uttalelsen. Jeg synes det er viktig at den favner vidt.

Når vi har utarbeidet uttalelsen, har vi også hensett til innsendte forslag til landsmøtet. Vi synes det er viktig å trekke noen klare retningslinjer for forbundets tariffpolitikk i de neste fire årene. Vi har i forbundet hatt gode erfaringer med forbundsvis oppgjør. Vi synes at denne oppgjørsformen har gitt oss de beste gjennomslag for våre medlemmer. Vi synes derfor at vi skal fortsette den kursen, om ikke spesielle forhold skulle oppstå.

Vi i forbundet føler et spesielt ansvar for de lavlønte. Vi har fått i stand en god garantiordning, og vi skal jobbe for at ingen av våre overenskomster skal ligge under 90 % av industrigjennomsnittet i Norge. I dag har vi to næringer som ligger under 90 %. Det er mat og drikke og egg og fjærfe.

Sosial dumping har vært nevnt av flere. Det er regler som omgås. *Jarle Wilhelmsen* var inne på at man skulle behandle det som virus. Det er viktig at vi får til nye lovendringer i perioden. Vi føler at vi er et godt organisert forbund og at vi kan stille makt bak kravene. Dette forutsetter at vi har mange medlemmer. Det er det som gir oss forhandlingsmakt og forhandlingsrett i bransjen. Vi må derfor styrke vervingen. Tillitsvalgtapparatet må styrkes, og flere må organiseres.

Dirigenten takket 1. nestlederen og spurte forsamlingen om noen ville ha ordet til uttalelsen. Det var det ikke, og man fastslo at uttalelsen var enstemmig godkjent – uten merknader.

Sekretær *Ann Elise Hildebrandt* leste opp protokollen fra formiddagens møte. Den ble godkjent uten merknader.

Dirigenten minnet om at alle måtte ta på seg rød t-skjorte på morgendagen når statsminister *Jens Stoltenberg* ankommer landsmøtet for å innlede om den politiske situasjon. Landsmøtet tok dette til etterretning.

Møtet ble hevet 16.55.

Landsmøtet tirsdag 9. april

Terje Havrøy og Jo Hestnes dro i gang allsangen med «Din tanke er fri», avsunget stående.

Møteleder åpnet forhandlingene og ga praktiske opplysninger om sykefravær etc.

To bursdagsbarn ble hentet til podiet, 167 *Gøran Nyberg* og 122 *Tor Stokness*. Begge fikk blomster fra lederen.

Deretter ble ordet gitt til *Ann Elise Hildebrandt*, som leste opp protokollen fra møtet mandag ettermiddag.

Protokollen ble godkjent uten merknader.

Dirigenten ga så ordet til forbundslederen som introduserte neste gjestetaler. Det var *Hans Olof Nilsson* som representerte IUL og Nordisk Union - samarbeidspartnerne innenfor næringsmiddelindustrien i Norden:

Hans-Olof Nilssons hilsningstale

Hans Olof Nilsson takket for invitasjonen og sa at han dessverre hadde et handikap. Han var svensk og dessuten fra det sørlige Sverige, men lovet å snakke langsomt og tydelig.

Vi skal senere i dag lytte til statsminister *Jens Stoltenberg*, og jeg vil også be om at dere ser på hva som skjer i Sverige før dere stemmer til høsten. Vi har siden 2006 hatt en Moderat-regjering i Sverige, den kaller seg også Allianseregjeringen. Den har også lyktes med å bli gjenvalgt med en retorikk uten de gamle formuleringer om skattelette for de rike, og uten angrep på arbeidernes rettigheter. De har til og med kalt seg for «det nye arbeiderpartiet».

Men om ikke den gamle retorikken er med, så er politikken den samme. De gir skattelette til de rikeste, og vi har 8 % arbeidsledighet i Sverige nå. Avkastningen fra A-kassen (forsikringsfondet) er bare på 10 prosent, og det betyr at bare 10 % av de ledige får ut 80 % av sin lønn ved ledighet, som de har krav på. Dette har medført at vi har måttet tegne en ekstra forsikring for våre medlemmer, og den er ikke billig. Den koster forbundet 15 millioner kroner årlig.

Jeg ser at de borgerlige i Norge kjører samme retorikken som i Sverige. Vi har mistet vår verdighet når det gjelder sosiale ytelser i Sverige. Det har dere ikke i Norge ennå. Tenk over dette før dere stemmer i Norge.

Det er mye som forener oss i de nordiske forbund. Mange av problemstillingene er like. Da jeg begynte som slakter i 1972, sa min mor at jeg var sikret arbeid resten av livet siden jeg hadde jobb i næringsmiddelindustrien. Den gangen var det 60.000 ansatte i næringen, og 10 % var eid av multinasjonale selskaper. I dag er det 30.000 ansatte, og 80 % av industrien er eid av multinasjonale selskaper. Det har vært utviklingen de siste 40 årene.

Den globaliserte økonomien har mange fordeler, men den har også sine ulemper. Nå importerer de nordiske landene arbeidskraft, som ikke får fast ansettelse. Ett eksempel er skogsarbeidere fra Kamerun, som skulle komme til Sverige for å jobbe i skogen. De ble lovet fast ansettelse og skikkelige lønnsvilkår. Men når de kommer, så får de det ikke. Og svenske myndigheter sier at dette er helt normalt. Men dette vil vi aldri akseptere.

Vi opplever nye foretak som er meget fagforeningsfiendtlige. De sparker fagforeningsledere. Vi står fremfor kamper som trolig blir de tøffeste noen gang. Men vi har maktet å komme i dialog med Coca Cola og Unilever, og det viser at det går an å lykkes om vi bare står på. Jo flere som protesterer, jo bedre. Til slutt kommer vi til forhandlingsbordet. For menneskelige og faglige rettigheter skal respekteres.

Lykke til med landsmøtet!

Ordet ble så gitt til nylig ankomne statsminister *Jens Stoltenberg*, som ble møtt av en sal hvor nær sagt alle delegater stilte med røde t-skjorter med påskriften «Jeg vil ha fire nye år med rødgrønt» på ryggtafla.

DAGSORDENS PKT. 7 - Den politiske situasjon

Innledning v/statsminister *Jens Stoltenberg*

Statsminister og leder av Arbeiderpartiet, *Jens Stoltenberg*, hadde to budskap til landsmøtet i NNN. For det første ville han takke for det gode samarbeidet som hadde vært mellom regjeringen og forbundet. For det andre ville han si at regjeringen ville vinne valget og sitte i fire nye år.

NNN er et stort og viktig forbund. Og så vil jeg nevne at dere har hatt en fast representant på statsministerens kontor (SMK). Han heter *Svein Fjellheim*. Han er en aktiv mann på vegne av NNN. Vi kan si det slik at han er blitt betalt av meg, men han har jobbet for dere. Nå har han riktig nok trukket seg tilbake til familie og barnebarn i Stavanger, men det har vært viktig å ha en mann på SMK med så lang fartstid i NNN. *Svein Fjellheim* er på mange måter et uttrykk for det fagligpolitiske samarbeidet som vi er så fornøyd med. Det er omstridt, men husk at alternativet er mye dårligere.

Så er vi ikke enige i alt. Men vi samler oss om det fagligpolitiske samarbeidet fordi vi mener at det fører oss lettere til målet. Og i så måte er dere viktige lytteposter ute i arbeidslivet.

Hvorfor tror dere høyresiden alltid angriper dette fagligpolitiske samarbeidet? Jo, fordi de vet at dette er et viktig strategisk samarbeid. I Europa er alt annerledes. Der faller organisasjonsprosenten, og fagforeningene trekker ut på gatene. De protesterer utenfor parlamentene.

Her hos oss, i NNN og LO, har dere folk inne i regjeringskontorene, og *Svein Fjellheim* er et godt eksempel på en mann som har vært aktiv både i fagbevegelsen og i partiet. Jeg vil takke NNN for dette gode samarbeidet, og

minne om at NNN får mer gjennomslag med oss i regjering enn med en Høyre-regjering som motpart.

Dere har to bein å stå på. Det ene er tariffforhandlingene, og en del viktige saker kan løses der. Det andre er det politiske, og når det kommer til tollbeskyttelse, så kan ikke det løses i tariffforhandlinger. Det må løses politisk.

Altså -

Budskap 1: Takk for samarbeidet. Budskap 2: Vi vil ha fire nye år!

Vi kan vinne valget. Det blir ikke lett, men det er mulig. Meningsmålingene nå er ikke slik som de burde være. Men også tidligere, i 2004-2005 og 2008-2009 hadde vi lav oppslutning på oppløpet. Men vi gjorde gode valg.

I 1992 og sommeren 1993 var Høyre større enn oss på meningsmålingene. I september fikk vi 36,9 prosent av stemmene og ble dobbelt så store som Høyre. Det er vanskelig, men det er mulig. Vi blir beskyldt for å legge frem et kjedelig statsbudsjett. Men dersom det er spenning vi vil ha, så er det rett at det er mer spennende statsbudsjetter i Hellas og Spania. Det er det kanskje i Sverige og Danmark også. Så hvis det er spenning man er ute etter, så burde man følge med der.

Det er heller ikke en actionfilm vi skal delta i. Vi skal ikke lage et spennende statsbudsjett for spenningens skyld. Det er ikke graden av spenning som er avgjørende for oss.

Det avgjørende for oss er at vi lager et budsjett som sikrer arbeid og kjøpekraft til alle, også til NNNs medlemmer, selv om dere ikke alltid vil være ved det. Vi har en rekordlav ledighet i Norge. Hvis dette betyr at vi lager et kjedelig budsjett, så la gå. Vi ønsker at alle skal få trygge levevilkår slik at den enkelte selv kan søke spenning i livet. Vi liker at folk tar sjanser og gjør noe ekstra.

Så sier andre at vi ikke har gjort det vi sa vi skulle gjøre. Dette gjør de folkene som skulle ha mer enn nok erfaring med brutte valgløfter i perioden før 2005. De lovet full barnehagedekning før 2005. Det var det vi som gjennomførte

etter 2005. De lovet tidenes satsing på vei og bane. De økte budsjettene med 6 %. Vi har lagt frem to nasjonale transportplaner, en på 2 milliarder og en på 10 milliarder kroner. Vi har økt samferdselsbudsjettene med 60 %. Det er ti ganger mer enn 6 %. De borgerlige lovet vekst, men selv hadde de svært lav vekst og høy arbeidsledighet.

Vi har skapt 300 000 nye arbeidsplasser i Norge, og 2 av 3 av disse er skapt i privat sektor. Vi fikk 34 000 nye arbeidsplasser i 2012, og vi har opplevd tidenes vekst. Det var også vår regjering som sikret homofiles rettigheter ved at de fikk anledning til å gifte seg med hverandre.

Når det gjelder velferden, kan jeg nevne at det jobber 22 000 flere innen helse og omsorg enn da vi overtok. Vi skal fortsette å mobilisere for økt omsorg og bedre helsetjenester.

Så er det noen som sier: Hva er så prosjektet nå? Hva vil dere oppnå i fremtiden? Jeg kan svare på dette på tre måter. For det første kan jeg si at vi strekker oss for å ivareta våre felles sosialdemokratiske verdier, så som rettferdighet, fellesskap og at alle er med. Vi styrer etter stjernene, selv om vi kanskje aldri når helt opp.

Jeg kan også si at de viktigste sakene våre fremover er arbeid til alle, omsorg, god helse og godt skolevesen.

For det tredje kan jeg si at vi skal gjøre et av verdens beste land enda bedre. Vi blir jo stadig kåret til et av verdens beste land å bo i, både av FN og uavhengige institutter. Det er jo ikke noe lite prosjekt dette: å gjøre verdens beste land enda bedre!

Når Marit Bjørgen kommer i mål og har vunnet VM-gull, blir hun spurt om sitt neste mål. Da svarer Bjørgen: Det er å ta en nytt VM-gull. Da svarer ikke vi: Har du ikke noe større mål enn det? Vi godtar svaret fra Bjørgen.

Det er klart at det finnes svakheter her og der i det norske samfunnet. Men vi skal ikke bare forbedre samfunnet. Vi skal også forsvare skansene, de rettigheter som vi har sikret oss tidligere. Bare se dere rundt i Europa. Vi trodde massearbeidsledigheten var noe som hørte 30-åra til, men nå er den tilbake

for fullt. Det er registrert 26 millioner arbeidsledige i Europa. Det er kanskje ikke lenger noen akutt fare for bankkollaps, men det betyr ikke at finanskrisen er over. For oss er ikke finanskrisen over før ledigheten synker. Det gjør den ikke i dag. Den stiger fortsatt. Vi ser at mange mister sin trygghet, sine boliger, sin tilværelse.

Verst rammer krisen kanskje ungdommen som risikerer å bli stående utenfor arbeidsmarkedet permanent. De vil bare forsvinne. Når bedriftene skal ansette folk igjen, kommer de til å ansette ny-utdannede, ikke de som har gått ledige lenge. De arbeidsledige fases ut. Langtidsledigheten har en tendens til å bite seg fast. Trenden er vanskelig å snu. Det vet vi fra tidligere. Så det å trygge norske arbeidsplasser i denne tiden, det er ikke noe lite prosjekt!

Dere i NNN er spesielt opptatt av rammevilkårene for næringsmiddelindustrien. Dere er også opptatt av tollbeskyttelse, og dere ønsker en stabil valuta og kronekurs fordi mange også handler med utlandet.

En av grunnene til at det går så bra i Norge er selvsagt oljen, men det skyldes ikke bare oljen. Oljen var der også før 2005. Den var der også på 90-tallet da de borgerlige styrte og vi fikk høy arbeidsledighet. Det er altså ikke oljen alene som betyr noe, men hvordan man bruker oljepengene gjennom den såkalte handlingsregelen. Nå sier Siv at hun ikke vil holde seg til handlingsregelen, og da vet vi ikke hva slags politikk en borgerlig regjering kommer til å føre. Og hvis de ikke er enige i selve grunnmuren – moderat bruk av oljepenger – så er dette et vesentlig minus og en stor risiko for det norske samfunnet.

Arbeid for alle er fortsatt et mål. I dag er det ikke alle som kommer seg inn i arbeidslivet. Vi har gjennomført en reform som gjør det mulig å kombinere pensjon og arbeid. Dette har gitt mange muligheten til å stå lengre i jobben, og det er bra. Vi har fått graderte sykemeldinger som innebærer at man ikke lenger behøver å være 100 % syk eller 100 % frisk, men at man kan ha en viss arbeidsevne. Dette har også fungert bra.

Nå står enda en reform for tur, det å integrere uføretrygdene i arbeidslivet. De må også kunne få arbeide det de er i stand, til tross for sin prosentvise uførhet. Det gjelder å tilpasse arbeidet for dem, legge forholdene bedre til rette.

Dere representerer en bransje som har mye innleid arbeidskraft. Dette er krevende, og dere har arbeidet aktivt mot sosial dumping. Regjeringen støtter dette arbeidet. Vi har fått på plass innsynsrett og solidaransvar, og vi kommer med enda en tiltakspakke med flere virkemidler. Vi har reversert det de borgerlige gjorde med stillingsvernet og midlertidige ansettelse. Og vi skal sørge for at dere får flere virkemidler i denne kampen enn det Høyre og Frp kan gi dere.

Sak nr. 1 er fortsatt arbeid til alle. Vi skal sikre dette gjennom verdiskaping og en fornuftig bruk av oljepengene.

Veiprosjekter

Innenfor samferdsel satser regjeringen betydelig. Vi har snart firefelts motorvei mellom Svinesund og Minnesund. Vi fortsetter med firefeltssatsingen gjennom Vestfold til Telemark. Videreføring til Kristiansand er med i transportplanen. Et av de største veiprosjektene i Norden gjennomføres nå på E6 fra Minnesund til Hamar.

Snart har vi 4-felts vei til Hamar. På riksvei 7 er vi i gang med en innkorting mellom Sokna og Ørgenvika, og på Vestlandet er vi godt i gang med E39, blant annet Kvivsvegen mellom Hornindal i Sogn og Fjordane og Volda på Sunnmøre. I Trøndelag blir det bygget store veiprosjekter. Omfanget av 4-feltsveier i Norge er doblet de siste åtte årene. Samtidig, i en tid da trafikken øker, er tallet på drepte i trafikken redusert med to tredeler. Man kan gjerne klage over at vi har for dårlige veier i Norge, men man kan ikke si at vi ikke satser. Det er snakk om tidenes satsing, hundre milliarder, og snart kommer Nasjonal transportplan. Da kommer det nye milliarder. Hvor mange det blir, får dere vente og se når planen kommer.

Skole

Arbeiderbevegelsen springer ut av miljøer som hadde dårlig utdanning. Nå er dette totalt endret. 80 prosent av ungdommene tar videregående skole. Men så opplevde vi at kvaliteten på opplæringen var for dårlig. Det viste internasjonale målinger. Det tok vi tak i. Nå noterer vi fremgang, både i matte og andre fag. Norske 10-åringer er best på matte i Norden. Vi har fått bedre og flere lærere. Finland satser på fellesskolen, og ligger høyt på målingene.

Sverige privatiserer skolene, og faller på målingene. Hvorvidt det er noen direkte sammenheng, vet vi ikke sikkert. Men hvem er det som sitter med bevisbyrden, vi som satser på fellesskolen eller de som eksperimenterer?

Helse og omsorg

I helsevesenet har vi et stort paradoks. Det store bildet viser at helsevesenet i Norge blir bedre. Aldri før har vi behandlet så mange pasienter. Og med stor suksess. Nå overlever to av tre som får diagnosen kreft. Norske sykehus har vært gjennom tøffe omstillinger, der arbeidsfordelingen mellom sykehusene er endret. Det er bra. Men at det store bildet er godt, er en mager trøst for dem som ikke får rett behandling - til rett tid.

Nå er vi i gang med samhandlingsreformen, som skal gi bedre arbeidsfordeling mellom sykehusene og det kommunale helsestellet. Vi er ikke imot at det offentlige skal kjøpe tjenester av private aktører, men vi må huske på at det offentlige helsevesenet alltid vil bli sittende med de tyngste tilfellene. De private vil ta de lette oppgavene, som det er lett å tjene penger på.

Vi kan ikke tillate en privatisering som undergraver det offentlige helsevesenet. Vi kan ikke flytte penger fra det offentlige til de private sykehusene. Vi kan ikke tillate en utvikling som undergraver et sterkt offentlig helsevesen.

Tariffoppgjøret

Jeg tror på samarbeid og dialog. Det vi opplevde natten til i går, var den norske modellen på sitt beste. Det ble et tariffoppgjør som sikrer arbeidsplassene. Det er en anerkjennelse til den norske fagbevegelsen. Jeg tror norske lønnstagerere er tjent med en regjering som jobber med dem og ikke mot dem.

Dirigenten takket statsministeren for et engasjert innlegg. 14 talere hadde tegnet seg, og dirigenten fikk salen med seg på å begrense taletiden til 3 minutter.

Debatten om den politiske situasjon

Yngve Hansen, takket for et inspirerende innlegg. Jeg gleder meg til å dra hjem for å jobbe lokalt. Jeg jobber i Vesterålen, der vi tar imot store mengder fisk. På vinteren kommer det en rekke utlendinger for å jobbe i fiskeindustrien, og mange bedrifter er uten tariffavtaler. Mange har heller ikke tillitsvalgte. Vi kommer ikke i kontakt med utlendingene. De er livredde for å miste jobben. Derfor må vi få gjennomført allmenngjøring av tariffavtaler. Det første som trengs er endringer i reglene for dokumentasjon. Du må hjelpe oss her. Det må ryddes opp i dette.

Ann Solveig Sørensen, takket også for et godt og inspirerende innlegg. Vi lever i verdens beste land. Utfordringer har vi likevel. Helse, samferdsel, bolig. Barn i etableringsfasen er blitt avhengig av foreldre med penger på bok. Startlånene er riktig nok blitt utvidet noe, men vi trenger en sosialdemokratisk boligpolitikk.

Og i fiskeindustrien er ikke alt som det burde være. Bare 30 prosent av den fisken som skulle vært levert til mottak i Finnmark, blir faktisk levert. Vi må få leveringsplikt som blir etterlevd. Nå er situasjonen at havet koker av fisk, mens folk i Finnmarks fiskeindustri går permittert. Sånn kan vi ikke ha det. Også folk i fiskeindustrien trenger en forutsigbar hverdag. Valg er valg - og vi skal stå på.

Arne Larsen sa at han ville takke for at regjeringen hadde gjort mye bra mot sosial dumping. I tillegg har dere loset oss gjennom krisen. Men dere må snu på argumentasjonen nå inn mot valget. Det holder ikke å skremme med de blå, og si at da blir alt så mye verre. Det jeg vil ha er mer sosialdemokratisk politikk! Satsing på jernbane er bra, også for oss i NNN. Da får vi varene bragt dit de skal. Men vi trenger mindre privatisering. Og et aktivt statlig eierskap. Det er grunnplanen i fagbevegelsen som må vinnes for at vi skal vinne valget.

Dirigenten opplyste om at **strek var satt**.

Endre Sekse sa han at jobbet i en del av fiskeindustrien som tok imot 40 prosent av all pelagisk fisk. Vi har dystre fremtidsutsikter. Da jeg begynte i næringen, skjedde det meste manuelt. Vi har vært gjennom store og

nødvendige omstillinger. Nå er det høy spesialisering og egne anlegg for oppdrettsfisk, hvitfisk og pelagisk fisk. Men mange driver år etter år med underskudd. Det er den store variasjonen i priser som er problemet. Det er store svingninger mellom sesongene. Slik systemet er i dag, har vi ikke rett til dagpenger. Og fremtidsutsiktene er som sagt dystre.

Forbundssekretær *Jarle Wilhelmsen* takket for et godt faglig samarbeid. Med en rødgrønn regjering står dørene åpne for oss. En borgerlig regjering vil føre til at dørene langt på vei stenges. Grensehandelen er et stort problem. Særlig alkohol er billigere i Sverige. Avgiftene på brennevin, vin og øl må reduseres. Folk må se at det går i riktig retning. Sverige og Danmark tilpasser seg stadig lavere EU-priser. Det må vi også. Ellers får Frp gratispoenger. Men stå på - vi skal vinne dette valget.

Erik Torkelsen takket for godt samarbeid. Vi må få på plass avgift på engangsflasker, og vi trenger en lov om god handelsskikk.

Jostein Aukland sa at han nettopp hadde vært gjennom et forsøk på å teste norsk helsevesen, fra ambulanse til innlegging og operasjon, og jeg må si at jeg er vanvittig imponert over det jeg opplevde. Den svartmalingen vi hører, må være feil. Så til saken. Vi må få en miljøavgift på emballasje, som både sikrer miljøet og som sikrer arbeidsplassene. Når Coca Cola allierer seg med matvarekjedene, og Ringnes sier de vil følge etter i 2014, da er trolig løpet kjørt. Det vil ødelegge det norske systemet. En lov om god handelsskikk er helt nødvendig. For bryggeribransjen er det viktig at de rødgrønne vinner valget.

Arne H. Rolijordet sa at han var medlem av Rødt, og følgelig støttet han en rødgrønn regjering. Det blir et helvete med blått. Men Jens, du gjør det vanskelig for oss. Jeg kommer fra Groruddalen, og der hadde vi Aker sykehus, ett av de få sykehus som gikk med overskudd. Et godt sykehus. Og så blir det nedlagt. Folk er rasende. De rødgrønne kjernevelgerne stemmer Høyre. Men bare 55 prosent av de stemmeberettigede i Groruddalen bruker stemmeretten. Jeg vil minne om at man ikke trenger å gå til Høyre eller De grønne eller Venstre. I Danmark er Rødts søsterparti nå oppe i mellom 10-15 prosent. Også i Norge finnes et alternativ til venstre. Det heter Rødt.

Jan Lillebo sa at statsministeren hadde vært i Trondheim for åtte år siden.

Da lovet du å gjeninnføre grunnavgiften. Og jeg må si at du holdt ord. Nå ber vi om at du øker grunnavgiften. Lykke til med et godt valg!

Gjermund Stensrud sa at han ville snakke om ungdom og utdanning. Vi må få en utdanning som passer til alle. En ungdom med lese- og skrivevansker slet tungt på skolen, inntil han fikk tilbud om såkalt LGA - læring gjennom arbeid. Da gikk det bra. Men så ble han presset inn i et system der han gikk fire dager på skolen og bare en dag på verksted. Da droppet han ut. Slike unge må få lære gjennom fingrene. Ellers går det ikke bra. Nå har dere sittet i åtte år. Så derfor sier jeg ja til nye åtte år.

Ann Kristin Kvaløysund ville først si at det ikke er denne menigheten Jens trengte å omvende. Så vil jeg be om at du ikke må gå til høyre etter at du har vunnet valget. I valgkampen må du utfordre høyre-siden på alle de fine ordene om valgfrihet, for vi vet hva det betyr. Ofte betyr det privatisering. En ting må jeg si: - Vi har medlemmer som betaler opp til 3 000 kroner i bompenger i måneden i Vestfold. Det er for mye. Og som vanlig nevner jeg pensjon til kvinner.

Stein Mathiesen sa at han kom fra solskinnssiden i fiskeindustrien, altså oppdrett. Vi er opptatt av eierskapsbegrensninger, og lovpriser det den rødgrønne regjeringen har gjort for næringen. Vi trenger ikke frislepp her. Vår næring trenger fire nye år med rødgrønn politikk.

Erik Hagen sa at NNN og Handel og Kontor fikk utarbeidet en rapport om grensehandelen. Der ligger store utfordringer. Denne handelen vokser sterkt. Det er i praksis eksport av tusenvis av arbeidsplasser til Sverige. De opererer med lokkevarer, og det norske avgiftsnivået på alkohol er en utfordring. Den svenske Høyre-statsministeren lovet å legge på de svenske alkoholavgiftene. Men det gjorde han ikke. Du kan ikke stole på en høyremann - enten han er svensk eller norsk. Jeg overrekker statsministeren en button med påskriften «Faglige rettigheter - JA Høyrepolitikk - NEI».

Lars Iver Wiig takket for at Jens var så klar og tydelig. Den landbruksmeldingen dere har lagt frem, er bra og ambisiøs, men den må følges bedre opp. Tilstrekkelig tilgang på norske råvarer er avgjørende for norsk matvare-

industri. Jeg har ingen tro på at råvarer fra utlandet skal bli kjørt til Norge for foredling her.

Et jordbruksoppgjør som går ut over forbrukeren og vil svekke norsk næringsmiddelindustri. Coca Cola bruker rå makt. Et stort konsern som Tine blir tvunget i kne av de store matkjedene. Derfor er en lov om god handelsskikk så nødvendig. Du må love oss valgseier.

Oddgeir Finstad sa at han representerte Norges viktigste eksportnæring - om vi ser det over tid. I oppdrett går det godt. Men store svingninger i sjøtemperaturen gjennom året, er en utfordring. Det har også sammenheng med konsesjonene og hvor mange tonn fisk man kan ha i sjøen til enhver tid. Det blir ujevn sysselsetting og ujevne priser. Se nærmere på forslaget om å se fiskemengden i et 12 måneders perspektiv.

Statsministeren oppsummerer

Statsminister *Jens Stoltenberg* oppsummerte debatten og takket hjertelig for de mange og gode innlegg. Jeg kan ikke svare presist på alle spørsmål, men jeg har folk med meg som har notert spørsmål, og de vil bli fulgt opp. Det er viktig at vi møtes på denne måten og at politikken utvikles underveis. Hvis Jan-Egil er opptatt av noe, så møtes vi og finner gode løsninger sammen.

Det har vært laget en handlingsplan mot sosial dumping, og her i landsmøtet har man reist spørsmålet om vi skal redusere kravet til dokumentasjon i næringen. Vi har vært imot en generell lovfesting av minstelønn. Det er det noen land som har valgt. Vi mener at partene i arbeidslivet skal finne løsninger gjennom forhandlinger. Derfor foretrekker vi forhandlinger og allmenngjøring av tariffavtaler. Helt uten dokumentasjon kan vi vel ikke leve, men det er spørsmål om vi kan redusere kravene noe.

Vi er i gang med tiltakspakke nr. 3 for fiskeindustrien. Fiskeriministeren er i ferd med å se på en skjerpelse av konsesjonsvilkårene, og vil slå et slag for økning av fiskekvotene. Det fantastiske har skjedd at torskestammen er på

vei oppover etter at den i mange år var overbeskattet. Vi har avskaffet så godt som alt ulovlig fiske gjennom en tøff fiskeripolitikk. Nå må vi sørge for at denne fisken blir behandlet på norske anlegg.

Jeg er glad i skryt og tar gjerne imot det som er mulig. Dette gjaldt gjeninnføringen av grunnavgiften, som har betydning for miljøet og mange arbeidsplasser. Når det gjaldt grensehandelen, så måtte vi erkjenne at noe av grunnen til grensehandelen, er at det går bra i Norge. Vi mangler arbeidskraft, og vi har mye innvandring.

Jeg tror likevel ikke at jeg skal love at noen avgifter på alkohol blir redusert, selv om jeg ser at avgiftene også stimulerer til grensehandel. Det er gode alkoholpolitiske grunner til avgiftene. Det ville vekke oppsikt hvis jeg skulle love lavere særavgifter på alkohol, så det skal jeg ikke gjøre. En annen ting er at når grensehandelen truer både fiskeriindustrien og kjøttindustrien i Norge, så må vi ta dette på alvor.

De borgerlige skal bruke 30 milliarder kroner i skattelette, men vi vil ikke love noe mer enn at vi skal holde på handlingsregelen. Da sikrer vi kronekursen og en stabil valuta. Hva vil skje med økte skattelettelser og økt bruk av oljepengene? Jo, renten vil gå opp og kronekursen vil gå opp. Dette har stor betydning for næringsmiddelindustrien i Norge.

Noen hadde reist spørsmålet om kjedemakt og Konkurransetilsynet. Regjeringen har satt ned et utvalg som skal se på forholdet til innkjøpsmakt for å sikre en rettferdig konkurranse i bransjen.

Stoltenberg kom også inn på forholdene i skolen. Han var opptatt av frafallet i videregående skole, særlig på yrkesfagene. Regjeringen satser derfor på valgfag i grunnskolen og sikrer at man på videregående får mer praktisk opplæring.

Det å overbevise mennesker om hva de skal stemme på, er ikke så lett, men han ønsket samtidig å overbevise denne menigheten om hva de skulle stemme på til stortingsvalget. Det er deilig å kunne tale til en menighet for en gangs skyld. Det er jo noen som har dette som jobb og får betalt for det. Vi trenger i grunnen ikke så mange stemmer fra andre partier for å lykkes. Den

største utfordringen er faktisk å få våre egne venner til å stemme på oss. Mange sier at de er irriterte og lar være å stemme av den grunn. De skal straffe meg. De er ikke enig i alt partiet foretar seg. Hvis de er på jakt etter det perfekte partiet, så tror jeg ikke de finner det. Selvsagt gjør Arbeiderpartiet feil også. Vi fatter mange gale beslutninger. Vi gjør faktisk mer feil enn dere aner.

Noen er like kresen når de skal velge livspartner. Jeg satt i en samtale med en pen jente en kveld i fortiden, og hun var single. Hun greidde ikke å finne den perfekte mannen i sitt liv. Han skulle være både høy og mørk, blond og fager, han skulle være intellektuell, men samtidig litt primitiv og rå, han skulle være myk, men også macho. Jeg sa til henne at den mannen finnes ikke. Hvis folk velger parti og livsledsager ut fra slike premisser, ender det med at de sitter partiløse og ensomme igjen i sofaen!

Gjør for så vidt det dere vil gjøre med kjærligheten, men vent ikke på det perfekte partiet før dere stemmer. Er dere enige om våre felles verdier, hva vi skal strekke oss etter, så stem på oss!

Forbundssekretær Hans-Johan Dahl tok ordet etter Stoltenberg og takket for tollvernet for ost, men han hadde en innvending mot Sjømatmeldingen. Den tok for mye hensyn til fiskerne og for lite hensyn til våre permitterte medlemmer i fiskeindustrien. Fiskerne har preget politikken alt for lenge i forhold til oss i industrien, sa Dahl. Stoltenberg ble takket med langvarig stående applaus.

«Arbeiderbevegelsens Oscar»

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* viste til det Jens hadde sagt om et NNN-medlem som hadde jobbet ved statsministerens kontor. Han var betalt av Jens, men han jobbet for NNN. Nå ville kanskje de fleste forstå at dette dreide seg om mangeårig NNN-medlem *Svein Fjellheim*, som hadde vært ansatt ved SMK. Fjellheim har vært aktiv både i den faglige og politiske arbeiderbevegelse siden ungdommen.

I forbundet har vi to utmerkelser. Vi har Gullnålen og vi har Pionéren. Pionéren har ikke vært utdelt siden den ble gitt til *Einar Hysvær* og *Rolf Frøysland*.

De fikk denne utmerkelsen for sitt politiske og faglige engasjement.

Pionéren gis nå som en anerkjennelse til *Svein Fjellheim* for hans mange-årige virke som tillitsvalgt i NNN og som politisk aktiv lokalpolitiker for Ap i Stavanger, sa forbundslederen, som sto for overrekkelser.

Landsmøtet applauderte.

Svein Fjellheim takket for utmerkelsen som han ikke var helt sikker på om han fortjente. Utmerkelsen blir også kalt «Arbeiderbevegelsens Oscar». Han hadde ramlet inn i faglig og politisk arbeid ved tilfeldigheter. Han vokste opp i Sauda hvor et lokalt AUL-lag som arrangerte dans, plutselig manglet musikere. Trekkspillvirtuosen hadde sovnet. Slik begynte han i AUF. I Stavanger jobbet han i kjøttbransjen, og da han ble organisert, ble han fort styremedlem og leder.

Han ble senere samorgleder og LOs distriktssekretær i Stavanger. Noen fikk ham også med som listefyll fra fagbevegelsen på Arbeiderpartiets liste til kommunevalget. Det endte med at han satt 20 år i kommunestyret, som listefyll. Sin ilddåp som tillitsmann fikk han under kjøttstreiken i 1974 da folk hamstret mat som om den tredje verdenskrigen var nært forestående. De streikende arrangerte pressekonferanse hver dag så lenge det varte. Senest så hadde han fått jobbe 7-8 år hos den han kalte «den beste statsministeren i Europa» - Jens Stoltenberg. Takk alle sammen!

Møtet hevet for pause kl. 11.10.

Møtet ble satt igjen kl. 11.35.

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* viste til forslaget til politisk uttalelse som hadde vært behandlet både i forbundsstyret og landsstyret. I denne uttalelsen har vi lagt mye vekt på situasjonen i arbeidslivet.

Den politiske uttalelsen hadde følgende ordlyd:

Regjeringsspørsmål/valg 2013

Landsmøtet registrerer mange utspill fra det borgerlige regjeringalternativ på viktige områder i arbeids- og samfunnsliv.

- Fjerning eller frysing av skattefradraget for fagforeningskontingent
- Redusere fagforeningenes innflytelse på våre arbeidsvilkår gjennom svekkelse av AML og betydningen av tariffavtaler
- Reversering av tiltakene for å motvirke sosial dumping og derved øke mulighetene for midlertidige ansatte og utstrakt bruk av innleid arbeidskraft.
- Svekke allmenngjøringslovgivningen
- Forenkle muligheten for midlertidige ansettelser
- Økt bruk av entrepriser og tilsvarende produksjonssystemer.

NNN ønsker en regjering som støtter opp om den norske modellen med et organisert arbeidsliv, hvor partene i samarbeid med staten tar ansvar for en bærekraftig samfunns- og arbeidslivsutvikling.

- vern av arbeidstakerne gjennom bevaring og styrking av arbeidervernlovgivningen
- sosiale rettigheter gjennom våre universelle velferdsordninger
- styrker arbeidet mot sosial dumping av arbeidskraft
- trygghet og mulighet for et anstendig liv gjennom faste ansettelser

Signaler fra det borgerlige regjeringalternativ, og tidligere erfaring med dette, tilsier at trepartssamarbeidet ikke vil fungere i en retning som vi ønsker, og at de rettigheter som er oppnådd gjennom politiske vedtak og sentrale avtaler vil bli svekket.

NNN støtter et regjeringalternativ som ivaretar en helhetlig arbeidslivspolitik. Norge er helt avhengig av et velfungerende partssamarbeid for å løse de utfordringer som konkurransesituasjonen og velferdsstaten krever

Derfor mener landsmøtet at en videreføring av det rødgrønne regjeringssalternativet er det beste for NNNs medlemmer ved høstens valg.

Ordstyreren viste til uttalelsen og tok den opp til behandling. Ingen ba om ordet. Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

DAGSORDENS PKT. 12

- Bevilgninger til de politiske partiene

Ordstyreren viste til forslag 120 og landsstyrets innstilling 85 A:

<i>Arbeiderpartiet</i>	650 000 (550 000)
<i>SV</i>	150 000 (120 000)
<i>Senterpartiet</i>	100 000 (0)

Erik Hagen, forbundsstyret, sa han ville foreslå at Rødt også fikk bevilget 50 000 kroner fra landsmøtet - i tillegg til de foreslåtte bevilgningene til Ap, SV og Sp. Vi står foran en valgkamp hvor vi skal ut og prate med folk og arbeide for gode arbeidsvilkår og mot sosial dumping. Dette vil være en gest til Rødt og de mange aktivistene som kjemper mot høyresida.

Forbundslederen repliserte at forslaget hadde hatt en grundig behandling i forbundsstyre og landsstyre, og man var kommet frem til at man skulle gi til de tre partiene i regjeringen. NNN hadde ikke tidligere bevilget penger til SP, men innså nå at på mange måter var partiets landbrukspolitikk sammenfallende med NNNs interesser. Samtidig støtter vi jo den rødgrønne regjeringen.

Innstillingen fra landsstyret ble satt opp mot Hagens forslag, og landsstyrets innstilling ble vedtatt.

DAGSORDENS PKT. 10 - Forbundets vedtekter

Dirigenten viste til innstillingene fra landsstyret. Landsstyrets innstilling nr. 53, 54, 55 og 56 ble enstemmig vedtatt. Innstilling 57 var behandlet dagen før.

Forslag 87

Landsstyrets innstilling nr. 58 vedtatt mot 2 stemmer

Forslag 88

Landsstyrets innstilling 59 ble vedtatt mot 1 stemme

Forslag 89

Landsstyrets innstilling nr. 60 enstemmig vedtatt.

Forslag 90

Landsstyrets innstilling 61 enstemmig vedtatt.

Lovspørsmål

Tannpleien i Norge

Forslagene 1 og 2

Landsstyrets innstilling nr. 1

Arne Larsen sa seg glad for at dette forslaget om fri tannhelse ble tatt opp. Alle må være enige om at tennene er en del av kroppen som er blitt diskriminert i alle år. I vårt naboland har de greidd å innføre det, men ikke i Norge. Dette går ut over de aller fattigste. De har ikke råd til å gå til tannlegen og dette påvirker ikke bare tennene, men også allmenntilstanden.

Ann Solveig Sørensen sa seg også glad for at dette forslaget ble reist. Det hadde blitt vedtatt også på Aps landsmøte, men det er ikke gjennomført. Hvorfor? Det er riktig av NNN å gi et ekstra trykk på denne saken.

Landsstyrets innstilling nr. 1 ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 3, 4, 5, 6 og 7

Innstilling nr. 2 ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 8, 9, 10, 11 og 12

Landsstyrets innstilling nr. 3 forelå. Et innsendt forslag fra avd. 26 var ikke kommet med i papirene, men det var ivare tatt av innstillingen. Det gjaldt pensjonsrettigheter for kvinner med deltid.

Arne Larsen sa at mange risikerte å tape en tusenlapp i pensjon pr måned fordi Banklovkommisjonen hadde grepet inn i folketrygden. Han var også mot en levealderjustering som ikke tok hensyn hvilke jobber man hadde hatt. Han viste bl.a. til forskjellig levealder i Oslo øst og vest. Samordningen av pensjonen mellom offentlig og private førte også til at man fikk lite og ingenting igjen av jobben i det offentlige. Dette slår dårlig ut for den 63-årgangen som jeg er en del av.

Arne H. Rolijordet, sa at han hadde et tilleggsforslag, men han hadde vært så skjelven på hånda at han hadde sendt forslaget til feil sak. Han syntes det var galt at man skulle svekke felleskassa og overføre penger til finanskapitalen. En innskuddsbasert pensjon vil i framtiden være avhengig av utviklingen i børskurser, renter osv. - i motsetning til en indeksregulert folketrygd. Det må komme som et tillegg til uttalelsen som berører dette temaet, sa Rolijordet. Det viktigste er at pensjonene sikres gjennom det offentlige trygdesystemet. Han fremsatte følgende forslag:
Tilleggsforslag, innstilling nr. 3

NNN ønsker at fagbevegelsen arbeider for at pensjonene prinsipielt dekkes gjennom det offentlige velferdssystemet.

Ann Kristin Kvalø Sund kom inn på hvor dårlig mange deltidsarbeidende kvinner får det når de passerer 60. Mange skranter de siste årene før de fyller 62, men har de vært syke før dette, har de ikke rett til å gå av ved fylte 62 år. Flere vil slite i tiden fremover.

Stine Ohrvik sa at hun håpet at hun kunne arbeide så lenge at hun hadde en pensjon å leve av. Det blir stadig vanskeligere å leve med den ordningen som nå gjelder.

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* sa at det ikke var noe i veien for at man så nærmere på forslaget fra Rolijordet. Han har en riktig prinsipiell holdning.

Derfor foreslår jeg at dette oversendes redaksjonskomiteen. I Danmark er det partene som styrer systemet, men det er ulike ordninger. At dette skal være offentlig, er prinsipielt riktig.

Landsstyrets innstilling og Rolijordets forslag ble vedtatt oversendt redaksjonskomiteen. Enstemmig vedtatt.

Forslag 13

Landsstyrets innstilling nr. 4 enstemmig vedtatt

Forslagene 14 og 15

Landsstyrets innstilling nr. 5 enstemmig vedtatt

Forslag 16

Innstilling nr. 6 enstemmig vedtatt

Forslagene 17,18,19 og 20

Landsstyrets innstillinger 7, 8, 9 og 10 ble enstemmig vedtatt

Kapittel 2 - tariffsaker

Landsstyrets innstilling nr. 11 - enstemmig vedtatt

Forslag 28, 29 og 30 - landsstyrets innstilling nr. 12 - enstemmig vedtatt

Forslag 31 - landsstyrets innstilling nr. 13 - enstemmig vedtatt

Forslag 32, 33 og 34 - landsstyrets innstilling nr. 14 - enstemmig vedtatt

Forslag 35 og 36 - landsstyrets innstilling nr. 15 - med følgende tillegg foreslått av Ann Kristin Kvalø Sund: «og foreldrepenger».

Da blir teksten:

«Arbeidsgiver skal forskuttere sykepenger og foreldrepenger...».

Enstemmig vedtatt med tilleggsforslag.

Forslag 37 - landsstyrets innstilling nr.16 - enstemmig vedtatt

Forslag 38 - landsstyrets innstilling nr. 17 - enstemmig vedtatt

Forslag 39, 40, 41 og 42 - landsstyrets innstilling nr. 18 - enstemmig vedtatt

Forslag 43 - landsstyrets innstilling nr. 19 - enstemmig vedtatt

Forslag 44 - landsstyrets innstilling nr. 20 - enstemmig vedtatt

Forslag 45 - landsstyrets innstilling nr. 21 - enstemmig vedtatt
Forslag 46 - landsstyrets innstilling nr. 22 - enstemmig vedtatt
Forslag 47 - landsstyrets innstilling nr.23 - enstemmig vedtatt
Forslag 48 - landsstyrets innstilling nr. 24 - enstemmig vedtatt
Forslag 49 - landsstyrets innstilling nr. 25 - enstemmig vedtatt
Forslag 50 - landsstyrets innstilling nr. 26 - enstemmig vedtatt
Forslag 51 - landsstyrets innstilling nr. 27 - vedtatt mot 1 stemme

Dette avsluttet kapittel 2

Kapittel 3 - Hovedavtalen

Forslag 52 - landsstyrets innstilling nr. 28 - enstemmig vedtatt
Forslag 53 - landsstyrets innstilling nr. 29 - enstemmig vedtatt
Forslag 54 - landsstyrets innstilling nr. 30 - enstemmig vedtatt

Møtet sluttet klokken 12.30 - lunsjpause til 14.30.

Ettermiddagsmøtet tirsdag

«En lunsjforstyrrelse»

Ettermiddagsøkten begynte nokså presist kl. 14.30 - i henhold til oppsatt kjøreplan - og første halvtimen var avsatt til kulturinnslag. Det sto *Anne Grete Preus* for, sammen med et band bestående av *Eirik Knutsen, Thomas Tofte, Erland Dahlen* og *Bjørn Charles Dreyer*.

Anne Grete Preus var glad for å bli invitert til NNN-landsmøtet, og gjennom seks sangnumre - fra det heftige til det ganske rolige - gjennomførte hun det hun selv kalte en «lunsjforstyrrelse». En takknemlig *Jan-Egil Pedersen* ga etterpå blomster til «en kjent og kjær» artist.

Dirigenten satte møtet igjen kl. 15.10 og sa at man denne dagen allerede hadde hatt besøk av statsministeren. Nå var det SV-lederen *Audun Lysbakken* sin tur. Han skulle holde en hilsningstale.

Audun Lysbakkens hilsningstale

SV-leder *Audun Lysbakken* åpnet med å kalle landsmøtedelegatene for gode venner. Han satte stor pris på at delegatene hadde riktig rød farge på t-skjortene denne dagen. Vi må være klar for felles innsats frem mot stortingsvalget 9. september. Da skal vi vinne for tredje gang på rad. Hvis vi jobber hver uke, hver dag og hver time for valgseieren, tror jeg at vi kan vinne frem. Alle gode ting er som kjent tre. Vi har vunnet to ganger tidligere. Så det er opp til oss sjøl.

I SV begynte vi valgkampen tidlig denne gangen. Allerede i oktober startet jeg valgkampen, og mange syntes det var litt tidlig. De fleste er vant til valgkamp i august, men jeg tror det er viktig at vi jobber fra nå og helt frem til valget. For SV er dette valget så viktig for at vi skal bestå som en maktfaktor på venstresiden.

Vi risikerer å få den mest høyredominerte regjeringen i Norge i moderne tid. De borgerlige har vært flinke til å tåkelegge forskjellene. De sier at det ikke er store forskjeller på alternativene. Dette er ikke riktig. Vi står overfor en mer radikal høyrepolitikk enn tidligere for Høyre slipper Frp inn i regjeringsskontorene. Det vil føre til økt privatisering og pengegaver til de rikeste.

Hva har skjedd under den rødgrønne regjeringen? Før hadde vi store klager på trygden. I perioden har vi gjennomført en omfattende barnehagereform med full dekning, vi har stoppet privatiseringen, og vi har for første gang fått redusert klimagassutslippene. Målet er å fortsette den samme kursen fremover.

Vi ønsker en fagbevegelse med makt. Etter Høyres ønsker skal LO få mindre makt. Dere kjemper for få forskjeller og ønsker et anstendig arbeidsliv. Det er arbeidslivet som er selve nøkkelen til makt i hverdagen. Den politiske og faglige makt er nødvendig for velferdssamfunnet. Høyre vil svekke dere!

SV og de rødgrønne trenger støtte, og jeg er stolt av å kunne være her og være alliert med dere. Høyresiden har andre venner, men vi skammer oss ikke over å være her i fagbevegelsen.

Under SVs landsmøte ertet jeg på meg noen av Norges rikeste ved å si at det er de som har mest, som også klager mest. Hva uttalte ikke Olav Thon da om Norge i 2013: - Verre kan det ikke bli! De snakker som om det er en ny «sovjetstat» under oppbygging.

Betaler vi for mye skatt i Norge? Nei.

En sak som har opprørt meg er Sekkingstad-bedriften, der det er avdekket et businesskonsept der man skal kunne drive bedrifter på polske vilkår i Norge. Dette blir i fullt alvor kalt innovasjon.

Det handler om hvilken samfunnsmodell vi skal ha i Norge. Den kampen vil blant annet stå om norsk arbeidsliv. Allmenngjøring er helt avgjørende for å stoppe et businesskonsept som skal tillate drift etter polske forhold i Norge.

Høyre snakker om 25 milliarder i skattelette. Frp snakker om femti milliarder. Det er mye penger, som fort forsvinner i høyresidens skattefest. Da blir det mindre til helse og skole og vei og jernbane, for vi lever ikke i et Ole Brumm-samfunn der vi kan si ja takk, begge deler. Og det er fellesskapets interesser som er viktigst.

Dere i NNN representerer den siste næringen der hele verdikjeden ennå er på plass på norsk jord. Helt fra havet til opp på bordet. Jeg ser tre utfordringer.

Først - å få fisken på land. Riktig nok er oljen største eksportnæring nå, men i 2050 vil sjømat ha inntatt den plassen. Da er det viktig at vi har unngått at foredlingsanlegg i mellomtiden er lagt ned og flyttet til utlandet. Og så må vi sikre ressursene i havet. Det er derfor SV vil ta vare på torskestammen i Lofoten.

For det andre - vi må beholde importvernet. Høyresiden i Norge solidariserer seg nå med næringsmiddelarbeiderne i andre land. Og høyresiden vil fjerne importvernet.

Vi må si nei til EU når norske interesser står på spill. Vi må avvise direktiv som vi ikke ønsker. Vi må si nei når EU vil påføre oss konkurranseutsetting av jernbanedriften.

For det tredje - kjedemakten må temmes. Vi trenger en lov om god handels-skikk. Ellers går kjedemakten ut over forbrukere, NNN-medlemmer, bønder og fiskere.

Alltid kan noe bli bedre. Men utviklingen i Norge går i riktig retning. Vi hadde inne 22 000 søknader om private skoleplasser. De la vi til side. Høyre vil ta dem frem igjen, og kan komme til å forandre norsk skole for alltid. Som de har gjort i Sverige. Men sosial segregering fungerer ikke. Også helse og omsorg kan bli en slagmark. Skal vi holde på felles-løsningene, eller skal det bli mer privatisering? Skal lommeboken avgjøre? Jeg mener at den med de største behovene skal komme først i køen.

Det blir en tøff kamp frem mot 9. september. To valg. Hvilken regjering skal vi ha, og hvilken politikk skal føres. Vi har to røde partier. Vi er uenige om noe. Men vi har klart å samarbeide - i åtte år. Og vi kan stoppe høyresiden en gang til, og slå ring om rettighetene i arbeidslivet.

Høyresiden tar seieren på forskudd. De som gir millioner av kroner til Høyre, i håp om at de skal få enda mer tilbake, kan komme til å gjøre en dårlig investering. For vi skal mobilisere hver dag frem til 9. september, og vi kan vinne.

Stor applaus til Lysbakken. *Jan-Egil Pedersen* takket for en inspirerende tale.

Etterpå refererte *Ingunn Ekremsæter* protokollen for formiddagens forhandlinger.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at det var kommet en merknad til protokollen. Det sto feilaktig at *Erik Hagen* var forbundssekretær, men det riktige skal være medlem av landsstyret. Samme Hagen pekte også på at man ved vøteringen under 12 Bevilgninger, hadde kommet i skade for å skrive at landsstyrets forslag ble vedtatt med «overveldende flertall». Han mente at det riktige måtte være å kalle det et «flertall». Det ville være mer dekkende.

Dirigenten spurte om man ikke kunne slutte seg til denne merknaden fra Hagen. Det gjorde forsamlingen. Og med denne merknaden ble protokollen fra formiddagsmøtet godkjent.

Møtet ble hevet for en kort pause fra 15.40 til 16.00.

Møtet ble satt igjen kl. 16.05.

Dirigenten sa at de bryggeriansatte skulle møte nede i foajéen etter møtets slutt, mens fiskeriindustrien skulle være igjen i salen ved møtets slutt. Han opplyste også at han hadde en hotellnøkkel hvis noen skulle få problemer med å komme seg inn på værelset etterpå.

Han foreslo nå at man behandlet en innstilling fra redaksjonskomiteen basert på forslaget som var vedtatt oversendt redaksjonskomiteen.

Redaksjonskomiteen hadde behandlet forslaget og kommet med ny innstilling som nå lå inne på brettet. Dette er et tilleggsforslag til forslag 153.

Dirigenten tok innstillingen fra redaksjonskomiteen opp til votering. Enstemmig vedtatt.

Diverse forslag

Her foreligger det mange og tunge forslag. Jeg har tenkt at vi skal behandle forslagene fortløpende og holde på frem til kl. 17.00.

Jeg regner med at ingen blir sur for denne tidlige avslutningen, sa dirigenten.

Forslag 91/92

Landsstyrets innstilling nr. 62 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 93 – landsstyrets innstilling nr. 63 – vedtatt mot en stemme.

Forslag 94 – landsstyrets innstilling nr. 64 – enstemmig vedtatt.

Forslag 95 – landsstyrets innstilling nr. 65.

Her ba Eva Anette Lintho om ordet, på vegne av dem som bor i grenseland mot Sverige. Vi vet litt om grensehandelen, på godt og vondt. Det er mye som kan sies om kvalitet og pris. Vi og NNN må bruke media. Et par ganger i året har VG store oppslag om hvor lønnsomt det er å handle i Sverige. Olav Thon blir gjerne intervjuet. Men det finnes også andre sannheter. Sveriges Radio dro til Ørje, på norsk side av grensen, og fant at reker, bleier, nugatti og kaviar var langt billigere på norsk side. I tillegg handler det om kvaliteten på det vi

kjøper i Norge, og den vi får i kjøpesentre på svensk side. Norsk fersk kylling er noe annet enn den frosne vi får i svenskebutikkene. Dette må komme bedre frem i media, og vi har et ansvar her. Det er mye som er billig og bra i Norge. Deretter ble forslag 95 – landsstyrets innstilling nr. 65 – enstemmig vedtatt.

Fiskeripolitikk

Forslag 96, 97, 98, 99 og 100 – landsstyrets innstilling nr. 66.

Yngve Hansen ba om ordet og ga skryt til landsstyret for den fiskeripolitiske uttalelsen. Men der står ingenting om hvor mye fisk de kan ha i merdene. Vi ønsker at intensjonene i forslag 98 tas inn i den fiskeripolitiske uttalelsen.

Der bør det også stå noe om MTB – maksimal tillatt biomasse.

Landsstyrets innstilling hadde denne ordlyden:

Fiskeripolitisk uttalelse

Fiskeressursene er en nasjonal ressurs og må derfor være under nasjonal styring og kontroll. En bærekraftig forvaltning og beskatning av ressursene må sikre at Norge får sine rettmessige kvoteandeler. Fiskerilovgivningen må gjøres bedre egnet som tilrettelegger for hele næringen

NNN mener:

Reguleringene må legge til rette for en jevn tilførsel av råstoff gjennom hele året. Dette kan skje ved bruk av periodisering, bifangstordning og endring av kvoteåret i hvitfisksektoren. Hensikten er å sikre ferskt råstoff gjennom hele året til industrien for økt bearbeiding i Norge og ikke eksportere ubearbeidet fisk.

Trålerflåten må stimuleres til å levere mer ferskt råstoff til landanleggene. En reell bearbeidingsplikt må innskjerpes for de konsesjonene som er gitt med slike bindinger. Det må gis dispensasjon for at industrien også kan eie kystfartøy. Reguleringene må også bidra til at fartøy som leverer fersk råstoff til industrien og til levende lagring må gis tilleggskvoter.

Høsting av fisk skal bidra til verdiskaping i fastlands Norge.

Fiskeindustrien må ta i bruk ny teknologi og gis stabile rammebetingelser. Det må vurderes innført ressursrente på fisk som landes og blir eksportert ubearbeidet.

Det må legges til rette for en videreutvikling av havbruksnæringen og med økt grad av videreføring. Nye konsesjoner må tildeles selskaper som viderefører fisken i Norge.

Konsesjonsbetingelsene må endres for å oppnå forutsigbar og jevn produksjon, sysselsetting, prisnivå og leveranser av produkter. Grensen for hvor mye oppdretterne kan ha i sjøen til enhver tid (MTB) må utvides.

NNN mener det er rom for vekst i alle områder der det er miljømessig bærekraft for økt produksjon.

NNN vil arbeide mot sosial dumping i fiskeindustrien. Utenlandske arbeidstakere må sikres fast ansettelse og lønns- og arbeidsforhold som norske arbeidstakere.

23 Oddgeir Finstad refererte sitt eget forslag, som lød slik:
«Et regjeringsoppnevnt utvalg leverte i fjor høst en rapport om saken som er i tråd med vår oppfatning. I sjømatmeldingen anbefales det en videre utredning av miljø- og samfunnsmessige konsekvenser av forslaget. Disse problemstillingene lå innenfor gruppens mandat. Vi krever derfor at en eventuell videre utredning må forseres mest mulig. Videre sies det i meldingen at en omlegging av MTB-systemet ikke må føre til kapasitetsøkning. Dette stiller vi oss uforstående til. En næring med gode markedsutsikter og sterk økonomi bør ikke nektes videre vekst innenfor kontrollerte rammer.»

Oddgeir Finstad sa at dette handlet om å sikre jevn forsyning av markedet, og jevn sysselsetting gjennom hele året.

Forbundsleder Jan-Egil Pedersen var positiv til forslagene. Han ville derfor at de ble sendt over til redaksjonskomiteen og innbakt i uttalelsen.

Pedersen kunne også opplyse at NNN har vært i kontakt med regjeringen i forbindelse med utdeling av nye konsesjoner. Vi mener myndighetene må stille krav til dem som får konsesjonene, og se til at de ikke gis til aktører som driver med sosial dumping.

Forbundssekretær Hans Johan Dahl tok ordet til saken og sa at det var jobbet

godt fra forbundets side med innspill til departementet i brev form. Vi har også opplevd at vi har fått blomster fra bedrifter for den jobben vi har gjort. Jeg er derfor enig i at dette sendes til redaksjonskomiteen. Han syntes det var et godt forslag fra Yngve.

Dirigenten foreslo at man oversendte dette til redaksjonskomiteen:
Forslagene 96-100, landsstyrets innstilling og forslagene fra Yngve Hansen og Oddgeir Finstad. Dette ble enstemmig vedtatt.

Forslag 101 fra avd. 193

Landsstyrets innstilling nr. 67

Endre Sekse fra landsstyret fikk ordet og sa at det hadde vært en utfordring innen det pelagiske fisket de siste årene. Makrellen har begynt å bevege seg på nye måter. Den har dratt til islandsk sone og Grønland fordi det ikke er nok plankton i norske farvann. Før dro den ikke så langt som til Island en gang. Det er et ukontrollert fiske på Island på 150 000 tonn makrell. Også Færøyene har forsynt seg, og det er kommet opp nye konkurrenter der, som ikke var der for få år siden. Vi har fått et ukontrollert fiske. Her må norske myndigheter forhandle for å få orden på fiskeressursene. Samme kvote kan ikke fiskes to steder. Vi må finne en løsning som alle parter kan leve med, Norge, Island, EU og Færøyene.

Innstillingen nr. 67 ble enstemmig vedtatt.

Forslag 102 fra avdeling 6

Landsstyrets innstilling nr. 68: støtter intensjonene.

Stine Ohrvik fikk ordet og sa at det var umulig for unge etablerere å kunne reise nok kapital for å få boliglån – med dagens priser. Dette rammer særlig de unge.

Landsstyrets innstilling nr. 68 enstemmig vedtatt

Forslag 103 fra avd. 88

Dette gjaldt boligpolitikken. Landsstyrets innstilling var; oversendes LO-kongressen til vurdering.

Landsstyrets innstilling nr. 69 ble enstemmig vedtatt.

Forslagene 104 og 105

Dette var kontingentforslag som angikk skattefradrag. Landsstyrets innstilling tiltres. Landsstyrets innstilling nr. 70 ble enstemmig vedtatt

Forslag 106 fra avd. 88

Forslaget gjaldt statlige bidrag til Hurtigruta. Landsstyrets innstilling nr. 71 tiltrer intensjonene. Den ble enstemmig vedtatt.

Forslag 107

Landsstyrets innstilling nr. 72 angående forlengelse av Nord-Norge-banen til Kirkenes.

Stein H. Slettbakk sa at han hadde reist Nord-Norgebanen som tema også på forrige landsmøte. Da hadde man vedtatt oversendelse til LO-kongressen. Der ble det vedtatt et moderert forslag om jernbane fra Narvik til Tromsø. Han ville vite hva forbundet og LO hadde gjort i sakens anledning. Har man startet en utredning om Nord-Norgebanen eller ikke?

Forbundsleder Jan-Egil Pedersen sa at man jobbet etter en handlingsplan i NNN. Alle viktige saker var med der. Og når disse sakene kommer opp, vet NNN hva vi skal mene. Det samme gjør LO. Vi kan ikke bygge jernbanen alene. Saken blir tatt opp på LO-kongressen videre etter det vedtak som ble fattet i 2009.

Slik er dette spørsmålet behandlet.

Landsstyrets innstilling nr. 72 ble vedtatt mot 1 stemme.

Forslag 108 fra avd. 7

Dette gjaldt forslag om mer gods på jernbane. Her var landsstyrets innstilling nr. 73 at det tiltres. Denne ble enstemmig vedtatt.

Forslag 109 fra avd. 193

Landsstyrets innstilling nr. 74: tiltrer forslaget. Dette er allerede kommet inn i norsk transportplan. Forbundslederen sa at det endelige forslaget om Stadttunnelen var sendt regjeringen i høst, og allerede nå er det kommet med i den nye transport-

planen. Når sant skal sies, så har det vært jobbet i mange år med denne saken. Jeg var også på SV-landsmøtet tidligere i vår, og der var de ikke klar over at den allerede var kommet med i nasjonal transportplan. Dette er et eksempel på en langsiktig jobbing som har gitt resultater. Landsstyrets innstilling nr. 74 enstemmig vedtatt.

Forslag 110 fra avd. 22

Landsstyrets innstilling nr. 75, som støtter intensjonene, ble enstemmig vedtatt.

Forslag 111 fra avd. 22

Forslaget gikk på rammevilkår. Her har landsstyret i innstilling 76 tiltrådt forslaget. Enstemmig vedtatt.

Forslag 112 fra avd. 22

Forslaget gikk på faglige rettigheter, landsstyrets innstilling nr. 77 tiltres, og denne ble enstemmig vedtatt.

Nestleder *Anne Berit Aker Hansen* minnet om vervekonkurransen. Hun var ikke fornøyd med oppslutningen om vervekampanjen. Hun hadde vært på årsmøte i Norsk Folkehjelp, og der hadde de sendt alle ut for å verve i to timer. Dere kan ringe, sende SMS eller hva som helst. Dere må melde dere på konkurransen. Trekning er torsdag.

Dirigenten forsto at redaksjonskomiteen skulle møte i hjørnet etter møtet. Dermed var arbeidsdagen over for delegatene.

Møtet ble hevet kl. 16.47.

Landsmøtet onsdag

Landsmøtet i NNN startet opp igjen kl. 09.00 onsdag morgen. *Terje Havrøy* og hans kompanjong *Jo Hestnes* ledet dagens første allsang «Frihetens forpost».

Forbundsleder sa at det denne dagen var *Geir Joar Olsen* som fylte 53 år. Han ba ham komme opp og motta blomster i anledning dagen. Og så ble gjort. Olsen takket.

Forbundslederen redegjorde for formiddagens program:

«En fremtidsrettet mat- og drikkevareindustri»

I programmet inngikk innledninger og en paneldebatt ledet av *Ivar Hippe*.

Innledere og deltakere i paneldebatten ble presentert og bedt om å reise seg. Det var *Gunnar Domstein*, driftsdirektør ved Norway Pelagic og styreleder i FHL, *Egil Olsvik*, konserndirektør i Nortura, *Åge Korsvold*, konsernsjef Orkla og *Torbjørn Johannson*, styreleder Asko. Han ønsket alle hjertelig velkommen.

Den første innledningen var ved *Ivar Pettersen* som skulle redegjøre for NILF-rapporten.

NILF-rapporten v/ Ivar Pettersen

Ivar Pettersen fra NILF – som står for Norsk Institutt for landbruksøkonomisk forskning – la frem en rapport om situasjonen for norsk matproduksjon. Det var en presentasjon med mange detaljer og plansjer, men det store bildet han tegnet var meget positivt. Pettersen understreket at det alltid hadde vært en glede å samarbeide med NNN, for NNN har vært flinke til å realisere drømmen om å se hele norsk matproduksjon i sammenheng.

Det har vært en suksess, i hovedsak basert på en viktig premiss – nemlig gode norske råvarer. Nå er det store endringer på gang, og det er viktig å ha en samlet strategi for det som skal skje.

Norsk matproduksjon har vært en suksess og er en vekstbransje, mens andre deler av industrien har slitt tyngre. Bearbeidingsverdien på norsk matproduksjon har vært økende. Vi er i ferd med å nærme oss toppen i Norden. Bare Sverige er større. Dette skjer i en norsk oljefyrt og noe oppblåst økonomi. Bransjen teller rundt 7 000 arbeidsplasser, og bransjen har klart seg vesentlig bedre enn resten av norsk industri.

Lønnsmessig har matvarebransjen flyttet posisjon fra en sinke til å bli en vinner. Fra 1997 til 2008 økte lønnsforskjellene innad i bransjen; etter 2008 er lønnsforskjellene blitt mindre.

Ett av bransjens viktigste fortrinn er norske råvarer. Og det har vært en sterk vekst i norske råvarer levert til norsk foredlingsindustri. Det er blant annet fordi vi har hatt en stor produksjonsøkning i norsk landbruk. Norsk landbruk har på sin side hatt god hjelp av at de internasjonale prisene på landbruksvarer har steget. I tiden som kommer ser vi for oss at produsentprisene skal ned, og at tilskuddene skal holdes stabile.

Innen fiskeri og havbruk venter vi en tredobling fra 2010 til 2050. Det er en stor økning, men den er basert på at vi skal bli i stand til å utnytte ressurser som i dag ligger uutnyttede i havet.

Et annet eksempel er Tines mysefabrikk som innebar satsing på et stort

biprodukt. Det var snakk om et strategivalg. Man ønsket en bedre råvareutnyttelse. På den tiden dette startet, var ikke Tine over hele verden. Myseforedlingen økte i verdi med 10-15 millioner kroner. Diverse forskere fra hele verden forsøkte å analysere myseproduktene med sikte på å finne ut om det ga helsegevinster. Men i utgangspunktet var dette et resultat av industriell tenkning. Norske meierier måtte ha en global tilnærming til produksjonen. Det var selve drivkraften.

Et annet eksempel er Senjahopen. Her er det snakk om norsk vårgytende sild, NVG. Vi vet at fortjenesten innen pelagisk industri har vært elendig i mange år. Det har vært en klart nedadgående tendens på foredling av sild.

Men vi tjener godt på råvarene. Vi har gått fra 2 kroner pr kilo til 6 kroner pr kilo. Trålerne tjener godt med penger. Tradisjonelt har vi produsert mel og olje av biproduktene fra sild og kanskje tjent 2-3 kroner pr. rundfisk. Vi har produsert høyverdige produkter for oppdrettsindustrien og høyverdige sildefarse og sildekaker. Alle høyverdige produkter.

Det gjenstår å lage retter av sild. I Polen opererer man kanskje med 250 retter baser på tilsetning av rømme, løk og urter, og man har på denne måten skapt grunnlag for økt råvareverdi. Bedre produkter gir merverdi i en global verdikjede. Kanskje vi bare skal la polakkene styre med dette og ikke blande oss så mye inn i matrettene deres.

Her er i hvert fall et enormt potensial. Så spør mange: Blir det nye arbeidsplasser av dette i industrien? Vi vet jo at i pelagisk industri blir det mer og mer optisk håndtering av råvarene. Sysselsettingen vil etter min mening gå noe ned innenfor korn og brød og meierisektoren. Når det gjelder kjøttbearbeiding, tror jeg det er et potensial for økt sysselsetting, ja det kan bli en kraftig vekst.

Vi regner med 5 % vekst i den konkurranseutsatte industrien fremover. Det er et stort potensial. Vi kan regne med en femdobling av omsetningen innen 2050.

Så har vi en sektor til som kan gi mye vekst. Vi kan selge ekspertise og konsulenthjelp når det gjelder råvareproduksjon. Det kan kanskje bety 8-10 000

arbeidsplasser. Verdiskapingen er det aller viktigste i denne utviklingen fremover. Potensialet er stort.

Før representerte matvareindustrien 55 % av totalen. Nå er den redusert til 40 og 30 %. Når det gjelder fangst, er prosenten redusert fra 50 til 10 %.

Sysselsetting i leverandørindustrien har økt fra 20 til 40 %, og i industriell sektor fra 45 til 60 %. Vi blir utsatt for stadig mer konkurranse på disse sektorene, særlig på foredling.

Vi trenger mer fokus på forbrukernes oppmerksomhet. Vi må få ryddet hylleplass til produktene våre, og vi må skjønne ingrediensindustrien. Det er en global drivkraft i industrien. Den fremtidige bioøkonomiske utviklingen blir ingen sovepute. Vi kan skape merverdier gjennom foredling. Tradisjonelt har vi vært fornøyd med å tjene penger på det vi har høstet, og mye skal på plass for å snu utviklingen.

Vi må ha på plass teknologi, reguleringer, profesjonelle eierskap og en global tenkning. Vi må også ha mer fokus på kvalitetssikring. Vi må ha et stort internasjonalt Eiermiljø. For at vi skal få en bærekraftig utvikling i bioøkonomien, må vi forholde oss til de globale utfordringene.

Orkla er den største matvareleverandøren i Norden og konkurrerer mye internasjonalt. Vi har etter min mening ikke muligheter for å høste økt verdiskaping hvis vi bare tenker nasjonalt.

Det samme gjelder mysepulveret. Vi må tenke globalt. Vi har beskyttet jordbruket bl.a. på grunn av kulturlandskapet. Vi har regulert høsting av råvarer. Bearbeidingsverdien på matvarene har økt med 12 % de siste årene. Hittil har matvareindustrien vært privilegert fordi den også har vært beskyttet når det gjelder bearbeiding.

Men noen spør hva vi skal leve av i fremtiden. Vi kan bl.a. leve av mat- og drikkevaresektoren hvis vi makter å få til en bærekraftig forvaltning av ressursene.

Domsteins innledning

Gunnar Domstein, driftsdirektør i Norway Pelagic og styreleder i FHL, representerte sjømat og havbruk, og var glad for at dette var tema på landsmøtet til NNN.

Først det overordnede - hvor står vi, og hvor går vi? Dersom vi tar med det norske havterritoriet, så er vi verdens 14. største land. Havterritoriet vårt er syv ganger så stort som landarealet. Oljen er viktig. Men sjømat er vår største næring basert på fornybare ressurser. Bare Kina eksporterer mer fisk enn Norge. Vi har faktisk ubegrenset tilgang på havareal.

Altfor ofte opplever vi at for folk flest er matproduksjon og selvforsyningsgrad synonymt med landbruk. Vi har et Landbruks- og matdepartement, som i liten grad avspeiler den store norske sjømatproduksjonen. Kart og terreng stemmer ikke. For Norge er sjømat. Laks- og ørretproduksjonen er tre ganger så stor som det landbruket leverer. 95 prosent av lakseproduksjonen går til eksport, til 150 land rundt i hele verden.

Norsk sjømatproduksjon står på egne bein. Her er det ingen støtteordninger fra det offentlige. Det er en sterk folkevekst i store deler av verden. Det vil være den store driveren for en vekst i den norske sjømatproduksjonen. For flere mennesker trenger mere mat, og de trenger sunn mat.

Vi i Norge har et unikt utgangspunkt for å hjelpe verden med mer mat. I dag utnytter vi 0,6 promille av havarealet vårt. En bedre utnyttning vil også øke sysselsettingen i næringen langs kysten. Potensialet er formidabelt. Det vet vi fra flere rapporter som konkluderer på samme måten. Vi snakker om en 5-dobling av dagens aktivitet. Norge blir da en stormakt i marin sektor. For vi trenger mer enn olje og gassindustri.

Hva må til for å nå dette målet? Her har vi sammenfallende interesser, både i NNN, FHL og LO. I dag har vi en splittet næring basert på detaljregulering av en rekke sektorer. Det vi trenger er en helhetlig sjømatpolitikk som kan erstatte denne detaljreguleringen. Største hinderet er tilrettelegging av nye sjøareal.

Både NNN og LO må engasjere seg i dette arbeidet. Knapt noen næring står bedre rustet med tanke på en fremtidsrettet og bærekraftig produksjon. Men da må vi få forutsigbare rammer. Nå lever vi med rammer som er kortsiktige og uforutsigbare.

Vi har historisk stor ressurstilgang i havet. Likevel sliter fiskeindustrien på land tungt. Det har sammenheng med at det stadig er den gamle fangstkulturen som legger premisene for sjømatproduksjonen. Fordi fiskerne fisker når de kan, og så raskt de kan, får vi store sesongvariasjoner i produksjonen.

Vi må bort fra dette systemet. Vi må over på en markedsbasert tenkning, der jevne og stabile leveranser til markedet - hele året - blir grunnprinsippet. Vi kan riktig nok ikke snu biologien, og noe sesongfiske må det være. Men på dette området er det mye ugjort.

Regjeringen har forstått hva det går i, og har tatt til orde for bonuser til dem som kan levere utenom sesongen. Det er bra, men det er ikke nok. Jevn produksjon hele året er målet.

Det er tid for et perspektivskifte. Nå er det industriutvikling som gjelder, der vi får en moderne fiskeindustri, som er lønnsom, og som kan imøtekomme kravene fra markedet.

Ja, vi har trolig verdens beste fiskeriforvaltning, men det kan vi ikke slå oss til ro med. Det er mye som må endres. Jeg håper på et tett og godt samarbeid med NNN og LO om disse problemstillingene. Vi har et felles ansvar for å utvikle næringen. Det vil tjene Norge, kysten, NNN-ansatte og millioner av mennesker i hele verden.

Olsviks innledning

Egil Olsvik, konserndirektør i Nortura, representerte en årlig omsetning på nesten 20 milliarder kroner etter at Gilde og Prior slo seg sammen i 2006. Konsernet har 5 500 årsverk.

Han slo fast at norske råvarer er basis for den matproduksjonen vi her snakker om. En foredlingsindustri i Norge, basert på importerte råvarer, hadde han ingen tro på.

Men norsk matvareindustri må være en lønnsom industri. Den må kunne drives innenfor forutsigbare rammebetingelser, og den trenger noen store lokomotiv. Slike trengs når det koster en milliard kroner å bygge et nytt slakteri.

Spørsmålet om matmakt er blitt et alleuropeisk spørsmål. NNN representerer både fisk og landbruk, og derfor er det naturlig å ta en debatt om hele matbransjen. Der trengs kompetente og produktive ansatte. For vi i Norge har et lønnsnivå som er rundt 60 prosent høyere enn i resten av Europa. Da må produktiviteten være høy. Dette må vi være ærlige å snakke om.

Problemet i dag er at vi ikke har noen samlet matindustripolitikk i Norge. Det er den vi trenger å utforme. Den må omfatte hele verdi-kjeden - fra hav og like til forbruker.

En utfordring nå er at handel er blitt en spiller som også tar grep om industrien, og blir således en enda viktigere aktør. Handel blir en del av industrien. Det er ikke nødvendigvis så dårlig. Men vi må diskutere dette, slik at vi kan vite hva vi ønsker. NNNs landsmøte er en god arena til å drøfte dette. Men noen må sette seg i førersetet.

Jeg tror det er en stor styrke for næringen at vi bruker norske råvarer. Den norske forbrukeren ønsker norske matvarer også av hensyn til matsikkerheten. Det er en fordel for forbrukerne at de har et nært forhold til råvarene. Domstein er ett eksempel på denne tenkningen. Takk for oppmerksomheten!

Korsvolds innledning

Åge Korsvold, konsernsjef i Orkla, sa at han innledningsvis ville snakke litt om endringene i Orkla de siste par årene. Vi har gjort tydelige valg. Mens vi tidligere var et industrielt konglomerat, er vi nå et merkevare- og matvareselskap med sterke nasjonale selskaper. Vi har børsnotert Borregaard, og sammen med Hydro har Orkla dannet et verdensomspennende selskap for behandling av aluminium. Vi har kjøpt opp en viktig del av norsk matvareindustri. Vi har kjøpt Rieber og Jordan og håper at tillatelsene snart er i orden.

Vi hadde i 2011 50 milliarder i reelle verdier i Orkla. Vi har solgt og avhendet for 20 milliarder kroner, og så er spørsmålet hva vi skal gjøre med de pengene. Vi kan la de gå til aksjonærene eller vi kan investere i matvareindustrien. Spørsmålet er hvor.

Vi er i dag Nordens største merkevareselskap med 24 milliarder i omsetning. Med oppkjøpet av Rieber og Jordan får vi en omsetning i Norden på 30 milliarder kroner. Til sammenligning har Carlsberg en omsetning på 18 milliarder i Norden. På verdensbasis har de dog 60 milliarder i omsetning.

Vi i Orkla konsentrerer oss veldig om Norden. Vi har en sterk posisjon i Norge, en god posisjon i Sverige mens det er et stort forbedringspotensial i Danmark og Finland. Vi viderefører i dag norsk sild i Finland, men jeg skjønner egentlig ikke hvorfor vi ikke kan foredle den i Norge.

Vi satser på nordiske konsumenter fordi de har sans for lokale nordiske råvarer, de ønsker nærhet til råvarene. Vi har ikke samme stordrift som internasjonale selskaper. Vi tror at produksjon nær forbrukerne er en fordel for oss. Det er også bra for konkurransedyktigheten. Vi har utviklet lokale merkevarer gjennom hundre år. Dette er en arv vi forvalter og den har gitt oss en enorm styrke.

Så noen næringspolitiske betraktninger. Det har vært en kjededebatt de siste månedene, og dette er et tema som det er vanskelig å snakke om. Debatten er særlig aktuell for kjedene, men også for oss. De er alle våre kunder. Vi har lenge hatt den samme strukturen i handelen i Norge, Sverige og Finland de

siste årene. Det har vært to selskaper som har hatt over 50 % av markedet. Konsolideringen av dette mønsteret skjedde for 15 år siden. Som merkevareleverandør spiller vi både for og mot disse aktørene, men vi har mer til felles enn det som skiller oss.

Vi har i Norden veldrevne kjeder som forvalter sin del av verdikjeden. Markedet har tatt seg av fordelingen mellom kjedene for lenge siden. Et tema er integrasjon bakover i verdikjeden. Jeg har vært opptatt av at vi må unngå kryssubsidiering. Vi har sett eksempler på dette i fortiden, men det har heldigvis blitt mindre av det etter hvert.

Det norske importvernet er vår plattform, og vi har stort sett tre kategorier av produkter: produkter med høy toll, produkter med moderat toll og produkter uten tollbeskyttelse. Men vi skal være klar over at 85 % av merkevaresalget vårt er utsatt for internasjonal konkurranse. Vi må kjempe med disse om hylleplass i butikkene. Vi har en viss beskyttelse av pizzaproduksjonen pga. høye norske råvarepriser, men dette gir ingen lett vei inn i markedet. Importvernet må ikke være en sovepute. Da gjør vi oss selv en bjørnetjeneste.

Det er et komplisert regelverk som regulerer tollsatsene. Det er vanskelig å se alle effekter av at vi drar i spakene. Landbruks- og handelspolitikk er så viktig for mange av våre handelspartnere.

Mattrygghet er ingen selvfølge. Jeg tror vi har et konkurransefortrinn fordi våre varer har en lokal forankring og at vi bruker lokale råvarer. Det gir oss en ekstra dimensjon. Men matgrensene følger heller ikke landegrensene. Vi må investere i matsikkerhet i våre systemer.

Hestekjøttssaken var alvorlig for de enkeltbedriftene som var innblandet, men den var også alvorlig for hele næringen. Hvis forbrukeren ikke lenger stoler på tryggheten i maten, da har vi skaffet oss et enormt samfunnsproblem. Det er systemet rundt verdikjedene som må bli bedre. Her må vi være kompromisløse og vi er glad for at norske råvarer har et konkurransefortrinn.

Han kom også inn på betydningen av konkurransedyktighet i foredlingsindustrien. Dette er også viktig for jordbruksproduksjonen. Den er avhengig av at foredlingen gir merverdi. Vi snakker her om 3 200 årsverk i primærnæringene,

og vi snakker om 38 % av matvareindustrien. En veldig stor andel av landbru-
ket er avhengig av denne industrien.

Så til den praktiske politikken. Jeg tror at foredlingsindustriens konkurranseevne kommer til å bli svekket i årene fremover. Tollavgiftene ble bundet i 1994, og etter det har den faktiske prisutvikling totalt sett gått i en for Norge ugunstig retning. Det har svekket konkurransekraften. Vi har også hatt en særnorsk kostnadsvekst i Norge, både på råvaresiden og i foredlingsindustrien. Trenden er klar. Hvordan blir dette fremover? For oss som må tenke 10-15-20 år frem i tid, er det viktig å vite hvor i verdikjeden vi skal investere.

Han trodde at virkningene av ostetollen kunne bli store. Økt importvern kan gi økt trygghet på kort sikt, men på lang sikt er det fare for at EU kommer med mottrekk. De har nå bedt om nye forhandlinger på bakgrunn av det ensidige norske tiltaket med ostetollen. Ensidige norske tiltak kan bety selvmord. Det har konsekvenser for næringen. Hvor havner vår egen næring? Hva er konsekvensene av denne ostetollen? Vi må alltid spørre hva som blir neste trekk. Jeg tror hele ordningen vil bli svekket. På sikt blir det store endringer i tollsystemet.

Johannsons innledning

Torbjørn Johannson, Asko, takket for applausen og sa at han også håpet på litt applaus til slutt, selv om han ikke var kommet hit for å jatte med noen.
- Alle her i salen vil antagelig ønske at vi har en økonomisk sterk matvareindustri og en sterk primærnæring, selv om det er sunt å være uenige også. Vi er opptatt av å sikre langsiktig norsk eierskap i næringen. Vi ser at japanske eiere med et pennestrøk flytter et legemiddelfirma på Elverum (Nycomed), og svenske eiere nedlegger på Tofte, det også med et pennestrøk. Jeg tror at slike eiere har for stor avstand til arbeidsplassene. I 9 av 10 tilfeller er dette riktig. Bl.a. derfor ønsker vi norsk eierskap.

Vi har i 150 år arbeidet for å styrke våre bedrifter i Norge Vi har ikke fokus på nedleggelse. Vi har fokus på vekst og videreutvikling av bedriftene.

Et stort problem er den særnorske formuesskatten. Den rammer bare norsk-eide bedrifter i Norge, og den tapper selskapene for investeringsmidler. En annen ting er det norske arveavgiftssystemet som ofte fører til kortsiktig salg til et investeringsfond som bare er opptatt av å høste og videreselge. Et langsiktig norsk eierskap er det aller viktigste.

Noen velger ulike strategier. Nortura har overført ferskvareproduksjonen til Hærland. Det har vært en investering i industrien for å styrke konkurransevne. Vi har gått andre veien med Bakers.

I NorgesGruppen er vi under kontinuerlig overvåking. I Rema er det 50 inspektører som sjekker priser hver eneste dag. Vi kjøpte Bakers fordi vi tapte i konkurransen. Etter kort tid har vi satset betydelig i denne industrien, men vi har ikke som vårt mål å integrere bakover.

Hva med egne merkevarer? Vår andel av egne merkevarer er på beskjedne 9 % mens Rema har over det dobbelte. Vi ønsker ingen stor andel. Dessuten er produksjonen lagt til den tradisjonelle matvare-industrien. Det er hensyn til pris, kvalitet og konkurransevne som vil styre dette. Jeg mener at handelsnæringen har sovet i timen hvis den ikke kan konkurrere.

Vi ønsker bosetting og arbeidsplasser over hele landet og i alle distrikter. Da trenger norsk primærnæring beskyttelse for sine produkter. Vi mangler likevel 17 000 tonn kjøtt årlig. Vi har for lite ribbe til jul bl.a. Når det er underdekning av landbruksvarer, må det være et fleksibelt importvern som kan regulere raskt. Jeg tror ikke at noen flere franske oster, som ikke konkurrerer med de tradisjonelle norske ostemerkene, er noen fare for oss.

Vi er kanskje for mye opptatt av landbruk, mens fiskeriene kanskje har større betydning. Mens Nortura har satset stort på kjøtt og kylling i butikker over hele landet, kommer vi nå til å satse på et stortiltet prosjekt med dagsfersk fisk i fiskeutsalg over hele landet. Når det gjaldt olje/fisk-konflikten i nord, tok han et klart standpunkt: - Det er for risikabelt å bore etter olje der hvor vi har så store fiskeressurser.

Bonden i Norge må sikres et godt inntektsgrunnlag, men markedene blir mer og mer åpne. Hvordan skal vi tilpasse oss en ny tid? Norsk landbrukspolitikk

fokuserer på produkter, kvalitet og økt matsikkerhet. Miljø er et annet stikkord. Vi har billig energi her i landet. Derfor har vi ikke satset på bioenergi, slik som Sverige. Det kan være en stor industriell mulighet.

Vi lever i en oljedrevet økonomi. Kostnadene er høyt over våre konkurrerende land, og det kan på et visst tidspunkt bli en brutal hverdag som møter oss. Vi har 60 prosent høyere lønninger enn våre konkurrenter i andre land.

For å møte en krevende fremtid, mener jeg utdanningspolitikken må endres. Først av alt må vi skaffe oss flere ingeniører, og deretter må vi skaffe håndverkere av ulikt slag. Vi må ha et skarpere fokus på hva samfunnet trenger. Det nytter ikke bare å snakke om at vi skal satse på forskning og utvikling.

Vi må ruste oss for en ny virkelighet. Alt blir ikke som før. Tror vi det, gjør vi oss selv en stor bjørnetjeneste.

Paneldebatt ledet av Ivar Hippe

«Er det noen næringspolitiske fellesnevner for samarbeid?» var tema for paneldebatten *Ivar Hippe* skulle lede. Han konstaterte at de mektige kommer til NNN-landsmøtet - i går var det statsministeren, i dag er det mektige aktører i norsk matvareproduksjon og -handel. Men hvor mektig ønsker egentlig Norgesgruppen å bli?

Torbjørn Johannson - styreleder i Asko - mente NNN samlet seg til landsmøte for å styrke sine interesser, og på samme måte ønsker bedriftene å styrke sin posisjon. Og det er riktig at matkjedene har fått mere makt.

Når vi inngikk avtalen med Ica, så var det en avtale også de andre kjedene trolig ville ha inngått om de hadde fått sjansen. Nå vil Ica bestå, og vi har fortsatt fire store kjeder i Norge. I motsatt fall kunne vi mistet Ica, og det hadde ikke vært bedre med bare tre kjeder i Norge.

I NorgesGruppen har vi ikke noe mål om å eie industri. Det er bedre med et samarbeid med Nortura. Vi mangler kunnskap om industridrift.

Hippe ville vite hva som skjer med matindustrien

Åge Korsvold fra Orkla konstaterte at matkjedene har makt, for de bestemmer hva som skal stå i hyllene. Men det er en som har enda mer makt, og det er kunden. Skal du være industriaktør i dag, må du enten være veldig stor, eller så må du være liten og smal og lokal. I dag er det 600 leverandører av mat til kjedene. Det vil aldri bli fire store på produsentsiden.

Korsvold hadde et tvisyn på en lov om god handelsskikk. Han ville først og fremst konkurrere på like vilkår. Tror ikke en sånn lov vil virke. Store aktører er normalt ansvarlige. Men jeg er ikke imot en sånn lov. Men fair konkurranse er også holdninger.

Egil Olsvik i Nortura fortalte at de bevisst hadde valgt en blandet strategi, der de både satset på egne merkevarer og på produksjon av andre varer - i motsetning til Orkla, som har satset på en ren merkevarestrategi. Vi kan ikke bare drive med merkevarer.

Debattleder Ivar Hippe ville vite hvorfor ikke Orkla satser mer på fisk

Åge Korsvold opplyste at Orkla eide Frionor, men at de har vært litt tilbakeholdne. Skal man satse her, må man være med hele veien frem til forbrukeren. Ellers trodde han det var behov for store lokomotiver også i fiskeindustrien.

Gunnar Domstein minnet om at 95 prosent av norsk fisk går til utlandet. Det betyr ikke at ikke det norske markedet er interessant for fiskeprodusentene. Han trodde markedet for fersk fisk var i ferd med å bli større - og på sikt stort - i matvarebutikkene. Fersk fisk er trendy. Men det er stadig makrell i tomat som er største fiskevaren i butikkene.

Kunne vi klart oss uten norske bønder? ville Hippe vite.

Torbjørn Johannsons svar var nei. Men det har også med Norges-gruppens samfunnssyn og verdiprioritering å gjøre. Vi trenger et sterkt importvern. Men ting kommer til å endre seg. Hele det norske samfunnet tjener på importvernet. Men vi snakker ikke om helt stengte grenser.

Åge Korsvold opplyste at på råvarer er vernetollen høy, mens den er lav på bearbejdede produkter. Når det gjelder ostetollen, er problemet at den har så stor symbolverdi, og blir lagt merke til i andre land. Når vi setter inn slike tiltak, må vi tenke nøye gjennom konsekvensene.

Kjell Mjaatvedt i salen lurte på hvorfor man skulle bedrive en krangel om importert arbeidskraft, når man heller kunne satse på å ansette kompetente medarbeidere på fast basis.

Johannson slo fast at Norgesgruppen absolutt så seg best tjent med fast ansatte. I Nortura er det ca. 20 prosent innleie, og det har å gjøre med store sesongvariasjoner. Men innleid arbeidskraft blir i Nortura håndtert seriøst.

Domstein sa det var umulig å være uenig i at fast ansatte er best. Det er også hovedregelen. Men sesongvariasjonene gjør at vi må ha mer innleie enn vi ønsker. Og på kysten er det høye lønninger og hard konkurranse om arbeidskraften.

Kjell Mjaatvedt mente åtte år med Jens hadde gitt åtte gode år for matindustrien. Han ville at alle skulle samle seg om å ta vare på den rødgrønne regjeringen. Han minnet også om at tollvernsystemet åpner for å importere store mengder franske oster, og oppfordret FHL til å konsentrere seg mer om fiskeindustrien enn om fiskerne.

Ivar Pettersen mente det var store muligheter for å bygge norske merkevarer, og at det er god plass for mellomstore aktører.

Jan-Egil Pedersen oppsummerte at dette hadde vært en god og nyttig seanse, som fremfor alt hadde vist at det er grunnlag for å tro på fremtiden. Han mente at importvernet må være sterkt og ryddig, og sa seg enig med at vi i Norge - med all den gode fisken - har et unikt utgangspunkt for en stor og større produksjon. Husk at oljen en gang tar slutt. Mat skal vi produsere for all fremtid.

Det var viktig for NNN å samle alle disse aktørene. Jeg tror vi er enige om mer enn vi er uenige om, oppsummerte Pedersen, og delte ut poser med noe godt i pluss rød t-skjorte til hele panelet.

Debattslutt 11.55. Pause.

DAGSORDENS PKT. 6 - Internasjonalt arbeid

Kunstnerisk innslag

Møtet startet igjen kl. 12.10 med videoinnslag med hilsener til NNN og Norsk Folkehjelp fra samarbeidspartnere i Latin-Amerika. Det gjaldt bl. a. CCR i El Salvador, miljøkomiteen i El Salvador, radio og TV- stasjonen 1zCanal og redningstjenesten i El Salvador. Det var også hilsener fra Foreningen for land- og skogbruksteknikk på Cuba som arbeider for økt og mer effektiv produksjon.

Det norske pikekor under ledelse av *Anne Karin Sundal Ask* sang «Imagine all the people» av John Lennon og et par andre komposisjoner - til stor jubel fra salen. *Richard Johnsen* akkompagnerte strålende ved pianoet.

Forbundslederen takket for et flott og gripende innslag og overrakte blomster. Han ga så ordet til *Liv Tørres* i Norsk Folkehjelp.

Liv Tørres innledning om solidaritetsarbeidet

Fagforeningskamerater! Dere har valgt et godt slagord for dette landsmøtet: - Synlig, Trygg og Sterk. Det er også dette dere har bidratt med som vår partner i solidaritetsarbeidet i Latin-Amerika. Dere har utmerket dere med synlighet, styrke og trygghet. Latin-Amerika har de siste årene vært preget av borgerkriger, gjeldskrise, revolusjon, dødsskvadroner mm.

Che Guevara sa for 50 år siden at han ikke var noen frigjørere. Det var etter hans mening bare folket som kunne frigjøre seg selv.

Vi arbeider sammen med NNN overfor 8 organisasjoner i El Salvador. Dette er organisasjoner som arbeider med påvirkningsarbeid og redningsaksjoner akkurat som Norsk Folkehjelp. De er også bygd på frivillighet. Før 22. juli 2011 visste vi ikke hvilken betydelig rolle en slik organisasjon skulle spille i nasjonens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. I El Salvador er de også med på å redde liv.

På Cuba har vi seks samarbeidspartnere som arbeider for å øke matvareproduksjonen og å øke ressursgrunnlaget for folk. Vi støtter også organisasjonsbygging.

Den norske bistanden til Latin-Amerika er liten, og det er økende politisk press for å fjerne eller redusere bistanden. Frp og H vil kutte all bistand til Latin-Amerika. Nå er det ikke slik at veien til saligheten alene går gjennom bruk av bistand. Men NNN og Norsk Folkehjelp driver ikke og gir den form for bistand. Vi gir bidrag til en rettferdig fordeling av ressursene, en omfordeling. Vi støtter også organisasjonsbygging. Dette er den beste måten å bekjempe fattigdom på.

Utfordringene står i kø i Latin-Amerika når vi prøver å bidra til å kunne forsvare naturressursene. Vi har dødsskvadroner, fattigdom, omfordelingsproblematikken. Eliten i mange land tviholder på sine privilegier. Landets eliter vil ikke dele sin rikdom. I El Salvador kjemper arbeiderklassen for å slippe å leve på almisser. De vil ha rettferdighet. På Cuba har de levd med amerikanske sanksjoner, og det blir krevende å åpne den cubanske økonomien.

Latin-Amerika er ulikhetenes kontinent. 10 av de 15 landene med de største forskjellene mellom fattig og rik, er på dette kontinentet. I El Salvador er tilstandene like ille i dag som de var for 20 år siden, da fredsavtalen ble inngått. 20 prosent av de rikeste får halvparten av landets inntekt. Der er det også farligst å drive fagforeningsarbeid. Det er virkelig ikke for pingler. Det er snakk om trusler, av og til drap, overvåking og innskrenkninger av organisasjonsretten. Vi i Folkehjelpa er glad for at NNN og LO bidrar med hjelp til Latin-Amerika. Norsk Folkehjelp er tryggere og sterkere med deres hjelp.

Norsk Folkehjelp er et ektefødt barn av norsk fagbevegelse, som er den sterkeste i verden. Dere organiserer arbeidere, vi organiserer ungdom, aktivister, studenter og andre som vil jobbe for vår sak. I 1939 etablerte dere oss. Vi arbeider for de samme idealer og vet at sammen står vi sterkere. Når folk kjemper for sine rettigheter, når palestinerne kjemper mot at de skal miste sin jord, når det skytes i Sør-Sudan, når folket i Myanmar kjemper for et begynnende demokrati, når sivilbefolkningen i Syria ber om humanitær hjelp, når vi her hjemme arbeider for et inkluderende arbeidsliv og et inkluderende samfunn. Når vi sammen kjemper mot høyreekstremisme.

Det er umulig å skape en bærekraftig beredskap uten frivillige organisasjoner. Takk for solidariteten – vi er i familie med dere. Takk for bidraget til stafetten mot Syria, og til organisasjonsbygging i Latin-Amerika.

Så en kort appell: Vi har vokst oss store. Men vi trenger flere medlemmer. Meld dere inn i Norsk Folkehjelp. 1. mai er det kamp for demokrati og organisasjonsretten. Vi trenger penger. Ikke til sauna for våre ansatte. Men til å gjøre mer ute og hjemme, av det vi er gode på. Våre kamper går ikke ut på dato. Demokratiet er ikke bygget en gang for alle.

Hver dag drar mineryddere ut for å gjøre områdene trygge for lokalbefolkningen. Vi organiserer folk, og vi leverer humanitær hjelp. Vi driver politisk arbeid, vi driver radioer og her hjemme rykker vi ut når det har gått ras i påskefjellet. Når eldre går seg bort i storbyen, er vi på pletten og hjelper dem hjem. Våre frivillige er på plass.

President Pinochet i Chile sa en gang at demokratiet noen ganger må bades i blod. Tusenvis forsvant under hans regime. Slike demokratier vil vi ikke ha!

Takk for at dere er med på vårt lag. Takk for at vi får være med på deres lag.

Jan-Egil Pedersen takket for innledningen og forsikret om at samarbeidet med Norsk Folkehjelp ville fortsette – på høyt nivå.

Hilsen fra SNTIAP

Pedro Manuel Diaz Jover, som representerte SNTIAP på Cuba, orienterte først om et Cuba, med 11 millioner innbyggere, som var det første frigjorte territoriet på det amerikanske kontinent. Kjære kamerater. Først på vegne av forbundet på Cuba – takk for at Jan-Egil Pedersen og dere i NNN har invitert oss på landsmøtet. Vårt nærvær er ingen tilfeldighet. Det er langt mellom våre to land, men samarbeidet har vært tett i ti år. Det er basert på gjensidig respekt og brorskap, solidaritet og kampen for arbeidernes rettigheter.

Fagbevegelsen på Cuba driver opplæring av tillitsvalgte og representere våre medlemmer i møte med stat og samfunn. I løpet av femti år har forbundet styrket seg og forsvart revolusjonen og sosialismen. Vi har sikret arbeidstakerne, og vi har støttet reformene som skal gjøre vårt sosialistiske samfunn enda mer bærekraftig. Vi kjemper for økt levestandard, bedre arbeidsvilkår og bedre helsetjenester, som vi mottar fra den cubanske staten.

Mens fagbevegelsen i andre land møter sterk motbør når de vil bedre arbeidernes kår, deltar vi på Cuba i beslutningsprosessene regjeringen vår gjennomfører. Vi blir hørt. Vi er eiere av produksjonsmidlene. Rikdommen fordeles på hele samfunnet. Hele arbeiderklassen høster fruktene.

Vårt forbund har vel 147 000 medlemmer som arbeider i næringsmiddelindustrien. De er fordelt på 3 896 klubber. Vi har 12 000 lokale tillitsvalgte, og 68 prosent er kvinner. 164 arbeider på fulltid. De viktigste bransjene er meieri, kjøtt, matolje, frukt, kaffe, sjokolade og brød. Pluss fisk.

Kjære kamerater. Jeg kan ikke avslutte uten å takke NNN for hjelp og støtte til forsvar av revolusjonen og kamp mot imperialismen – mot den amerikanske blokaden av Cuba. Vi krever stans i alle tiltak som hindrer Cubas utvikling. Vi støtter også våre fem helter som sitter i fengsel i USA. Vi fortsetter kampen mot høyreekstremismen i USA og terrormafiaen i Florida. Vi takker for solidariske bidrag til forbundet vårt og all støtte i alle år.

Han ville videre takke LO og medlemsforbundene samt 3 F i Danmark for all støtte i arbeidet på Cuba. Man hadde vist stor solidaritet med Cuba gjennom mange år. Jeg håper at vi i fremtiden også kan samarbeid med andre medlemmer av Nordisk Union. Jeg ser det slik at uavhengig av politisk syn, så er det kampen for arbeidstakernes rettigheter som binder oss sammen.

Jeg mener at dere har virkeliggjort det som er slagordet for landsmøtet. Dere har på Cuba vært synlige, sterke og trygge. Vi vil med dette få bekrefte vår solidaritet med NNN og medlemmene i forbundet.

Vi er overbevist om at de resolusjoner og vedtak som fattes på landsmøtet, vil bli til glede for alle medlemmene. Jeg tror at de mange tillitsvalgte i forbundet kommer til å få sakene gjennomført i praksis.

Vi ønsker også den nye ledelsen som blir valgt lykke til med arbeidet.
Vi kommer til å møte konflikter og farer også i fremtiden.

Jeg gratulerer forbundet med et flott landsmøte. Leve samholdet mellom NNN og det cubanske forbundet SNTIAP. Leve medlemmene!

Til slutt overrakte Pedro en anerkjennelse til forbundslederen og et cubansk flagg som han måtte love å bære under 1. maitoget i Havana i 2014.
Da hadde forbundsledelsen lovet å være til stede.

Forbundslederen takket for en engasjerende hilsningstale.

Hilsen fra Russland

Natalia Agapova fra Agro Industrielle Complex Russland, gratulerte forbundet med landsmøtet. Kjære delegater og gjester ved NNNs 24. landsmøte!

La meg få gratulere dere med denne viktige anledningen, på vegne av fagforbundet for det agroindustrielle komplekset i Russland, og ønske landsmøtet et fruktbart arbeid og konstruktive vedtak. Hun sa seg også enig i hilsningene fra Cuba.

Fagbevegelsen i Norge har sterke historiske tradisjoner. Og vi ser de gode resultatene av Det norske Arbeiderpartiets styre. Det har vært til gagn for arbeidsfolk.

Vi kjenner Norge som et land med større produktivitet, høyere sysselsetting og lavere arbeidsledighet enn de fleste andre land, noe som skyldes en lang og vellykket tradisjon for samarbeid mellom fagforeningene, arbeidsgiverne og regjeringen - selv om vi vet at arbeidsgiverorganisasjonene stadig oftere angriper dagens økonomiske modell.

Sentralstyret i fagforbundet for det agroindustrielle komplekset i Russland og våre regionale organisasjoner føler støtten og solidariteten fra våre norske kollegaer og nærer en oppriktig og dyptfølt respekt for dere.

Vi takker NNN for hjelpen dere har gitt oss med å skolere våre medlemmer og tillitsvalgte. Og også for hjelpen med å opprette koordinerte forbindelser mellom grunnorganisasjonene innen de enkelte foretakene, slik som Orkla.

Vi er alle bekymret for problemene med å sikre faglige rettigheter og friheter, som i dag dessverre blir brutt på en stadig farligere måte. Vi ser stadig oftere forsøk på innblanding i fagforeningenes arbeid.

I dag har vi spesielt sterkt fokus på hvordan vi kan føre effektive forhandlinger med arbeidsgiverne, hvordan vi kan organisere og gjennomføre vellykkete kampanjer til støtte for faglige krav, og gjennom det hvordan vi gir et viktig bidrag til utviklingen av et demokratisk samfunn i vårt land.

Det finnes forskjeller mellom våre fagforbund, men det er langt mer som forener oss. Det viktigste som forener oss i dag, som aldri før, er vår profesjonelle og faglige solidaritet!

Lykke og hell og blomster til dere og deres familier! Hun overrakte til slutt en souvenir til forbundslederen - med motiv fra Moskva.

Forbundslederen takket og sa at man fikk ta lunsj nå. Det gjensto to hilsningstaler til etter lunsj kl. 14.30 Det var hilsener fra Serbia og Slovakia.

Møtet hevet kl. 13.03.

Ettermiddagsmøtet onsdag

Ettermiddagsmøtet startet kl. 14.40 med flere hilsningstaler, først denne fra Slovakia:

Hilsen fra Slovakia og OZP ved Magdalena Mellenova

Det er en ære for Den slovakiske republikkens næringsmiddelarbeideres forbund, og det er en ære for meg personlig, å få anledning til å tale på denne viktige begivenheten, som NNNs landsmøte uten tvil er.

La meg først overbringe varme hilsener fra medlemmene av den slovakiske republikkens næringsmiddelarbeiderforbund, fra kolleger i formannskapet som nominerte meg som delegat til NNNs landsmøte, samt fra alle mine kolleger, og spesielt venner som dere har i Slovakia.

Deres kontinuerlige og allsidige støtte av våre aktiviteter har vedvart i 19 år, og neste år vil det 20-årsjubileum for arbeidet. Tro meg, for fagforeningene i næringsmiddelindustrien er det et veldig verdifullt samarbeid. Dere har lært oss mye i kollektive forhandlinger, vi har lært å føre sosial dialog, og dere har støttet oss gjennom alle våre politiske jordskjelv som forekommer ganske ofte i Slovakia. Det er 15 år siden jeg sto på denne talerstolen for første gang som forbundets leder.

Mye har endret seg gjennom årene. Vi gikk gjennom en vill privatisering av nasjonaløkonomien. Nesten all statlig eiendom gikk over på private hender. Vanlige mennesker ble fattigere. Vi har overlevd inntreden i EU, vi fikk reise fritt, drive næring og kjenne fri flyt av varer og tjenester. Igjen er vi blitt fattigere. For fire år siden fortalte jeg dere om en fattigdom som ikke ga rom for et verdig liv. Det var ubehagelig for meg å snakke om det.

I dag er virkeligheten enda verre. Ledigheten har steget til 14,7 prosent og er økende. Vår økonomi er altfor avhengig av bilindustrien. Tradisjonelle næringer som landbruk og den viktige matindustrien, gikk på en smell som knapt kunne helbredes. Vi har mistet vår selvforsyning, og butikkene er fulle av importert mat. Store næringsmiddelkonserner er avviklet. Vi blir færre medlemmer i forbundet. Vi klarer å få 170 nye medlemmer pr år, men taper 2000.

Nye arbeidsformer, korttidskontrakter eller arbeid gjennom agenturer, gir ikke anledning til etablering av fagforeninger i bedrifter.

I lille Slovakia er det registrert 1 200 rekrutteringsbyråer. Ofte bestjeler de de ansatte.

Ærede damer og herrer, ærede formann.

Tillat meg å uttrykke en stor og uforbeholden takk for informasjonen som vi fikk fra NNNs lederskap ved et personlig møte i Bratislava desember 2011.

Vi fikk opplysninger om å kunne søke midler fra Norsk Innovasjon sin garantiordning. Det har brakt oss betydelig suksess. Vi har mottatt 22 500 EUR til prosjektet "Opplæring og kvalitetsbygging av arbeidstakernes representanter i næringsmiddelindustrien". Vi var ett av åtte prosjekter som lyktes.

Til tross for den vanskelige økonomiske og sosiale situasjonen i Slovakia, gir vi ikke opp. Vi jobber for fullt. Vi samarbeider med det regjerende sosialdemokrati, forhandler tariffavtaler og har et svært godt samarbeid med forbund i utlandet.

Jeg takker av mitt hjerte for invitasjonen til dette spektakulære NNN-landsmøtet, og for all hjelp vi har fått. Jeg ønsker landsmøtet suksessfulle debatter og gode beslutninger.

Hilsen fra Serbia

Slavko Vlasisavljevic sa at det var en stor ære å få snakke til alle på NNN landsmøtet, som alle jobbet for viktige verdier. Han så frem til å leve i et demokratisk Serbia, med store individuelle og kollektive friheter, med ansvar for egen utvikling.

Samarbeidet med dere i NNN har vært viktig i en vanskelig tid i Serbia. Vi har vært gjennom en katastrofal privatiseringsprosess hvor mange av våre medlemmer er oppsagt, og vi har mistet mange medlemmer. I den senere tid har vi opplevd en liten vekst fordi at vi overlevde - takket være samarbeidet med dere.

Vi er et veldig ungt forbund og har bare eksistert i 20 år, mens dere har en lang erfaring med fagforeningsarbeid. Dere har bevist at dere gjennom bevisst arbeid kan oppnå høyere lønn og bedre arbeidsvilkår. Myten om det frie marked må brytes ned.

Vi har lært mye gjennom samarbeidet med NNN. NNN er en ungdommelig og energisk 90-åring som er solidariske og som støtter kamerater over hele verden. Vi er et ungt forbund som hilser på vegne av våre medlemmer, og jeg

overbringer herved mine hilsener. Det er vanskelige tider for fagbevegelsen i Serbia, og vi er interessert i å vise solidaritet med andre som også sliter.

Så vil jeg unnskyldte at Jan-Egil, Kjell og Arild fikk så mye å gjøre under besøket i Serbia. De var i møter med direktører og arbeidere, med regionale koordinatorene. De deltok også i en offentlig protest mot matoljefabrikkene, og Jan-Egils uttalelser ble gjengitt i serbiske aviser. Til slutt vil jeg takke forbundsledelsen for at jeg fikk ordet og ønsker lykke til med kloke avgjørelser. Han ville også overreke forbundslederen en klokke som ikke ville kunne gå bakover i tid. Med litt batteri kunne den gå fremover i tid - til en bedre fremtid.

Forbundslederen takket for hilsenen og sa at klokken skulle henges opp på kontoret.

Dirigenten sa at man nå var ferdig med hilsningstalene under dagsordens punkt 6.

Forslagene

Det forelå tre forslag til behandling under dette punkt på dagsordenen:

Det gjaldt en uttalelse om brudd på menneskerettighetene i konsernet som eier Freia, det gjaldt en uttalelse om internasjonal solidaritet og det gjaldt en bevilgningssak på internasjonal solidaritet.

Etter at disse sakene var behandlet, skulle man ta seg tid til å lese protokollens fra ettermiddagsmøtet tirsdag. Deretter ville man legge frem valgkomiteens innstilling og man ville bevilge delegatene en pause slik at man fikk anledning til å snakke sammen om innstillingen. Slik var kjøreplanen.

Hun sa at om man oppdaget feil i protokollen, skulle man sende skriftlig melding til dirigentene. Det ble også gitt beskjed om at alle delegater under 30 år skulle møte ved pianoet for avfotografering etter møtet.

Dirigenten viste til landsstyrets innstilling til uttalelse på dette punktet:

Uttalelsen om menneskerettigheter:

NNN samlet til landsmøte 7. -11. april 2013 har behandlet situasjonen som har oppstått i Mondelez International og vedtok følgende uttalelse:

Etter den arabiske våren ble det dannet uavhengige fagforeninger både i Tunisia og Egypt. I SOTUBI kjeksfabrikk i Tunisia og tyggegummifabrikken i Alexandria i Egypt dannet Kraft-ansatte lokale fagforeninger. De fikk et vanskelig samarbeid med ledelsen. Tøffe forhandlinger i Tunisia sist sommer endte med at klubbløderer ble avskjediget. Senere ble nestleder suspendert fra jobben. Ledelsen lovet å ta dem inn igjen hvis hele fagforeningsstyret trakk seg. Det gjorde de uten at ledelsen innfridde sitt løfte. Kraft/Mondelez toer sine hender og sier at alt ansvar ligger hos joint-venture-partneren, som eier 51 %.

I Egypt kvittet ledelsen seg med alle fem i fagforeningsledelsen etter en spontan streik. Gjennom en lapp på oppslagstavlen hadde ledelsen gjort det kjent at de ikke ville gi arbeiderne 15 % lønnsøkning, slik president Morsi hadde pålagt alle bedrifter å gjøre. Også tillitsvalgte som ikke var på jobb denne kvelden, ble avskjediget. Nå vandrer saken i det egyptiske rettsvesenet. Imens står de berørte uten jobb, og fagforeningen ligger nede.

Lokal ledelse ville ikke ha noen dialog med fagforeningen for å finne en løsning. Det er ledelsen på et høyere nivå sitt ansvar å rydde opp i dette. Toppledelsen i Mondelez har imidlertid valgt å støtte den lokale ledelse. Konsernets handling strider mot OECD og FN sine retningslinjer og ILO-konvensjonene. Det er et helt uakseptabelt brudd på menneskerettigheter, og fagforeningsfiendtlig aktivitet godtas av ledelsen. Dette er et dårlig signal for de ansatte i andre land.

Alle invitasjoner til dialog fra IUKL står ubesvart. Landsmøtet i NNN støtter fullt opp om kampanjen IUL har startet til støtte for fagforeningene i Tunisia og Egypt. Vi oppfordrer alle til å gå inn på kampanjens webside (www.screamdelelez.org) og sende protestbrev til ledelsen i Mondelez, og spore informasjon om kampanjen. Landsmøtet i NNN oppfordrer innstendig ledelsen i Mondelez International til å løse konfliktene gjennom dialog.

Det må sørges for at de berørte fagforeningslederne får tilbake jobbene sine.

Fagforeningene må fritt få velge sine tillitsvalgte.

Lokal ledelse respekterer fagforeningene og etablerer et konstruktivt samarbeid.

Konsernet må følge ILO-konvensjonene om arbeidstakerrettigheter.

Bente Løvaas, landsstyret, sa at retten til fagorganisering er nokså rotfestet i Norge, men slik er det ikke i alle land. Det er bl.a. store problemer i USA. Når noen i en bedrift ville organisere seg, sendte bedriften fem direktører som hadde som oppgave å true arbeiderne til å si nei til organisering.

I Tunisia og Egypt ble det etter den arabiske våren dannet fagforeninger som siden har fått store problemer med konsernledelsen i Kraft/Mondelez.

Selv om bedriften skal holde seg til ILO-konvensjonen, FNs menneskerettigheter og OECDs regler, bryter de alle reglene. Dette er uakseptabelt for oss, og derfor har man prøvd å få konsernledelsen i tale ved å aktivisere IUL og nordiske forbund. Vi mener at et angrep på 1 er et angrep på alle. Derfor må vi være solidariske. En personalsjef fra Midtøsten var litt på glid, men ble stanset av konsernledelsen. Dette har endt med at IUL har startet en kampanje mot konsernet. De bryter både sine egne etiske retningslinjer og internasjonale retningslinjer for arbeidslivet-

Uttalelsen: Brudd på menneskerettigheter i konsernet som eier Freia - Mondeles International - tidligere Kraft Foods, ble enstemmig vedtatt.

Man gikk så over til behandling av landsstyrets innstilling nr. 83

Internasjonalt arbeid - bygget på forslag 118:

Uttalelse Internasjonalt arbeid

NNN vil fortsette sitt internasjonale engasjement som i dag.

NNN er medlem i Nordisk Union, EFFAT og IUL og vil gjennom disse organisasjonene arbeide for å styrke den internasjonale solidariteten.

Internasjonal fagbevegelse er under press fra mange hold også i Europa.

NNN vil stå sammen med disse organisasjonene i dette fellesskapet som en motvekt mot den internasjonale kapitalen.

Vi vil arbeide for at rike lands forsøk på utnyttelse av fattige land, blir motarbeidet og vil blant annet følge med i utviklingen i WTO-forhandlinger og Norges forhandlinger om handelsavtaler med andre land.

Faglige rettigheter, retten til å organisere seg og forhandle kollektivavtaler er helt grunnleggende for utviklingen av demokratier i verden. Dette vil være grunnlaget for arbeidet som forbundet gjør i andre land.

Derfor vil vi, i tillegg til arbeidet gjennom våre internasjonale organisasjoner, ha et samarbeid mot noen utvalgte andre land hvor disse områdene vil være hovedprioritert. NNN har i perioden hatt samarbeid med våre søsterorganisasjoner i Serbia, Slovakia, Cuba og Russland. I tillegg er det opprettet kontakt med kinesisk LO. Forbundsstyret vil til en hver tid vurdere hvilke land vi skal ha et slikt samarbeide med og kontinuerlig evaluere dette.

USAs politikk overfor Cuba må endres og NNNs landsmøte krever at:

- USA opphever blokaden samt de økonomiske og politiske sanksjoner mot Cuba.*
- Cuba behandles som andre frie nasjoner.*
- USA benåder og løslater frihetskjemperne «The Cuban Five» - Gerardo Hernandez, Ramón Labanino, Revé González, Fernando González og Antonio Guerrero - og at de tillates å returnere hjem til sine familier.*

NNN vil i kommende fireårsperiode også fortsette sitt samarbeid med Norsk Folkehjelp om landprogram i El Salvador og Cuba og bevilger kr. 350 000 pr år til dette i landsmøteperioden.

Debatten

Arne Larsen syntes uttalelsen var litt tynn på Cuba. Det er et land med lite ressurser – og stort hjerte. Likevel tar de vare på det biologiske mangfoldet. Jeg har selv sett hvor godt fagbevegelsen på Cuba jobber. Folkehjelpen, NNN og LO prøver å lære bort organisasjonsliv til cubanske bedrifter, kanskje særlig joint venture-bedrifter, som er en nyskaping.

Men det verste er likevel USAs boikott. Ansvaret ligger på Obama og USA. Det må også oppnås en benådning av de fem cubanerne som på feilaktig grunnlag sitter fengslet i USA.

Dirigenten opplyste at Arne Larsens forslag var innbakt i landsstyrets innstilling.

Erik Hagen hadde vært på tur for å studere nærmere Norsk Folkehjelps prosjekt i El Salvador. Der er det tøffe forhold. Alle pengene fra Norge går til selvhjelpsarbeid, helse og velferd og til drift av radio på vegne av fagforeningene. Det var flott å se. Organisering gir makt. Der er ekstremt mye fattigdom, og mange kriminelle gjenger. Utenfor radiostasjonene måtte det holdes vakt med maskinpistol.

Meld dere inn i Folkehjelpen! De driver et godt arbeid, som kommer folket til gode.

Leif Olav Støle var en smule skeptisk til å støtte de fengslede cubanerne, for på Wikipedia hadde han lest at de var dømt for spionasje mot USA.

Yngve Hansen støttet alt som var sagt om arbeidet i El Salvador. Av alle penger vi bruker i NNN, er ingen så vel anvendte som dem som går til El Salvador.

Arne Larsen mente Wikipedia var en ufullstendig kunnskapsbase dersom en ville vite hva som skjedde med de fem cubanerne. De ble sendt til Florida for om mulig å hindre at mafiaen i Florida – utvandrede cubanere – skulle forårsake terrorhandlinger på Cuba. De ble arrestert og dømt på feilaktige premisser.

Kjell Mjaatvedt kalte dem frihetskjemper, og ba om at landsmøtet støttet den cubanske fagbevegelsen.

Leder av redaksjonskomiteen, Eystein Gaare, opplyste at redaksjonskomiteen mente det var riktig å innarbeide Arne Larsens forslag i landsstyrets innstilling.

Deretter ble innstillingen – med Larsens tillegg – enstemmig vedtatt.

Humanitære bevilgninger

Forslag 120 - landsstyrets innstilling nr. 85 gjaldt bevilgning til humanitære organisasjoner. Det ble foreslått en årlig bevilgning på 350 000 kroner til Norsk Folkehjelp gjennom hele perioden, og én bevilgning på 150 000 kroner til Amnesty. Dette ble enstemmig vedtatt.

Bjørn Tore Kyllø gjennomgikk deretter protokollen fra tirsdagens ettermiddagsmøte. Det var ingen merknader og protokollen ble godkjent.

DAGSORDENS PKT. 13 - Valg

Leder av valgkomiteen, *Svein Førde*, la fram valgkomiteens innstilling. Den var enstemmig med unntak av vervet som 2. nestleder, der et mindretall på tre ville ha *Jarle Wilhelmsen* fra Hordaland. Flertallet ønsket *Lars Iver Wiig*.

Førde sa at valgkomiteen hadde lagt vekt på stå samlet, og det hadde man nesten på nesten alle poster. Det var krevende, særlig fordi det skal være god fordeling på distrikt, bransjer og kjønn. Han anbefalte landsmøtet å velge Wiig, som han karakteriserte som initiativrik, god til å organisere og sånn sett var den beste kandidaten til vervet.

Eva Marie Fandal representerte mindretallet i valgkomiteen, som ville ha Jarle

Wilhelmsen inn som 2. nestleder. Det var blant annet begrunnet med at det ville gi en bedre bransjemessig spredning. Hun mente Wilhelmsen hadde hatt en fin utvikling i NNN, og han er i dag en mann med god ballast. Og så har han den gode egenskapen at han ikke vil hoppe rett til topps, men heller jobbe seg oppover i systemet.

Valgkomiteens innstilling var som følger:

ADMINISTRASJON	Sted	Bransje	Posisjon
1. Jan-Egil Pedersen	Telemark	Kjøtt	Leder
2. Anne Berit Aker Hansen	Oslo	Sjokolade	1. nestleder
3. Kjell Mjaatvedt 1.6.14 / Lars Iver Wiig	Hordaland/Oslo Ah	Meieri	2. nestleder
4. Hans-Johan Dahl 8.10.14 / Ann Solveig Sørensen	Nordland/Finnmark	Baker / Fisk	Forbundssekretær Nord Norge
5. Eystein Gaare 20.9.14 / Asle Tronstad	Oslo Ah/Sør-Trøndelag	Bryggeri / Kjøtt	Forbundssekretær
6. Jarle Wilhelmsen	Hordaland	Bryggeri	Forbundssekretær
7. Bjørn Tore Kyllø	Sør-Trøndelag	Kjøtt	Forbundssekretær
8. Ann Elise Hildebrandt	Vest-Agder	Meieri	Forbundssekretær
9. Grete Troset Salberg	Nord-Trøndelag	Konserver	Forbundssekretær

FORBUNDSSTYRET	Sted	Bransje	Posisjon
1. Jan Egil Pedersen			Leder
2. Anne Berit Aker Hansen			1. nestleder
3. Kjell Mjaatvedt 1.6.14 / 2. nestleder			2. nestleder
4. Hans-Johan Dahl 8.10.14 / Grete Troset Salberg			Forbundssekretær
5. Erik Hagen	Oslo	Vin og Brennevin	
6. Knut Roar Berg	Østfold	Baker	
7. Svein Førde	Sogn og Fjordane	Meieri	
8. Ken Ove Sletthaug	Rogaland	Kjøtt	
9. Jostein Aukland	Oslo	Bryggeri	
10. Trygve Isaksen	Troms	Fisk	
11. Marit Kristin Karlsen	Nord-Trøndelag	Konserver	

LANDSSTYRET	Sted	Bransje
1. Ann Iren Karlsen	Nordland	Kjøtt
2. Tove Berit Berg	Vestfold	Egg og Fjørfe
3. Endre Sekse	Sogn og Fjordane	Fisk
4. Eva Fandal	Oslo og Akershus	Sjokolade
5. Janne Halvorsen	Østfold	Idun
6. Tore Nielsen	Hordaland	Toro
7. Viggo Sennesvik	Nordland	Kjøtt
8. Jannicke Kjenes	Hordaland	Bryggeri
9. Egil Torland	Rogaland	Meieri
10. Jan Vidar Hansen	Oslo og Akershus	Bryggeri
11. Jon Erik Lyng	Telemark	Mølle
12. Reidun S. Fossedal	Vestfold	Baker

VARAREP.	Sted	Bransje	Vara for plass:
1. Ingunn Ekremsæter	Sogn og Fjordane	Baker	3 og 6
2. Terje Utstrand	Sør-Trøndelag	Sjokolade	11 og 12
3. Tor Arne Johansen	Oslo og Akershus	Meieri	4 og 10
4. Stine Ohrvik	Hordaland	Meieri	5 og 7
5. Ingve Solvik-Olsen	Rogaland	Konserver	2 og 9
6. Robert Kollevåg	Hordaland	Toro	1 og 8

KONTROLLKOMITEEN	Sted	Bransje
1. Svein Bjørnland	Østfold	Kjøtt
2. Unni Gullstein	Oslo og Akershus	Baker
3. Stein Hagala	Møre og Romsdal	Meieri

VARAREP.		Bransje
1. Mikael Persson	Oslo og Akershus	Meieri

LOs REPRESENTANTSKAP		Bransje
1. Anne Berit Aker Hansen	Administrasjon	
2. Tony Farman	Oslo og Akershus	Bryggeri
3. Dag Rune Herting	Vestfold	Meieri
4. Ann Kristin Kvalønsund	Vestfold	Kjøtt
5. Irene Nilsen	Finnmark	Fisk

PERSONLIG VARA		Bransje
1. 2. nestleder	Administrasjon	
2. Adil Amin	Oslo og Akershus	Vin og Brennevin
3. Ingunn Engelsvoll	Rogaland	Meieri
4. Ivar Andre Råna	Aust-Agder	Bryggeri
5. Nina Hanssen	Nordland	Fisk

LO-KONGRESSEN		Bransje
1. Anne Berit Aker Hansen	Administrasjon	
2. Hans Joan Dahl	Administrasjon	
3. Eystein Gaare	Administrasjon	
4. Endre Sekse	Sogn og Fjordane	Fisk
5. Ann Kristin Kvalønsund	Vestfold	Kjøtt
6. Sara Persson	Østfold	Egg og Fjørfe
7. Erik Hagen	Oslo og Akershus	Vin og Brennevin
8. Ingunn Ekremsæter	Sogn og Fjordane	Baker
9. Jan Lillebo	Sør-Trøndelag	Bryggeri

PERSONLIG VARA	Sted	Bransje
1. Jarle Wilhelmsen	Administrasjonen	
2. Grete Troset Salberg	Administrasjon	
3. Bjørn Tore Kyllø	Administrasjon	
4. Ingve Solvik-Olsen	Rogaland	Konserves
5. Ivar Andre Råna	Aust-Agder	Bryggeri
6. Bjørn Moastuen	Hedmark	Kjøtt
7. Arne Larsen	Oslo og Akershus	Vin og Brennevin
8. Hilde Fismen	Hordaland	Meieri
9. Hjørdis Gulla	Sør-Trøndelag	Fisk

Møtet ble hevet for en kort pause. Møtet fortsatte 16.10.

Generell debatt om valgene

Dirigenten åpnet for en generell debatt om valgkomiteens innstilling. Han hadde i utgangspunktet to inntegnede talere, men det ble flere.

Hilde Karin Fismen støttet mindretallets innstilling og Eva Marie Fandals begrunnelse. Hun ville sterkt støtte Jarles kandidatur. Jarle var en som jobbet for medlemmene. Han var bra på verving i Hordaland, og kan komme til å gjøre en god jobb som nestleder. Han er en mann som vokser med oppgavene. Vi krever skriftlig avstemning. Vi har 11 stemmer som krever dette.

Ingve Hansen sa at han kanskje hadde vært litt for ofte på talerstolen, men han ble stående likevel. Han syntes ikke valgkomiteens innstilling avspeilet mangfoldet i forbundet. Innstillingen var for østlandsorientert. Han sa videre at han hadde et meget godt inntrykk av Jarle. Da han kom til Nordland, viste han stor evne til å sette seg inn i fiskeribransjen, som var ny for ham. Han støttet derfor Jarles kandidatur.

Børge Otterøen sa at han kom fra Rogaland, og han hadde gjennom sin tid i forbundet hatt mye problemer med bergensere. Allikevel ville han støtte Jarle. Distriktstilknytning må gjelde også i dette valget. - Jeg vet at det er vanske-

lig å endre en innstilling fra valgkomiteen, men jeg prøver for tredje gang og håper jeg lykkes denne gangen.

Henrik Stabel sa at han kom fra storbyen Arendal. Han støttet en representant fra distriktene. Jarle bør på den jobben. Han var behjelpelig når de ansatte ved bryggeriet i Arendal kjøpte selskapet. Jarle har gått gradene i forbundet, og det er ekstremt viktig at han blir valgt. Det blir feil å velge Lars Iver.

Tor Arne Johansen sa at det var et sterkt økende press mot mat- og drikkeindustrien i Norge. Dagligvarekjedene har også vist en veldig offensiv holdning. I denne forbindelse vil det også være et sterkt fokus på næringspolitisk arbeid. Vi har her valget mellom to dyktige tillitsvalgte. Etter hans mening var Lars Iver Wiig den beste kandidaten, og det må kunne veie opp imot hvor i landet han kommer fra. Derfor må dere støtte Lars Iver.

Asle Tronstad viste til et benkeforslag som var fremmet av avd. 10. Det gjaldt konserntillitsvalgt i Orkla som de ville foreslå som medlem av forbundsstyret med ny vararepresentant.

Egil Torland sa også at det var to gode kandidater. Han gikk inn for Lars Iver som han betraktet som en god organisasjonsutvikler. Han hadde sittet i forhandlingsutvalg når de forhandlet med Tine om en ny konsernoverenskomst. Med Lars Ivers hjelp kom vi frem til en meget god overenskomst som sikrer de ansatte god representasjon i konsernledelse og arbeidsutvalg. Lars Iver er nå klar for større oppgaver. Han bør være med på å prege utviklingen i forbundet i tiden fremover. Han bør prege utviklingen ettersom han er en god organisasjonsutvikler.

Dirigenten foreslo at delegatene tok opp endringsforslag på det enkelte punkt i innstillingen.

Dag-Rune Herting takket for noen flotte landsmøtedager. Rammevilkårene i industrien hadde stått sentralt. Lars Iver er en kløpper på rammevilkår, konsernavtaler og han bidro ved ostetollforslaget.

Kåre Pedersen sa at det virket ulogisk når noen advarte mot at Lars Iver plutselig skulle hoppe inn i forbundsstyret. Det er en merkelig betraktning. Mange

har hoppet inn med godt hell og gjort det kjempebra. Lars Iver er en supergod kandidat. Han har kjempekompetanse på pensjon og økonomi. Det er altså ikke ulogisk å velge en kvalifisert og engasjert tillitsvalgt til 2. nestleder.

Voteringen

Dirigenten åpnet for votering. Det ble gjennomført i tråd med innstillingen, med disse endringene:

Når *Kjell Mjaatvedt* fratrer administrasjonen 1. juni 2014, blir han erstattet av *Jarle Wilhelmsen*, Hordaland, som 2. nestleder.

Wilhelmsen ble satt opp mot valgkomiteens forslag på *Lars Iver Wiig*, og ble valgt med 116 stemmer. Wiig fikk 87. Det var 5 blanke stemmer.

Møtet tok ti minutters pause, og deretter foreslo valgkomiteens leder, *Svein Førde*, at valgkomiteen anbefalte *Stein Hagala* fra Møre og Romsdal til den ledige plassen som forbundssekretær i administrasjonen etter *Jarle Wilhelmsen*. Han er 53 år, fra Ålesund, og har vært tillitsvalgt i Tine siden 1998. Han er også fylkeskoordinator i Møre og Romsdal.

Stein Hagala ble valgt inn som forbundssekretær i administrasjonen - enstemmig.

Jan Vidar Hansen fra Oslo og Akershus var valgkomiteens forslag til plass nr. 10 i landsstyret. Han ble utfordret av Terje Utstrand fra Sør-Trøndelag. Utstrands talsmann, Øyvind Rønningen, mente Sør-Trøndelag absolutt burde være representert i landsstyret. Og Oslo og Akershus hadde to der. Han utropte Utstrand til en super representant for alle merkevarebedriftene i Norge. Erik Hagen mente på sin side at Jan Vidar Hansen fra Cola ville kunne gjøre en utmerket jobb i landsstyret og ba om landsmøtets støtte til hans kandidatur.

Terje Utstrand ble deretter valgt inn som nr. 10 i landsstyret med 126 stemmer. Hansen fikk 74. Det var 3 blanke stemmer, og 5 unnløst å stemme.

Kontrollkomiteen

Dirigenten sa at *Stein Hagala* ikke lenger var aktuell for kontrollkomiteen ettersom han var valgt til ny forbundssekretær. Her hadde valgkomiteen foreslått ny kandidat, *Kåre Pedersen* fra meieri, Sør-Trøndelag. Han ble valgt til nytt medlem av kontrollkomiteen.

De øvrige to ble valgt etter innstillingen fra valgkomiteen. Det samme med vararepresentanten.

LOs representantskap/LO-kongressen

Her opplyste dirigenten at *Kjell Mjaatvedt* skulle slutte som personlig vararepresentant inntil han gikk av og Jarle Wilhelmsen kunne overta. Kjell Mjaatvedt tok ordet og sa at han ikke behøvde å ta plass for andre. Han var medlem av kontrollkomiteen og møtte derfor allikevel i LOs representantskap og LO-kongressen.

Han foreslo at Jarle Wilhelmsen overtok hans plass som vara i valgkomiteens innstilling både i LOs representantskap og LO-kongressen. – Så kan han begynne å lære, og han er god til det, sa Mjaatvedt.

Det virket som om forsamlingen sluttet seg til dette, og man fulgte valgkomiteens innstilling på valgene til LOs representantskap og LO-kongressen, med de av Mjaatvedt foreslåtte endringer.

Dirigenten sa at administrasjonen skulle samles etter møtet til fotografering. De andre kunne gjøre seg klar for landsmøtefesten. Den er i år ikke på Plaza, men på Bristol. Hvis dere ikke vet hvor Bristol er, får dere spørre noen som vet.

Så en hyggelig beskjed fra forbundslederen: – Møtet i morgen starter ikke som vanlig kl. 09.00, men kl. 10.00. God fest!

Møtet ble hevet 17.25.

Landsmøtet torsdag

Torsdagens møte begynte klokken 10.00, og *Terje Havrøy* ledet allsangen «Vi bygger landet» – sammen med redaktør *Jo Hestnes*.

Møteleder *Erik Hagen* åpnet møtet og ga ordet til *Ann Elise Hildebrandt*, som refererte protokollen for onsdagen, både formiddag- og ettermiddagsmøtet. Den ble enstemmig godkjent.

Dirigenten viste til det fremlagte forslag til fiskeripolitisk uttalelse:

Fiskeripolitisk uttalelse

Fiskeressursene er en nasjonal ressurs og må være under nasjonal styring og kontroll. En bærekraftig forvaltning og beskatning av ressursene må sikre at Norge får sine rettmessige kvoteandeler. Fiskerilovgivningen må gjøres bedre egnet som tilrettelegger for hele næringen.

NNN mener:

Reguleringene må legges til rette for en jevn tilførsel av råstoff gjennom hele året. Dette kan skje ved bruk av periodisering, fangstordning og endring av kvoteåret i hvitfisksektoren. Hensikten er å sikre ferskt råstoff gjennom hele året til industrien, for en økt bearbeiding i Norge og ikke eksportere ubearbeidet fisk.

Trålerflåten må stimuleres til å levere ferskt råstoff til landanleggene. En reell bearbeidingsplikt må innskjerpes for de konsesjonene som er gitt med slike bindinger. Det må gis dispensasjon for at industrien også kan eie kystfartøy. Reguleringene må også bidra til at fartøy som leverer ferskt råstoff til industrien og til levende lagring, må gis tilleggskvoter.

Høsting av fisk skal bidra til verdiskaping i Fastlands-Norge. Fiskeindustrien må ta i bruk ny teknologi og gis stabile rammebetingelser. Det må vurderes innført ressursrente på fisk som landes og blir eksportert ubearbeidet.

Det må legges til rette for en videreutvikling av havbruksnæringen og med økt grad av videreforedling. Nye konsesjoner må tildeles selskaper som videreforedler fisken i Norge.

Konsesjonsbetingelsene må endres for å oppnå forutsigbar og jevn produksjon, sysselsetting, prisnivå og leveranser av produkter.

Grensen for hvor mye oppdretterne kan ha i sjøen til enhver tid (MTB), må utvides. NNN mener det er rom for vekst i alle områder der det er miljømessig bærekraft for økt produksjon.

NNN vil arbeide mot sosial dumping i fiskeindustrien. Utenlandske arbeidstakere må sikres fast ansettelse og lønns- og arbeidsforhold som norske arbeidstakere.

Forbundssekretær *Eystein Gaare* hadde bedt om ordet fordi det hadde kommet inn to forslag til endringer av den fiskeripolitiske uttalelsen. Man har i den endelige uttalelsen tatt hensyn til disse forslagene og det er avklart med forslagsstillerne at deres forslag nå er dekket av den endelige formuleringen.

Disse fremstår nå som tilleggforslag på 3. og nest siste avsnitt i den opprinnelige uttalelsen: *Konsesjonsbetingelsene må endres for å oppnå forutsigbar og jevn produksjon, sysselsetting, prisnivå og leveranser av produkter.*

Grensen for hvor mye oppdretterne kan ha i sjøen til enhver tid (MTB) må utvides. NNN mener det er rom for vekst i alle områder der det er miljømessig bærekraft for økt produksjon.

Ingen andre ønsket ordet og uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Forslag 113

Landsstyrets innstilling 79, som støttet forslag 11:

NNN vil arbeide for at den økonomiske krisa i Europa skal betales av kapital-eierne og ikke av de europeiske arbeiderne. Innsparingspakken må erstattes av større skattlegging av kapitaleierne og innføring av skatt på alle finanstransaksjoner (Tobin-skatt). NNN vil arbeide for dette i de internasjonale organisasjonene vi er medlemmer av.

Begrunnelse:

I Sør-Europa og enkelte andre europeiske land er det lånt ut for mye penger, ofte finansiert av finanskapitalen og bankene f. eks. i Tyskland. Når utlånerne ikke får inn pengene sine, bruker landene milliarder på å redde bankene og finanskapitalen mens de vanlige innbyggerne får kuttet velferd og lønn. Arbeidsløsheten stiger – for enkelte land til over 59 % for ungdommen. Dette forverrer krisen ytterligere og gjør situasjonen enda mer håpløs for arbeidsfolk. Dersom ikke dette stoppes, blir det en nedadgående spiral som vil gjøre ubotelig skade på flere generasjoner, og krisen vil kunne spre seg til enda flere land. Kapitaleierne må betale, og disse midlene må brukes i en motkonjunkturpolitikk der landene må sette i gang og investere i en rekke aktiviteter for å bekjempe arbeidsløsheten og den økende fattigdommen.

Landsstyrets innstilling nr. 78:

Innsparingspakken i Europa rammer arbeidstakerne hardt og er en trussel mot vanlige folks livsvilkår. De som har ansvar for den økonomiske krisa, må også ta konsekvensene. Forbundet vil arbeide for regulerte og kontrollerbare økonomiske systemer både nasjonalt og internasjonalt. Forslaget tiltres.

Forslag nr. 114

Landsstyrets innstilling nr. 78:

Uttalelse om Norges forhold til EU

Den av redaksjonskomiteen redigerte utgaven av landsstyrets innstilling var som følger:

NNN har ved flere landsmøter behandlet Norges forhold til EU. Det er gjennom flere landsmøtevedtak bekreftet et nei til et norsk medlemskap og et ja til EØS-avtalen. NNN vil med denne uttalelsen igjen bekrefte at vi sier et klart nei til medlemskap.

Norge har i dag avklart sitt forhold til EU igjennom EØS-avtalen.

I sær for NNNs medlemmer er det viktig at vi har en avtale med EU hvor landbruk og fisk er unntatt fra avtalen. Det er nødvendig for å sikre våre

defensive interesser på landbruk og våre offensive interesser på fisk. Avtalen er viktig for å kunne føre en selvstendig landbrukspolitikk hvor vi kan opprettholde en norsk råvareproduksjon fra landbruket over hele landet og derved sikre grunnlaget for en stor matindustri.

NNN ser med bekymring på krisen og utviklingen i EU. Forslag som angriper faglige rettigheter er fremmet i EU, og vi registrer at det gjennom ulike dommer er arbeidstakerne som taper i viktige saker. NNN kan ikke godta at nye direktiver og regler svekker grunnleggende rettigheter til norske arbeidstakere, som for eksempel streikeretten, kollektiv forhandlingsrett og nasjonal lønnsdannelse. I kampen mot sosial dumping kan vi ikke godta at EU-regler kommer i veien for et anstendig arbeidsliv i Norge.

EØS-avtalen gir Norge et handlingsrom overfor EU som må utnyttes. Gjennom tidlig påvirkning, arbeid overfor andre land og gjennom europeisk fagbevegelse må det arbeides mot alle forslag som kan svekke våre faglige rettigheter.

Norske myndigheter må i alle saker som svekker faglige rettigheter og norske arbeidstakere, nedlegge veto mot innføring av slike direktiver og retningslinjer.

Erik Hagen, forbundsstyret, sa at han hadde levert endringsforslag til uttalelsen. Han var sterkt uenig i 2. og 3. setning i den opprinnelige innstillingen, og han ba om at disse setningene måtte strykes:

EØS-avtalen er en grunnleggende viktig avtale for norske arbeidstakere og norsk verdiskaping. Den sikrer forutsigbarhet for norsk næringsliv og bidrar til å trygge norsk velferd og konkurranseutsatte arbeidsplasser.

Resten av uttalelsen var veldig bra, men det er litt på kanten å rose EØS-avtalen. Vi må stoppe direktiver som kan virke ødeleggende for norske arbeidstakers rettigheter og arbeidsforhold, bl.a. undergraver Arbeidsmiljøloven.

Vi bør ha en uttalelse hvor vi sier hva vi mener om EØS-avtalen. Vi ser utfordringene. Vi ser at noen direktiver kan gi oss nye verktøy, som vikardirektivet. Vi er imidlertid imot at ikke fast ansatte skal ha fortrinnsrett fremfor innleide

arbeidstakere. Her vil det kunne bli en ESA-sak. Også når det gjelder konkurranseutsetting av jernbanen, vil mange i Norge være mot. Det er det som nå kalles jernbanepakke 3 som skal tvinge oss til å konkurranseutsette lønnsomme strekninger.

Vi har også håndhevingsdirektivet som skal håndtere alle andre direktiver som utfordrer våre tariffavtaler. Vi er usikker på hva som skjer. Vi ser hvordan man på udemokratisk vis skjærer ned på trygder, pensjoner og lønninger i sørlige Europa.

Bente Løvaas, landsstyret, støttet opp om Hagens betraktninger og sa at dette hadde vært behandlet i landsstyret. Jeg var i likhet med Hagen imot 2. og 3. setning i uttalelsen. Ellers synes jeg vi er saklig kritiske til EØS, men da skal vi ikke ha med setninger som er en hyllest til EØS-avtalen, som er noe mye mer enn en forutsigbar handelsavtale. En vanlig handelsavtale ville gitt forutsigbare rammevilkår. EØS-avtalen gjør det ikke.

Vi ønsker å ta vare på velferden i Norge, og vi har et sosialdemokratisk styre sett som sikrer våre rettigheter. Vi ønsker fortsatt å kunne kjempe mot sosial dumping og ha en jernbane som ikke konkurranseutsettes. Da kan vi se langt etter en jernbane til Kirkenes. Vi ønsker ikke at EU skal blande seg inn i vår bank og finanssektor. Derfor må uttalelsen endres, sa Løvaas.

Forbundsleder Jan-Egil Pedersen sa at dette var en sak som det hadde vært stor debatt om i forbundet. Debatten har avtatt noe, men forbundets standpunkt står fast. Forbundet har vært imot EU-medlemskap, men vi mener at EØS-avtalen har vært bra for Norge. Denne saken har vært gjenstand for grundig behandling i landsstyret og forbundsstyret. Det fremgår også klart av uttalelsen at vi skal jobbe mot direktiver som truer våre arbeidsplasser. Norge har klart seg godt med EØS-avtalen, og i noen tilfelle, som med vikardirektivet, har vi fått bedre arbeidsvilkår. Støtt derfor landsstyrets forslag til uttalelse, sa Pedersen

Erik Hagen, forbundsstyret, presiserte at hans forslag om å fjerne de to setningene, ikke var et nei til EØS. Det er snakk om å ta ut arbeidslivet av EØS-avtalen. Det er ikke snakk om å si opp avtalen.

Avstemningen viste at Hagens forslag om å fjerne setning 2 og 3 i andre avsnitt, fikk 100 stemmer og ble vedtatt. Landsstyrets innstilling fikk 78 stemmer.

Forslag 115 - landsstyrets innstilling nr. 80:

Uttalelse om dagligvarekjedenes maktbruk

NNNs landsmøte er fornøyd med at regjeringen har fulgt opp anbefalingene fra Matkjedeutvalget ved å nedsette et lovutvalg som skal vurdere å fremme forslag til en ny «Lov om god Handelsskikk». Landsmøtet er imidlertid urolig over hvor lang tid denne oppfølgingen har tatt.

Det er viktig i forbindelse med denne loven at et eget ombud blir satt til å overvåke utviklingen og at ombudet får reelle muligheter for sanksjoner.

Landsmøtet er særlig bekymret over hvordan dagligvarekjedene utnytter den unike maktposisjonen de har opparbeidet seg i det norske markedet. Her har kun 4 innkjøpspunkter kontroll på dagligvaremarkedet i Norge.

Landsmøtet er særlig bekymret over hvordan dagligvarekjedene utøver et konstant press mot industrien for å overta all distribusjon og få dette inn i sine lukkede systemer.

Landsmøtet mener dette utgjør både en etableringshindring for nye butikkjeder og en dyrere løsning, som til slutt forbrukerne må betale ved at produktene blir dyrere og utvalget dårligere.

Derfor mener landsmøtet at distribusjon må bli et eget marked/forretningsområde som ikke kan eies/drives av dagligvarekjedene uten reell konkurranse.

Vi mener at dagligvarekjedene må ta ansvaret for de ansatte i de tilfellene de overtar distribusjon og lagerfunksjoner. Dette må regnes som virksomhetsoverdragelse. Derfor ber landsmøtet om at NNN arbeider for å endre

lovverket slik at dette blir likestilt som en ordinær virksomhetsoverdragelse.

Uttalelsen om dagligvarekjedenes maktbruk ble enstemmig vedtatt.

Forslag 116 - landsstyrets innstilling nr. 81:

Uttalelse om mat- og drikkevareindustrien

NNN vil arbeide for å fremme en helhetlig matpolitikk, med landbruk over hele landet som sikrer arbeidsplasser i industrien og primærproduksjonen. Og som også ivaretar distriktpolitiske og andre politiske mål.

Sysselsettingen i mat- og drikkevareindustrien utgjør 20 % av den totale industrisysselsettingen i Norge og er en viktig bidragsyter til velferd og verdiskaping.

Store deler av matindustrien er direkte knyttet til en norsk råvareproduksjon og er avhengig av et stort volum for å være konkurransedyktig. Derfor må industrien ha et tilstrekkelig sterkt importvern da råvareprisen ofte er to til tre ganger så høye som i våre naboland. Norske myndigheter må til enhver tid bruke det handlingsrommet som ligger i WTO-avtalen og EØS-avtalen for å gi oss den beskyttelsen som er nødvendig.

Utviklingen i grensehandelen med tap av norske arbeidsplasser og avgifter til det norske samfunn, tilsier at noe må gjøres. NNN er ikke imot avgifter, men mener at alle avgifter må ha enten en helse- eller miljømessig begrunnelse og må uansett ikke undergrave konkurransemulighetene til norsk mat- og drikkevareindustri. NNN ønsker avgiftene i større grad blir harmonisert med våre naboland.

NNN vil arbeide for at eierskapet i mat- og drikkevareindustrien i størst mulig grad forblir norsk. Det er utallige eksempler på at utenlandsk kapital som kommer til Norge er kortsiktig og legger ned norske industriarbeidsplasser etter å ha sikret seg varemerkene.

For at norsk mat- og drikkevareindustri skal greie seg i den økende internasjonale konkurransen, er det avgjørende at det satses mer på forskning og utvikling. NNN vil arbeide for dette både politisk og overfor industrien. Industrien og handelen har i dag ikke god nok merking av sine produkter. NNN krever at all mat merkes godt, slik at forbrukeren forstår hva maten inneholder og at all mat skal merkes med produksjonssted.

Uttalelsen ble enstemmig vedtatt.

Forbundets organisasjon

Forslag 117 og landsstyrets innstilling nr. 82, førte til litt debatt.

Kjell Mjaatvedt hadde vært med på å utforme denne innstillingen og etter reiser rundt i landet, var det noen inntrykk som var sterkere enn andre. Han viste et filmklipp fra Davanger utenfor Bergen, en bedrift som er flyttet til Polen. Det ga grunn til ettertanke.

Øyvind B. Rønningen var fornøyd med at Sør-Trøndelag var slått sammen til en avdeling. Fantastisk artig. Men det var også mye jobbing og ny organisasjon avdekket et stort behov for kompetanse. Forbundet må sørge for at tillitsvalgtapparatet blir tilpasset en ny organisasjon. Spør oss hva vi trenger av frikjøpsordninger. Vi skal være med på å skape sterke bedrifter.

Ingve Solvik-Olsen takket for et flott landsmøte, mens Jarle Wilhelmsen presiserte at klubbene er viktige i det daglige arbeidet. Administrasjonen klarer ikke denne jobben alene. Vi må bygge videre sammen dersom vi skal klare å trygge arbeidsplassene. Tillitsvalgte og ledelse må jobbe sammen. Den ledelsen som vil stake ut kursen uten de tillitsvalgte, vil tape. Vår stemme må høres. Det er vi som vet hva som skjer på golvet. NNN skal være en organisasjon å regne med. Vi må finne ressurser gjennom personer som vil gjøre en jobb.

Egil Torland mente den nye organisasjonen hadde skapt et godt grunnlag å arbeide videre med. Måten vi jobber med medlemmene på, er viktig. Hos oss

er det lagt opp til to konferanser pr år. Da får vi vite hva som skal prioriteres fremover. Det er et tøft arbeidsliv i Rogaland, og store utfordringer i bedrifter med mange nye landsmenn. Vi opplever også tilbakeslag. Tillitsvalgte blir oppsagt. Så ender det gjerne med forlik i rettsapparatet.

Kjell Mjaatvedt ville snakke økonomi, og mente å vite at det er mye penger ute i avdelingene. NNN er et av få forbund der pengene går direkte til avdelingene, uten en omvei via forbundet. Pengene må brukes på frikjøp og medlemspleie. Vi må ikke være redd for å bruke penger i en tid da dugnadsånden er på hell. Ta initiativ lokalt!

Ann Kristin Kvaløysund var veldig fornøyd med innstillingen som lå på bordet, og nevnte at hun kjente til tre bedrifter som var uten en eneste norsktalende. De har tariffavtaler som ikke følger Hovedavtalen, og som ikke er verdt noen ting.

Endre Sekse presiserte at den lokale organisasjonen må ha økonomi til å gjøre en innsats lokalt, og det handler om å få til lokale avtaler. Han nevnte tilfeller der det var utarbeidet ansiennitetslister som viste hvem som skulle sies opp dersom det kom krav om tariffavtaler. Det er representanter for avdelingene ute i landet som må stille på disse bedriftene når det er fare for konflikt; det kan ikke forbundet sentralt klare.

Deretter ble forslag 117 - landsstyrets innstilling nr. 82 - enstemmig vedtatt.

Vervepremier

Jan-Egil Pedersen kunne utrope *Robert Rødsdalen* til årets verver, med 48 nye medlemmer. Velfortjent applaus.

Vinner av vervepremien blant landsmøteutsendingene ble trukket, og den heldige vinner av en reisegavesjekk var *Anette Mindresunde*.

Landsmøte tok klokken 11.00 en ti minutters pause.

Landsmøtet ble satt igjen kl. 11.10 og dirigenten minnet om at landsmøtet hadde gitt fullmakt til forbundsstyret om å godkjenne protokollen fra siste landsmøtedag.

DAGSORDENS PKT. 14 - Avslutning

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* sa at man nå nærmet seg slutten av landsmøtet. Han syntes det hadde vært et utrolig spennende landsmøte. Forbundet hadde vært litt sent ute med å gå inn for en ipad-løsning på landsmøtet, men han kunne nå konstatere at det hadde vært en positiv overraskelse. Dette hadde fungert aldeles utmerket. Vi har også vært de første i Norge som har gjennomført personvalg med nettbrett. Landsmøtet sluttet seg til uttalelsen med en hyllest.

Han kalte frem alle de som nå gikk ut av forbunds- og landsstyre pluss to forbundssekretærer, og alle fikk overrakt en gave med beskjed om at deres avskjed også skulle markeres ved en senere anledning. Han takket alle for innsatsen.

Dette gjaldt *Lars Iver Wiig* og *Anne Karin Nyborg* fra forbundsstyret, *Bente Løvaas*, *Kay Roger Kristoffersen* og *Gjermund Stensrud* fra landsstyret og de to avgåtte forbundssekretærene *Svein-Erik Simonsen* og *Grete Andreassen*, *Lars Iver Wiig* var ikke til stede under gaveoverrekkelsen.

På vegne av de nyvalgte tillitsvalgte takket han for tilliten ved valget og lovet at man skulle yte full innsats de neste fire årene. Samtidig håper vi at innsatsen i lokallagene også blir stor i årene fremover. Engasjementet fra skolerte tillitsvalgte er meget viktig, så derfor gleder jeg meg til de neste 4 årene. – Vi er klare. Er dere klare? spurte lederen og fikk et rungende ja fra salen tilbake.

Han ville også takke *Sture Arntsen* fra Handel og Kontor fordi noen av hans medarbeidere hadde hjulpet til med nettbrett-innføringen på landsmøtet. Det samme hadde LO sine ungdomssekretærer, som hadde vært til disposisjon for landsmøtedelegatene i forbindelse med ipad-introduksjonen. Han foreslo en applaus for alle.

Han ville også takke *Terje Havrøy* som hovedansvarlig for alle kulturinnslagene på landsmøtet.

Terje Havrøy repliserte at det hadde vært en fornøyelse å ha med forbundets ansatte å gjøre i forberedelsene til dette landsmøtet og under avviklingen.

Forbundslederen ba om at de ansatte på kontoret også kom på podiet for å få overrakt en voksen rød rose for innsatsen under landsmøtet. Følgende kom på scenen: *Brit, Bjørg, Christina, Carmen, Danute, Eldrid, Eva, Line, Kirsti og Merete*. Han takket videre sponsorene fra næringslivet som hadde bidratt med stands og smaksprøver ved inngangspartiet. Dette gjaldt Ringnes (mineralvann), Freia, Toro, Nidar, Nortura, Maarud, Kims, Brynhildsen, Goman, Grilstad og Tine. Takk til disse bedriftene!

Som tradisjonen var, skulle en av gjestene få ordet for å oppsummere sine inntrykk fra landsmøtet. Han ga ordet til Fellesforbundets leder, *Arve Bakke*.

Bakkes oppsummering

Arve Bakke slo fast at det hadde vært kjempeartig å følge landsmøtet. Først under landsmøtefesten fikk han bekreftet at dette var medlemmer som ikke bare kunne produsere mat. De kunne også nyte den.

Han sa at dette landsmøtet hadde vært gjennomført uten en bunke med papirer. Dette var en ny måte å gjennomføre et landsmøte på. Slik skulle det bli i Fellesforbundet også, selv om han ennå ikke hadde informert forbundsstyret om vedtaket. Enten man vil det eller ikke, så er dette framtida.

Dette landsmøtet har på en fantastisk måte greid å knytte kulturen til de temaene som har vært til behandling under møtet. Jeg ble litt rørt da jeg hørte jentekoret sang som innledning til temaet internasjonal solidaritet. Han syntes også det hadde vært en god debatt om dette temaet. Dette er fagbevegelsen på sitt beste. Og dette er et forbund som er mer opptatt av å se fremover enn bakover.

Dere er midt i en organisasjonsutvikling, og dere vil gå videre for å bygge nye verktøy. Det er ikke de konservative kreftene som dominerer forbundet. Og dere evner å se sammenhengen mellom råvareproduksjon og ferdigvare-

produksjon. Derfor er dere opptatt av landbruksoppkjøret. Dere erkjenner at dere har felles interesser med landbrukets organisasjoner. Vi skal ikke bare produsere råvarer i Norge. Det må være en sammenheng mellom råvarene og ferdigvareproduksjonen. Jeg synes også arbeidsgiversiden her på landsmøtet fikk dette med seg. Jeg kan love at Fellesforbundet skal stå ved deres side i denne kampen.

Det er ikke bare tariffavtaler som er viktig. Man må også spille på lag med politikken og med myndighetene.

Når det gjelder fiskeriene, så er dere ikke bare opptatt av fiskeriforvaltningen av ressursene. Dere er også opptatt av arbeiderne i fiskeindustrien, de som skal ta imot fisken og som skal bearbeide den. Disse arbeiderne skal også ha en inntekt å leve av. I dag fungerer ikke ordningen med fiskemottak, og det må vi gjøre noe med.

Han hadde ellers merket seg seks punkter fra landsmøtet. Debattene på landsmøtet viste at NNN var en lønnskampanjorganisasjon som er til for medlemmene, som er opptatt av deres arbeidsvilkår. Dere er også opptatt av allmenngjøringsordningen, men dette er ikke nok. Landsmøtet vil bort fra kravet om dokumentasjon, og det er jeg helt enig i. Tariffarbeidet må spille på lag med politikken. Forbundet er ingen menighet for noe politisk parti, vi er en menighet for det seriøse og gode arbeidslivet. Vi er for at flest mulig skal ha hele og faste stillinger. Vi ønsker økonomisk trygghet for medlemmene og en lønn å leve av. For disse verdiene er vi en menighet, ikke for de politiske partiene.

Når det gjelder landbrukspolitikken, så kan vi slå fast at hvis Høyre og Frp kommer til makta, vil det bli en svekket matproduksjon i Norge. Vi vil få en matindustri som ikke lenger er levedyktig. Når det gjelder fiskeripolitikken, så vil Frp sitt syn føre til at ikke én fisk blir landet i Norge for bearbeiding. Når det gjelder arbeidslivspolitikken, så satses det først og fremst på gode lønns- og arbeidsvilkår. Men med den store arbeidsinnvandringen til næringsmiddelindustrien, må vi hindre at disse blir grovt utnyttet av norske arbeidsgivere. Høyre har sagt at de vil fjerne solidaransvaret og innsynsretten, men forbundet ønsker en strengere regulering av de useriøse arbeidsgiverne.

Høyesterett sa det som vi har ment hele tiden - det var staten som hadde

rett. Kapitalinteressene kan ikke ture frem som de vil. Lønnstagneres interesser skal også sikres. Og det har vært litt frem og tilbake om EØS-avtalen, også på dette landsmøtet. Men de største truslene kommer ikke fra Brussel, de kommer fra et Stortinget hvis høyrekreftene får makten. Det er verre enn Brussel.

Kampen står til høsten. Det står om folketrygden, dagpengeordningen, sykelønnsordningen og lønnsgarantiordningen. Alle disse ordningene vil vi styrke. Det er saker vi må ta med oss inn i valgkampen. Høyrekreftene vil svekke disse ordningene.

Så har vi utdanning og helseomsorg, vi har veier som skulle vært asfaltert og broer og tunneler som skulle vært bygget. Men skal skolen utvikles av markedet, eller skal vi holde på de fellesskapsløsningene vi møysommelig har bygget opp? Bli det bedre drift på sykehjemmet i Ulstein om det blir konkurranseutsatt? Gir konkurranseutsetting færre korridorpasienter?

Jeg vil takke dere for et givende og inspirerende landsmøte. Men husk at et vedtak bare er første trinn. Etterpå kommer arbeidet med å realisere vedtakene. Men det skal vi klare med felles innsats. Og husk - valget til høsten er det viktigste!

Jan-Egil Pedersen takket Arve Bakke for en god tale, og takket samtidig møteledelse, valgkomite og tellekorps for god innsats. Deretter ledet *Terje Havrøy* og *Jo Hestnes* an i avslutningssangen - Internasjonalen.

Forbundsleder *Jan-Egil Pedersen* erklærte NNNs 24. landsmøte for avsluttet.

Klokken 11.45 var landsmøtet historie.

Representanter

Nr	Navn/fylke	Avdeling
Finnmark		
001	Kari-Ann Magnussen	142 Nordkyn
002	Dan Hjorth	145 Tana
003	Torill Jeremiassen	147 Hammerfest
004	Rigmor Johnsen	147 Hammerfest
005	Irene Nilsen	159 Båtsfjord
006	Mikael Johansen	159 Båtsfjord
007	Ann-Solveig Sørensen	159 Båtsfjord
Troms		
008	Pål E. Five	8 Troms
009	Leif Erik Aronsen	8 Troms
010	Wenche Rognseth	8 Troms
011	Bjørnar Svandal	8 Troms
012	Geir Johan Bjørklund	8 Troms
013	Per-Helge Iversen	8 Troms
014	Tone A. Alfredsen	8 Troms
015	Stein H. Slettbakk	88 Harstad
016	Allan Robert Steen	88 Harstad
017	Andre Erikson	88 Harstad
018	Odd A. Moen	258 Balsfjord
Nordland		
019	Arnt Hugo Hatten	56 Bodø
020	Geir-Arne Løvli	56 Bodø
021	Kenneth Johansen	79 Vesterålen
022	Nina Hanssen	79 Vesterålen
023	Oddgeir Finstad	79 Vesterålen
024	Yngve Hansen	79 Vesterålen
025	Roar Lind	79 Vesterålen
026	Arvill Flatmo	79 Vesterålen
027	Lena Johansen	85 Dønna

Nr	Navn/fylke	Avdeling
028	Katrine Karlsen	174 Stamsund
029	Monica Sandholm	348 Ballstad
030	Tor Arne Reppen	623 Mosjøen
031	Merete Einbu Vorkinn	623 Mosjøen
Nord-Trøndelag		
032	Nils Viggo Futaker	27 Innherred
033	Arve Pettersen	27 Innherred
034	Ronny Aunan	27 Innherred
035	Arild Johansen	27 Innherred
036	Kjell Anders Hagen	27 Innherred
037	Eivind Fossum	113 Inderøy
038	Marit Kristin Karlsen	113 Inderøy
039	Forfall	448 Nord-Trøndelag
Sør-Trøndelag		
040	Asle Tronstad	10 Sør-Trøndelag
041	Rune Heim	10 Sør-Trøndelag
042	Arne Nakken	10 Sør-Trøndelag
043	Jan Lillebo	10 Sør-Trøndelag
044	Ann Sofie Øien Nekstad	10 Sør-Trøndelag
045	Randulf Aunan	10 Sør-Trøndelag
046	Thomas Gudbrandsen	10 Sør-Trøndelag
047	Hjørdis Eline Gulla	10 Sør-Trøndelag
048	Øyvind Rønningen	10 Sør-Trøndelag
049	Tonje Kåsene	10 Sør-Trøndelag
050	Terje Utstrand	10 Sør-Trøndelag
051	Kåre Bendheim	10 Sør-Trøndelag
052	Ole Rofstad	10 Sør-Trøndelag
053	Synnøve Bødker	10 Sør-Trøndelag
054	Emil Moe	10 Sør-Trøndelag

Nr	Navn/fylke	Avdeling
055	Kåre Pedersen	10 Sør-Trøndelag
056	Roy Larsen	10 Sør-Trøndelag
057	Per Arne Isaksen	10 Sør-Trøndelag
Møre og Romsdal		
058	Stein Hagala	66 Sunnmøre
059	Stein Mathiesen	66 Sunnmøre
060	Renate Strandmann	66 Sunnmøre
061	Anette Mindresunde	66 Sunnmøre
062	Ingrid Støylen	66 Sunnmøre
063	Inger Myklebust	66 Sunnmøre
064	Elin Værnes	66 Sunnmøre
065	Lizz Trine H. Amoroso	66 Sunnmøre
066	Merete Slettfjerding	81 Nordmøre og Romsdal
067	Stein Olav Lillebakk	81 Nordmøre og Romsdal
068	Hans Bjarne Tennøy	81 Nordmøre og Romsdal
069	Anita Olin Eidem	81 Nordmøre og Romsdal
Sogn og Fjordane		
070	Tove Svensen	119 Sogn og Fjordane ytre
071	Sonja Hagen Svarstad	119 Sogn og Fjordane ytre
072	Forfall	119 Sogn og Fjordane ytre
073	Gerd Signe Grind Håre	327 Sogn og Fjordane indre
074	Merete Børke Alpen	327 Sogn og Fjordane indre
075	Ingunn Ekremsæter	327 Sogn og Fjordane indre
076	Evelyn Wold	327 Sogn og Fjordane indre
077	Aud Ingrid Øvretun	327 Sogn og Fjordane indre
078	Magne Refsdal	327 Sogn og Fjordane indre
079	Laila Frøystad Falck	327 Sogn og Fjordane indre
Hordaland		
080	Jannicke Kjenes	9 Hordaland
081	Jan-Petter Moe	9 Hordaland
082	Kjetil Jacobsen	9 Hordaland

Nr	Navn/fylke	Avdeling
083	Tore Bergås	9 Hordaland
084	Hilde Fismen	9 Hordaland
085	Jan Frode Øvsthus	9 Hordaland
086	Randi Bjelland	9 Hordaland
087	Magnar Svellingen	9 Hordaland
088	Robert Kollevåg	9 Hordaland
089	Marwaha Resham Singh	9 Hordaland
090	Terje Hatland	9 Hordaland
091	Tor Otto Ullestad	9 Hordaland
092	Stine Ohrvik	9 Hordaland
093	Jørgen Espelid	35 Vaksdal
Rogaland		
094	Børge Otterøen	18 Rogaland
095	Leif Olav Støle	18 Rogaland
096	Roald Moland	18 Rogaland
097	Egil Torland	18 Rogaland
098	Ingunn Engelsvoll	18 Rogaland
099	Ingve Solvik-Olsen	18 Rogaland
100	Bente Bø	18 Rogaland
101	Roald Jensen	18 Rogaland
102	Ove Myklebust	18 Rogaland
103	Rita S. Risa	18 Rogaland
104	Terje Øvstebø	18 Rogaland
105	Øyvind M. Roa	80 Ølen
106	Ferdinand Turøy	613 Haugaland
107	Per Gunnar Sivertsen	613 Haugaland
Vest-Agder		
108	Lene Simonsen	3 Vest-Agder
109	Eva Nistad Farhat	3 Vest-Agder
110	Filip Hoel	3 Vest-Agder

Nr	Navn/fylke	Avdeling
Aust-Agder		
111	Ivar Andre Råna	42 Aust-Agder
112	Henrik Stabel	42 Aust-Agder
Telemark		
113	Raymond Ålgårdstad	22 Telemark
114	Jacinta Antonio	22 Telemark
Vestfold		
115	Ann Kristin Kvaløysund	34 Tønsberg
116	Kjell Sjursen	34 Tønsberg
117	Marianne Berland	34 Tønsberg
118	Dag-Rune Herting	34 Tønsberg
119	John Roy Thorbjørnsen	34 Tønsberg
120	Ole Petersen	40 Søndre Vestfold
121	Ingrid H. Bjørnsen	40 Søndre Vestfold
122	Tor Stokness	40 Søndre Vestfold
Buskerud		
123	Ståle Berg	2 Buskerud
124	Eva Mette Brynstad	2 Buskerud
125	Kari Nebell	2 Buskerud
126	Geir Olsen	661 Gol
Oppland		
127	Emir Bojic	78 Lågen
128	Ola Svendsrud	78 Lågen
129	Frode Skar	103 Gjøvik
130	Line K. Østbye Gjestvang	103 Gjøvik
131	Kjell Einar Stokkehaugen	140 Fosheim
132	Frode Tjønntveit	643 Lillehammer
133	Bjørn Benrud	658 Otta

Nr	Navn/fylke	Avdeling
Hedmark		
134	Bjørn Johansen	26 Hedmarken
135	Bjørn Erik Lillesveen	26 Hedmarken
136	Bjørn Moastuen	26 Hedmarken
137	Trond Einar Pettersen	26 Hedmarken
138	Vidar Bekkevold	26 Hedmarken
139	Barbro Afseth Fredriksen	26 Hedmarken
140	Geir Dalsegg	101 Nord Østerdal
141	Øyvind Moen	101 Nord Østerdal
142	Robert Rødsdalen	130 Midt Hedmark
143	Torun Minikel	130 Midt Hedmark
144	Terje Myrvold	130 Midt Hedmark
145	Tore Wernberg	130 Midt Hedmark
146	Nils Birkeland	189 Øst-Hedmark
147	Kjell Negård	189 Øst-Hedmark
Oslo/Akershus		
148	Roger Karlsen	7 Oslo og Akershus
149	Jan Erik Oppen	7 Oslo og Akershus
150	Ove Pedersen	7 Oslo og Akershus
151	Kjell Arve Sveum	7 Oslo og Akershus
152	Egil Torkelsen	7 Oslo og Akershus
153	Arne Rolijordet	7 Oslo og Akershus
154	Tony Farman	7 Oslo og Akershus
155	Tor Arne Johansen	7 Oslo og Akershus
156	Einar Salvesen	7 Oslo og Akershu
157	Kai-Arne Nordhaug	7 Oslo og Akershus
158	Morgan Nilsen	7 Oslo og Akershus
159	Jostein Aukland	7 Oslo og Akershus
160	Unni Gullstein	7 Oslo og Akershus
161	Gustav Frøhlander	7 Oslo og Akershus
162	Rune Paulsen	7 Oslo og Akershus
163	Eva Fandal	7 Oslo og Akershus
164	Ann Therese Jacobsen	7 Oslo og Akershus

Nr	Navn/fylke	Avdeling
166	Adil Amin	7 Oslo og Akershus
167	Gøran Nyberg	7 Oslo og Akershus
Østfold		
168	Arne Hansen	5 Fredrikstad - Moss
169	Vigdis Korpiselkä	5 Fredrikstad - Moss
170	Sonja Fjeld Iversby	5 Fredrikstad - Moss
171	Øyvind Brostrøm	5 Fredrikstad - Moss
172	Lars Erik Gundersen	5 Fredrikstad - Moss
173	Hans Arne Halvorsen	5 Fredrikstad - Moss
174	Bjørn Aasen	5 Fredrikstad - Moss
175	Roar Kjønneksen	5 Fredrikstad - Moss
176	Kenneth Johansen	12 Sarpsborg
177	Tony Danielsen	12 Sarpsborg
178	Tom Olafsen	12 Sarpsborg
179	Trond Juliussen	12 Sarpsborg
180	Jan Sundell	12 Sarpsborg
181	Leif Kolstad	72 Rakkestad
182	Vidar Dahl	72 Rakkestad
183	Sarah Persson	638 Indre Østfold
184	Per Gunnar Halvorsen	638 Indre Østfold
185	Eva Lintho	638 Indre Østfold

Forbundets administrasjon

Pedersen Jan-Egil	Telemark	Kjøtt	Leder
Aker Hansen Anne Berit	Oslo	Sjokolade	Nestleder
Mjaatvedt Kjell	Hordaland	Meieri	Hovedkasserer
Dahl Hans J.	Nordland	Baker	forb.sekretær
Gaare Eystein	Oslo	Bryggeri	forb.sekretær
Wilhelmsen Jarle	Hordaland	Bryggeri	forb.sekretær
Kyllo Bjørn Tore	Sør-Trøndelag	Kjøtt	forb.sekretær
Hildebrandt Ann Elise	Vest-Agder	Meieri	forb.sekretær
Salberg Grete Troset	Nord-Trøndelag	Konserves	forb.sekretær

Forbundsstyret

Pedersen Jan-Egil	Leder
Aker Hansen Anne Berit	Nestleder
Mjaatvedt Kjell	Hovedkasserer
Dahl Hans-Johan	Forbundssekretær

Nyborg Anne Karin	Oslo	Bryggeri
Berg Knut Roar	Østfold	Baker
Førde Svein	Sogn og Fjordane	Meieri
Sletthaug Ken Ove	Rogaland	Kjøtt
Hagen Erik	Oslo	Vin- og Brennevin
Isaksen Trygve	Troms	Fisk
Wiig Lars Iver	Oslo	Meieri

Landsstyret

Sekse Endre	Sogn og Fjordane	Fisk
Fossedal Reidun S.	Vestfold	Baker
Løvaas Bente	Oslo	Sjokolade
Nielsen Tore	Hordaland	Toro
Kristoffersen Kay Roger	Østfold	Kjøtt
Sennesvik Viggo	Nordland	Kjøtt
Lyng Jon Erik	Telemark	Mølle

Halvorsen Janne	Østfold	Idun
Stensrud Gjermund	Nordland	Bryggeri
Hansen Jan-Vidar	Oslo	Bryggeri
Lyng Jon Erik	Telemark	Mølle
Berg Tove Berit	Vestfold	Egg og Fjørfe
Karlsen Ann-Iren	Nordland	Kjøtt

Kontrollkomiteen

Svein Bjørnland, Gunvor Børresen, Eirik Kjernli

Register/talerliste

Agapova, Natalia
Aker Hansen, Anne Berit
Aukland, Jostein
Bakke, Arve
Dahl, Hans Johan
Domstein, Gunnar
Ekremsæther, Ingunn
Fandal, Eva Marie
Finstad, Oddgeir
Fismen, Hilde Karin
Fjellheim, Svein
Flåthen, Roar
Førde, Svein
Gaare, Eystein
Hagen, Erik
Hansen, Jan Vidar
Hansen, Yngve
Havrøy, Terje
Herting, Dag-Rune
Hildebrandt, Ann Elise
Hippe, Ivar
Isaksen, Trygve
Jacobsen, Therese
Johannson, Torbjørn
Johansen, Tor Arne
Jover, Pedro Manuel Diaz
Korsvold, Åge
Kristiansen, Gerd
Kristiansen, Mats
Kvaløysund, Ann Kristin
Kyllo, Bjørn Tore
Larsen, Arne
Lillebo, Jan
Lintho, Eva Anette

Lysbakken, Audun
Løvaas, Bente
Mathiesen, Stein
Mellenova, Magdalena
Mjaatvedt, Kjell
Nilsson, Hans Olof
Ohrvik, Stine
Olsvik, Egil
Otterøen, Børge
Pedersen, Jan-Egil
Pedersen, Kåre
Pettersen, Ivar
Preus, Anne Grete
Rolijordet, Arne H.
Rønningen, Øyvind B.
Sekse, Endre
Sivertsen, Per Gunnar
Slavko, Mellenova
Slettbakk, Stein H.
Salberg, Grete Troset
Solvik-Olsen, Ingve
Stabel, Henrik
Stensrud, Gjermund
Stoltenberg, Jens
Støle, Leif Olav
Sørensen, Ann Solveig
Torkelsen, Erik
Torland, Egil
Tronstad, Asle
Tørres, Liv
Vljarsavljevic, Slavko Alexandra
Wiedenhofer, Harald
Wiig, Lars Iver
Wilhelmsen, Jarle